

การศึกษาระบบการจัดการข้อมูลสารสนเทศเพื่อประกันคุณภาพการศึกษา
ตามมาตรฐานด้านผู้บริหาร ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

สารนิพนธ์
ของ
เมธี จิตต์ภักดี

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
พฤษภาคม 2551

การศึกษาระบบการจัดการข้อมูลสารสนเทศเพื่อประกันคุณภาพการศึกษา
ตามมาตรฐานด้านผู้บริหาร ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

สารนิพนธ์
ของ
เมธี จิตต์ภักดี

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

พฤษภาคม 2551

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาระบบการจัดการข้อมูลสารสนเทศเพื่อประกันคุณภาพการศึกษา
ตามมาตรฐานด้านผู้บริหาร ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

บทคัดย่อ
ของ
เมธี จิตต์ภักดี

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
พฤษภาคม 2551

เมธี จิตต์ภักดี. (2551). การศึกษาระบบการจัดการข้อมูลสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพ
การศึกษาตามมาตรฐานด้านผู้บริหาร ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอ
โพธาราม จังหวัดราชบุรี. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์:
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิระ สุภากิจ.

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาระบบการจัดการข้อมูลสารสนเทศเพื่อการ
ประกันคุณภาพการศึกษา ตามมาตรฐานด้านผู้บริหาร 5 มาตรฐาน ในโรงเรียนขยายโอกาสทาง
การศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ในด้านประเภทของข้อมูล แหล่งของข้อมูล การเก็บ
รวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการจัดเก็บข้อมูล มาตรฐานด้านผู้บริหารที่ศึกษาได้แก่
มาตรฐานที่ 10 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ มาตรฐานที่ 11
โรงเรียนมีการจัดองค์กรโครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบครบวงจร ให้บรรลุเป้าหมาย
การศึกษา มาตรฐานที่ 12 โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
มาตรฐานที่ 13 โรงเรียนมีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อ
ต่อการเรียนรู้ และ มาตรฐานที่ 14 โรงเรียนส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการ
พัฒนาการศึกษา ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูฝ่ายธุรการของโรงเรียนขยายโอกาส
ทางการศึกษาอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ปีการศึกษา 2549 จำนวน 11 โรงเรียน จำนวน 33
คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วย
โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ การแจกแจงความถี่
(Frequency) และการหาค่าร้อยละ (Percentage)

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ประเภทของข้อมูลของแต่ละมาตรฐาน 2 ลำดับแรก

1.1 มาตรฐานที่ 10 ได้แก่ การประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี โดยยึดหลักธรรมาภิบาล
และมุ่งประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ และ ความรอบรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน

1.2 มาตรฐานที่ 11 ได้แก่ โครงสร้างการบริหารงาน การวางระบบและระเบียบรองรับ
ในการบริหาร และ แผนกลยุทธ์ ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ และการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี

1.3 มาตรฐานที่ 12 ได้แก่ การจัดและพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอย่างเป็น
ระบบและทั่วถึง และการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน

1.4 มาตรฐานที่ 13 ได้แก่ สื่อธรรมชาติ สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ และสื่อภูมิปัญญา
ท้องถิ่นเหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้ และสาระการเรียนรู้ที่บูรณาการการเรียนรู้ในระดับสากล
ระดับชาติ, ระดับท้องถิ่นเหมาะสมกับมาตรฐาน

1.5 มาตรฐานที่ 14 ได้แก่ การจัดทำแผนงานส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน และกิจกรรมประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจกับบุคลากรในสังกัด และชุมชนเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาร่วมกัน

2. แหล่งของข้อมูลของมาตรฐาน 10 -14 ได้แก่ รายงานผลการประเมินตนเอง (SAR) แผนปฏิบัติงานประจำปีของสถานศึกษา แผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา ประจำปี 2548 – 2550 คู่มือการวางระบบควบคุมภายในประจำปีของสถานศึกษา แฟ้มงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน/ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สมุดบันทึกการประชุมฝ่ายบริหารงานวิชาการ/คณะกรรมการสถานศึกษา หลักสูตรสถานศึกษา/หลักสูตรท้องถิ่น

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลของมาตรฐาน 10 -14 โดยการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง และการรวบรวมข้อมูลตามมาตรฐาน

4. การวิเคราะห์ข้อมูลของมาตรฐาน 10 -14 โดยการหาค่าร้อยละ และการวิเคราะห์เนื้อหา

5. การจัดเก็บข้อมูลของมาตรฐาน 10 -14 โดยจัดเก็บในแฟ้มมาตรฐานของสถานศึกษา และเก็บในฮาร์ดดิสก์

A STUDY OF INFORMATION MANAGEMENT SYSTEM FOR EDUCATIONAL QUALITY
ASSURANCE ACCORDING TO THE STANDARDS FOR EDUCATIONAL INSTITUTION
ADMINISTRATORS IN EDUCATIONAL OPPORTUNITY EXTENSION SCHOOLS,
AMPHOE PHOTHARAM, CHANGWAT RATCHABURI

AN ABSTRACT
BY
METEE JITPAKDEE

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education Degree in Educational Administration
at Srinakharinwirot University
May 2008

Metee Jitpakdee. (2008). *A Study of Information Management System for Educational Quality Assurance according to the Standards for Educational Institution Administrators in Educational Opportunity Extension Schools*. Master's Project, M.Ed. (Educational Administration). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Project Advisor: Asst.Prof. Dr. Vira Supakit.

The purposes of this study were to study information management system for educational quality assurance according to the 5 professional standards for educational institution administrators in educational opportunity extension schools in the aspects of data type, data source, data collection, data analysis, and data storage. The standards under study were: Standard 10: The administrator has the skills to be an effective leader. Standard 11: The school has systematic organizational arrangement, structure, and administration in order to achieve the academic goals; Standard 12: The school's curriculum and instruction are student-centered; Standard 13: The school has a curriculum that is suitable for students and community, including the appropriate resources to enhance the learning process; and Standard 14: The school cultivates and promotes a cooperative relationship with the community to develop a relevant, meaningful educational program. Key informants consisted of 11 school directors, 11 school deputy directors, and 11 teachers responsible for business affairs from 11 educational opportunity extension schools, Amphoe Photharam, Changwat Ratchaburi, in the 2549 B.E. academic year. The data was collected by semi-structured interviews. Frequency and percentage were used in the analysis of the data of each aspect of individual standards. The results of the study were presented in tables with descriptions.

The findings are concluded as follows.

1. Two most used data type for Standards 10 – 14.

1.1 Standard 10: the administrator's good role model based on good governance for the benefits of learners; instructional leader.

1.2 Standard 11: school's systematic organization, structure, and administration that support school goals; a strategic plan, success indicators, and annual school plan.

1.3 Standard 12: development of student care and support system; implementation of appropriate experiences for learners.

1.4 Standard 13: school's natural media, information technology, and local wisdom appropriate to enable effective learning; appropriate learning integration of subject areas at international, national, and local level.

1.5 Standard 14: school's plan enhancing the relationship and cooperation with the community; public relation activities to build understandings of personnel and make the community realize the importance of coordination in educational development.

2. Data sources for Standards 10 – 14 included Self Assessment Report – SAR, annual school plan, school strategic plan B.E. 2548-2549, a school handbook on internal control, data files on student care and support system / school and community relations, minutes of meeting of academic administration / school board, and school curriculum / local curriculum.

3. Data collection for Standards 10 – 14 which was most often implemented: interviewing concerned stakeholders; data collection following individual standards.

4. Data analysis for Standards 10 – 14 which was most often implemented: percentage and content analysis.

5. Data storage for Standards 10 – 14 which was most often implemented: storing in school's standard files; storing in computer hard disk.

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและคณะกรรมการสอบ
ได้พิจารณาสารนิพนธ์เรื่อง การศึกษาระบบการจัดการข้อมูลสารสนเทศเพื่อประกันคุณภาพ
การศึกษาตามมาตรฐานด้านผู้บริหาร ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัด
ราชบุรี ของ เมธี จิตต์ภักดี ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วีระ สุภากิจ)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร. ทศนา แสงศักดิ์)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร. ทศนา แสงศักดิ์)

..... กรรมการสอบสารนิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วีระ สุภากิจ)

..... กรรมการสอบสารนิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เรือโท ดร. ไพบุลย์ อ่อนมั่ง รน.)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. งาม งามพัฒน์)

วันที่ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2551

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความรู้ ความกรุณา ช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ สุภากิจ ที่ให้ความเมตตาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ถ่ายทอดความรู้ให้คำแนะนำ รวมทั้งสละเวลาอันมีค่า ทั้งกำลังกาย กำลังใจ และกำลังความคิด จนสารนิพนธ์สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณา และขอขอบพระคุณท่านด้วยความเคารพยิ่ง

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ทัศนาศรี แสงศักดิ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ สุภากิจ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ เรือโท ดร.ไพบุลย์ อ่อนมั่ง คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์ที่ได้ให้คำแนะนำในสิ่งที่เป็ประโยชน์ในการจัดทำกรวิจัยในครั้งนี้ ตลอดจนคณาจารย์ จากคณะศึกษาศาสตร์ และคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒทุกท่าน ที่ให้การอบรมสั่งสอน ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ และประสบการณ์อันทรงค่า รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะในการจัดทำกรวิจัยครั้งนี้ ทำให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบพระคุณผู้ให้ข้อมูลในการจัดทำวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา รองผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา และครูฝ่ายธุรการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ที่อำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์ ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ อาจารย์ ดร.มารศรี สุธานี อาจารย์ ดร.ธวัช เสียงลือชา อาจารย์มนัส คล่องแคล่ว อาจารย์ ดร.บุญทรง สังข์ทอง ที่ให้ความกรุณาเสียสละเวลา ช่วยเหลือให้คำแนะนำ และให้ข้อเสนอแนะในการตรวจสอบเครื่องมือสำหรับการวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณผู้ที่อยู่เบื้องหลังความสำเร็จในครั้งนี้ คือ นางประชุม จิตต์ภักดี นายประสงค์ เสรีคชหิรัญ อาจารย์อำนวยการ พลจันทร์ และคณะครูโรงเรียนวัดแก้วฟ้าทุกท่าน ที่ให้ความช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจให้แก่ผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา

ประโยชน์และคุณค่าของสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอน้อมเป็นเครื่องบูชาคุณ คุณป้า บิดา มารดา คณาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้กรุณาอบรมสั่งสอน ประสิทธิ์ประสาทวิชาประสบการณ์ ความรู้ ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม ที่มีส่วนสำคัญต่อความสำเร็จของการศึกษาด้วยดี

เมธี จิตต์ภักดี

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของเนื้อหา.....	3
ผู้ให้ข้อมูล.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา.....	8
ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา.....	8
แนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา.....	10
หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับข้อมูลสารสนเทศ.....	14
ความหมายของสารสนเทศ.....	16
การจัดการข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา....	16
ระบบการจัดการข้อมูลสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา.....	17
ประเภทของข้อมูล.....	27
แหล่งของข้อมูล.....	48
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	51
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	54
การจัดเก็บข้อมูล.....	57
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	59
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	70
ผู้ให้ข้อมูล.....	70
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	70

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
3	การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	70
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	71
	การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	72
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	73
5	สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	94
	สังเขปความมุ่งหมาย สมมติฐาน และวิธีการศึกษาค้นคว้า.....	94
	สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	95
	อภิปรายผล.....	97
	ข้อเสนอแนะ.....	103
	บรรณานุกรม.....	105
	ภาคผนวก.....	112
	ประวัติย่อผู้วิจัย.....	123

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล.....	73
2 จำนวนและร้อยละ ของประเภท / รายการข้อมูลที่โรงเรียนได้กำหนด ตาม มาตรฐานด้านผู้บริหารมาตรฐานที่ 10 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมี ความสามารถในการบริหารจัดการ	75
3 จำนวนและร้อยละของแหล่งข้อมูลที่โรงเรียนสามารถตรวจสอบได้ ตามมาตรฐาน ด้านผู้บริหารมาตรฐานที่ 10 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการ บริหารจัดการ	76
4 จำนวนและร้อยละ ของวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามมาตรฐานด้าน ผู้บริหารมาตรฐานที่ 10 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการ บริหารจัดการ	77
5 จำนวนและร้อยละ ของวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ตามมาตรฐานด้านผู้บริหาร มาตรฐานที่ 10 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ	77
6 จำนวนและร้อยละ ของวิธีการจัดเก็บข้อมูล ตามมาตรฐานด้านผู้บริหารมาตรฐาน ที่ 10 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ	78
7 จำนวนและร้อยละ ของประเภท / รายการข้อมูลที่โรงเรียนได้กำหนด ตาม มาตรฐานด้านผู้บริหารมาตรฐานที่ 11 สถานศึกษามีการจัดองค์กรโครงสร้าง และการบริหารงานอย่างเป็นระบบครบวงจร ให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา....	79
8 จำนวนและร้อยละของแหล่งข้อมูลที่โรงเรียนสามารถตรวจสอบได้ ตามมาตรฐาน ด้านผู้บริหารมาตรฐานที่ 11 สถานศึกษามีการจัดองค์กรโครงสร้างและการ บริหารงานอย่างเป็นระบบครบวงจร ให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา.....	80
9 จำนวนและร้อยละของวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามมาตรฐานด้าน ผู้บริหาร มาตรฐานที่ 11 สถานศึกษามีการจัดองค์กรโครงสร้างและการ บริหารงานอย่างเป็นระบบครบวงจร ให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา.....	81
10 จำนวนและร้อยละของวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ตามมาตรฐานด้านผู้บริหาร มาตรฐานที่ 11 สถานศึกษามีการจัดองค์กรโครงสร้างและการบริหารงาน อย่างเป็นระบบครบวงจร ให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา.....	81
11 จำนวนและร้อยละของการจัดเก็บข้อมูล ตามมาตรฐานด้านผู้บริหารมาตรฐาน ที่ 11 สถานศึกษามีการจัดองค์กรโครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็น ระบบครบวงจร ให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา.....	82

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
12 จำนวนและร้อยละ ของประเภท / รายการข้อมูลที่โรงเรียนได้กำหนด ตาม มาตรฐานด้านผู้บริหารมาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรม และการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	82
13 จำนวนและร้อยละ ของแหล่งข้อมูลที่โรงเรียนสามารถตรวจสอบได้ ตาม มาตรฐานด้านผู้บริหารมาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรม และการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	83
14 จำนวนและร้อยละ ของวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามมาตรฐานด้าน ผู้บริหาร มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียน การสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	84
15 จำนวนและร้อยละ ของวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ตามมาตรฐานด้านผู้บริหาร มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	84
16 จำนวนและร้อยละ ของวิธีการจัดเก็บข้อมูล ตามมาตรฐานด้านผู้บริหาร มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดย เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	85
17 จำนวนและร้อยละของประเภท / รายการข้อมูลที่โรงเรียนได้กำหนด ตาม มาตรฐานด้านผู้บริหารมาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีหลักสูตรที่ เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อ การเรียนรู้	86
18 จำนวนและร้อยละของแหล่งข้อมูลที่โรงเรียนสามารถตรวจสอบได้ตาม มาตรฐานด้านผู้บริหารมาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีหลักสูตรที่ เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการ เรียนรู้	87
19 จำนวนและร้อยละ ของวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามมาตรฐานด้าน ผู้บริหารมาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียน และท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้	88
20 จำนวนและร้อยละ ของวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลตามมาตรฐานด้านผู้บริหาร มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและ ท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้	88

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
21 จำนวนและร้อยละ ของวิธีการจัดเก็บข้อมูลตามมาตรฐานด้านผู้บริหาร มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและ ท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้	89
22 จำนวนและร้อยละ ของประเภท / รายการข้อมูลที่โรงเรียนได้กำหนด ตามมาตรฐานด้านผู้บริหารมาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริม ความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา.....	90
23 จำนวนและร้อยละ ของแหล่งข้อมูลที่โรงเรียนสามารถตรวจสอบได้ ตาม มาตรฐานด้านผู้บริหารมาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริม ความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา.....	91
24 จำนวนและร้อยละ ของวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามมาตรฐานด้าน ผู้บริหาร มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความ ร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา.....	92
25 จำนวนและร้อยละ ของวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ตามมาตรฐานด้านผู้บริหาร มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับ ชุมชนในการพัฒนาการศึกษา.....	92
26 จำนวนและร้อยละ ของวิธีการจัดเก็บข้อมูล ตามมาตรฐานด้านผู้บริหาร มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับ ชุมชนในการพัฒนาการศึกษา.....	93

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
2 ระบบข้อมูลสารสนเทศด้านต่างๆ ของโรงเรียน.....	25
3 องค์ประกอบระบบสารสนเทศ.....	26
4 กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา.....	46

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การพัฒนาประเทศในยุคโลกาภิวัตน์ที่มุ่งให้เกิดการพัฒนาที่มีผลต่อสังคมโดยรวมอย่างแท้จริงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์การพัฒนา “เศรษฐกิจนำสังคม” เป็นการเน้น “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” ดังนั้น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2545: ก) ซึ่งเป็นแผนยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศ และมีการดำเนินงานต่อเนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 จึงมีจุดมุ่งหมายให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาโดยกำหนดให้การศึกษาเป็นบทบาทสำคัญที่จะพัฒนาคนให้มีคุณภาพและเป็นพลังในการพัฒนาประเทศในอนาคต

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานสอดคล้องกับความต้องการของบุคคล สังคม และทันต่อการแข่งขันในประชาคมโลกจึงมีความสำคัญยิ่ง ดังนั้น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 6 ว่าด้วยเรื่องมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา 47 จึงได้กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก ระบบการประกันคุณภาพภายในมุ่งสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้เกี่ยวข้องว่าผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพและจะพัฒนาให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น โรงเรียนจำเป็นต้องกำหนดวิสัยทัศน์และภารกิจที่ชัดเจน และมีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ในการจัดทำวิสัยทัศน์ และภารกิจ เพื่อจัดทำแผนดังกล่าวต้องใช้ข้อมูลและสารสนเทศพื้นฐานที่จำเป็นเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของท้องถิ่นเพื่อนำมาประกอบการจัดทำแผนที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุมาตรฐานตามหลักสูตร และเมื่อโรงเรียนดำเนินการตามแผนแล้วจะต้องมีการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาภายในของโรงเรียน ซึ่งในขั้นตอนนี้จำเป็นต้องมีข้อมูลและสารสนเทศที่เกี่ยวกับกระบวนการดำเนินงานและผลของการดำเนินงานที่มุ่งเป้าหมายไปยังคุณลักษณะของผู้เรียน (กรมวิชาการ. 2544: 7-8)

การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นระบบการบริหารจัดการเพื่อมุ่งสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้เกี่ยวข้องว่าผู้เรียนจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ และจะพัฒนาเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องสร้างแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยมีการดำเนินการ 3 ขั้นตอนคือ การควบคุมคุณภาพ เป็นการกำหนดมาตรฐานคุณภาพ และการพัฒนาสถานศึกษาให้เข้าสู่มาตรฐานการตรวจสอบคุณภาพ เป็นการตรวจสอบและติดตามผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด และการ

ประเมินคุณภาพ เป็นการประเมินคุณภาพของสถานศึกษาโดยหน่วยงานที่กำกับดูแล ซึ่งในขั้นตอนของการดำเนินงานเพื่อประกันคุณภาพการศึกษานั้น สถานศึกษาต้องกำหนดวิสัยทัศน์และภารกิจที่ชัดเจน เพื่อจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ในการจัดทำวิสัยทัศน์ และภารกิจเพื่อจัดทำแผนดังกล่าวต้องใช้ข้อมูลและสารสนเทศพื้นฐานที่จำเป็นเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของโรงเรียน จุดเด่น จุดด้อย ของโรงเรียน สภาพของผู้เรียน เพื่อนำมาประกอบการจัดทำแผนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุมาตรฐานตามหลักสูตร และเมื่อสถานศึกษาดำเนินงานตามแผนแล้วจะต้องมีการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษา ซึ่งจำเป็นต้องมีข้อมูลและสารสนเทศเกี่ยวกับกระบวนการดำเนินงาน และผลของการดำเนินงานที่มุ่งเป้าหมายไปยังคุณลักษณะของผู้เรียน สารสนเทศจากผลของการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาจะนำไปสู่การวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาต่อไปเป็นวงจรเพื่อพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

ในการดำเนินการระบบการประกันคุณภาพภายนอก โรงเรียนต้องเตรียมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ส่งสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐาน ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตรและการเรียนการสอน ข้อมูลเกี่ยวกับผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ข้อมูลเกี่ยวกับงานกิจการนักเรียนและข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากร (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2546: 2-3) อย่างไรก็ตาม โรงเรียนส่วนใหญ่มักเก็บข้อมูลและสารสนเทศจำแนกตามงานของโรงเรียน ได้แก่ งานวิชาการ งานปกครอง งานกิจกรรมนักเรียน งานธุรการ งานบริการและงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง (กรมวิชาการ. 2545: 35-36) จึงค่อนข้างลำบากในการเรียกใช้ และเกิดปัญหาในการจัดเตรียมเอกสารหลักฐานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกิจของสถานศึกษาเพื่อตอบคำถามจากการประเมินภายนอก นอกจากนั้นปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานพัฒนาระบบสารสนเทศของสถานศึกษายังเกิดจากระบบการจัดเก็บข้อมูลไม่ดี เช่น ขาดแนวปฏิบัติและขั้นตอนในการรวบรวมข้อมูลที่ชัดเจน ข้อมูลไม่ครอบคลุมภาระงาน ความต้องการในการใช้ข้อมูลและสารสนเทศที่ต้องการใช้อยู่กระจัดกระจาย เนื่องจากมีผู้รวบรวมหลายฝ่าย และมีแหล่งข้อมูลหลายแห่ง จึงเกิดการผิดพลาดซ้ำซ้อน ขาดความสอดคล้องตรงกันทำให้ข้อมูลที่ต้องใช้ไม่มีการจัดเก็บไว้ในระบบข้อมูล ตลอดจนผู้บริหารไม่นำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจบริหารงาน ข้อมูลไม่ได้รับการปรับปรุงให้ทันต่อความต้องการของผู้ใช้ รวมทั้งข้อมูลที่มีไม่สามารถบ่งชี้ถึงสภาพที่แท้จริงของโรงเรียนเนื่องจากวิธีการ ระบบการจัดเก็บ และการวิเคราะห์ข้อมูลขาดประสิทธิภาพ (นาคยา เกตุกลิ่น. 2545: 79-80)

จากผลการประเมินภายนอกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ได้ข้อสรุปที่สอดคล้องตรงกันถึงจุดที่โรงเรียนควรพัฒนาคือ ควรมีการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศให้ดีขึ้น และควรพัฒนาระบบเก็บข้อมูลสารสนเทศให้ทันกับยุคเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยนำระบบคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ให้มากขึ้น รวมทั้งควรพัฒนาให้ครูทุกคนมีความรู้เกี่ยวกับการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรีเขต 1. 2547: ไม่มีเลขหน้า) ซึ่งโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ได้ตอบสนอง

นโยบายด้านการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา จึงได้ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศตามมาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกตามภารกิจของโรงเรียน การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาระบบการจัดการข้อมูลสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ใน 5 ด้าน คือ ประเภทของข้อมูล แหล่งของข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการจัดเก็บข้อมูล โดยศึกษาเฉพาะมาตรฐานด้านผู้บริหาร 5 มาตรฐาน ผลของการศึกษาทำให้ทราบว่าข้อมูลที่ต้องการใช้มีอะไรบ้าง ได้ข้อมูลจากที่ใด เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีใด ทำการวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผลข้อมูลอย่างไร การจัดเก็บและการเข้าถึงข้อมูลทำอย่างไร ซึ่งเป็นประโยชน์ในการพัฒนาระบบการจัดการข้อมูลสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ดังนี้

เพื่อศึกษาระบบการจัดการข้อมูลสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา ตามมาตรฐานด้านผู้บริหาร 5 มาตรฐาน ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ในด้านประเภทของข้อมูล แหล่งของข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการจัดเก็บข้อมูล ของแต่ละมาตรฐาน

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องกับการใช้ข้อมูลสารสนเทศในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี เพื่อการพัฒนาระบบการจัดการข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับประเภทของข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและการจัดเก็บข้อมูล ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตของเนื้อหา

ระบบการจัดการข้อมูลสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา ตามมาตรฐานด้านผู้บริหาร 5 มาตรฐาน คือ มาตรฐานที่ 10 มาตรฐานที่ 11 มาตรฐานที่ 12 มาตรฐานที่ 13 และมาตรฐานที่ 14 ในด้าน ประเภทของข้อมูล แหล่งของข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการจัดเก็บข้อมูลของแต่ละมาตรฐาน

2. ผู้ให้ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 11 คน รองผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 11 คน และครูฝ่ายธุรการจำนวน 11 คน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ปีการศึกษา 2549 จำนวน 11 โรงเรียน มีจำนวนผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 33 คน

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะ ดังนี้

1. **ข้อมูลสารสนเทศ** หมายถึง ข้อมูลที่ผ่านกระบวนการวิเคราะห์เบื้องต้น และถูกจัดให้อยู่ในรูปที่มีความหมาย เป็นประโยชน์สำหรับผู้ให้ เพื่อประกอบการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ

2. **ระบบการจัดการข้อมูลสารสนเทศ** หมายถึง การบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศให้สามารถนำมาใช้ในการตัดสินใจเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยพิจารณาถึงประเภทของข้อมูล แหล่งของข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการจัดเก็บข้อมูล

2.1 **ประเภทของข้อมูล** หมายถึง การกำหนดข้อมูลตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาด้านผู้บริหารของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา 5 มาตรฐาน ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับการมีวิสัยทัศน์ ภาวะผู้นำ มนุษยสัมพันธ์และความเป็นประชาธิปไตยของผู้บริหาร ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดองค์กร โครงสร้างการบริหารงานของสถานศึกษา ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยี และสื่อการสอนมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม การพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น ข้อมูลสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การส่งเสริมความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา รวมทั้งการประชาสัมพันธ์ให้บุคลากรในสถานศึกษาและชุมชนเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษา และการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของสถานศึกษาให้ชุมชนได้รับทราบ

2.2 **แหล่งของข้อมูล** หมายถึง การระบุที่มาของข้อมูลในมาตรฐานด้านผู้บริหาร ได้แก่ แผนภูมิการแบ่งสายงาน แผนปฏิบัติการประจำปี สถิติแสดงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน โครงการที่แสดงถึงการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนและชุมชน แผนการสอนและเอกสารเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการจัดบรรยากาศในห้องเรียน โครงการของนักเรียน หนังสือขอความร่วมมือกับชุมชนในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอน แผนงานโครงการเกี่ยวกับแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่น แผนยุทธศาสตร์ระยะยาวที่แสดงถึงวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร ผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียน รายงานการประชุมที่แสดงถึงการกระจายอำนาจของผู้บริหาร ผลการประเมินการประกันคุณภาพการศึกษาผลการสำรวจความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น เอกสารหลักสูตรการศึกษาที่สูตร

สอดคล้องความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น ห้องสื่อการเรียนการสอน รวมทั้งรายงานผลการใช้สื่อการสอน

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล หมายถึง การดำเนินการเพื่อรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทั้งในและนอกโรงเรียนโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย และมีความเหมาะสมกับแต่ละมาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้ที่สถานศึกษากำหนดไว้ มีการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างสม่ำเสมอเป็นไปตามแผนปฏิบัติการ และทันตามเวลาที่กำหนด คำนึงถึงความคุ้มค่าและความประหยัด มีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลายๆ แหล่งเพื่อตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล และได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงานหรือการเรียนการสอนตามปกติ

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล หมายถึง การนำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ตัดสินใจในการบริหารจัดการหรือปฏิบัติงานตามวัตถุประสงค์โดยใช้ดุลยพินิจของส่วนใหญ่ในการพิจารณาตัดสินใจ มีการวางแผนร่วมกันเกี่ยวกับการวิเคราะห์เพื่อให้เป็นแนวทางเดียวกันในการสรุปและรายงานผล มีการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียนเป็นรายบุคคลโดยให้ครูหรือผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ดำเนินการ วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลมีความถูกต้อง เป็นปรนัย เชื่อถือได้ มีการวิเคราะห์ข้อมูลหลายระดับ ทั้งระดับบุคคล/ห้องเรียน/ ระดับชั้นเรียน/ระดับหมวดวิชา และระดับสถานศึกษา ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลเหมาะสมสอดคล้องกับลักษณะหรือระดับของข้อมูลรวมทั้งมีการมอบหมายให้คณะกรรมการสารสนเทศของสถานศึกษาเป็นผู้วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำรายงาน

2.5 การจัดเก็บข้อมูล หมายถึง การดำเนินการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศโดยการจัดให้มีห้อง หรือส่วนที่จัดไว้สำหรับเป็นศูนย์กลางข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา การใช้ระบบคอมพิวเตอร์ในการจัดเก็บข้อมูล มีครุภัณฑ์ หรือวัสดุจำเป็นต่อการจัดเก็บข้อมูลอย่างเพียงพอ มีการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศเฉพาะที่จำเป็น โดยมีกระบวนการค้นหาข้อมูลสารสนเทศที่มีความสำคัญและจำเป็นต้องจัดเก็บ มีการจัดระบบการค้นหาข้อมูลสารสนเทศให้ง่ายและสะดวกต่อการเรียกใช้ มีการจัดทำแผนภูมิแสดงสารสนเทศที่สำคัญๆ เช่น แผนภูมิแสดงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนประจำปีการศึกษา รวมทั้งมีการสรุปข้อมูลสารสนเทศที่สำคัญประจำปี และเผยแพร่ให้หน่วยงานอื่นได้รับรู้

3. มาตรฐานด้านผู้บริหาร หมายถึง มาตรฐานด้านกระบวนการของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา 5 มาตรฐาน คือ

3.1 มาตรฐานที่ 10 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ

3.2 มาตรฐานที่ 11 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบครบวงจร ให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา

3.3 มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3.4 มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้

3.5 มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับชุมชน ในการพัฒนาการศึกษา

4. ผู้ให้ข้อมูล หมายถึง ผู้บริหารโรงเรียนหรือครูฝ่ายธุรการที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการ จัดระบบสารสนเทศ

4.1 ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ผู้ที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา และ รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

4.2 ครูฝ่ายธุรการ หมายถึง ครูที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหารให้ทำหน้าที่เกี่ยวกับ งานธุรการของโรงเรียนได้แก่ งานรับส่งหนังสือ งานจัดเก็บข้อมูลต่าง ๆ งานบริหารงานบุคคล และงานบริหารทั่วไป เป็นต้น

5. โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เปิดการเรียนการสอนในระดับก่อนประถมศึกษาถึง มัธยมศึกษาปีที่ 3

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กระทรวงศึกษาธิการได้จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาการศึกษา ไทยให้มีมาตรฐาน ระบบการจัดการข้อมูลสารสนเทศเป็นกระบวนการหนึ่งในการพัฒนาระบบการ ประกันคุณภาพการศึกษาของไทย เนื่องจากข้อมูลและสารสนเทศจะชี้ให้เห็นถึงสภาพจุดเด่นและจุด ด้อยขององค์กร หากข้อมูลและสารสนเทศที่มีอยู่ไม่ถูกต้อง ไม่สมบูรณ์ ไม่เป็นปัจจุบัน และไม่ สะดวกต่อการใช้แล้ว การวางแผนพัฒนาองค์กรก็จะไม่ถูกต้อง (สำนักงานคณะกรรมการการ ประถมศึกษาแห่งชาติ. 2544: 8)

ระบบการจัดการข้อมูลสารสนเทศเป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่องกันอย่างมีระบบ มี ขั้นตอนที่สำคัญ คือ การกำหนดข้อมูลที่ต้องการใช้ การกำหนดแหล่งข้อมูล การกำหนดระยะเวลา ในการเก็บข้อมูล การจัดทำเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การดำเนินการเก็บรวบรวม ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการจัดเก็บข้อมูล (ชโลมใจ กิงคารวัฒน์ และสุรพล หวังดี. 2531: 2-6; เดือนเพ็ญ ชัยภักดี. 2539: 21-22)

การกำหนดแหล่งข้อมูลเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ เพราะนอกจากช่วยประหยัดเวลาในการ เก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว ยังทำให้ได้ข้อมูลที่ตรงตามความเป็นจริงเชื่อถือได้ ข้อมูลบางรายการอาจมี แหล่งข้อมูลได้มากกว่า 1 แหล่งจึงควรพิจารณาว่าควรเก็บข้อมูลจากแหล่งใด จึงจะได้ข้อมูลที่ ถูกต้องและแม่นยำกว่ากัน (เดือนเพ็ญ ชัยภักดี. 2539: 21-22) การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็น กระบวนการที่จะให้ได้ข้อมูลมาเพื่อการวิเคราะห์ และประมวลผล จึงควรดำเนินการเก็บรวบรวม ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทั้งในและนอกโรงเรียน ด้วยการกำหนดข้อมูลที่ต้องการใช้ กำหนดแหล่งที่จะ รวบรวม สร้างเครื่องมือในการจัดเก็บให้สอดคล้องกับลักษณะของข้อมูล กำหนดระยะเวลาที่จะเก็บ รวบรวมข้อมูล ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลให้ทันเวลาที่กำหนด และกำหนดเงื่อนไขให้ได้ข้อมูล

ตามที่ต้องการ รวมทั้งมีการมอบหมายบุคลากรที่รับผิดชอบในการจัดเก็บอย่างชัดเจน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2537: 16-26) การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นขั้นตอนของการนำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ในการตัดสินใจเพื่อการบริหารงาน ซึ่งก่อนขั้นตอนของการวิเคราะห์ข้อมูลต้องผ่านขั้นตอนของการประมวลผลข้อมูล ซึ่งเป็นขั้นตอนการนำข้อมูลมาประมวลเป็นสารสนเทศ ส่วนตัวใดที่เป็นสารสนเทศอยู่แล้วนำมาจัดกลุ่มแยกแยะตามลักษณะและประเภทของสารสนเทศ การประมวลผลนั้นใช้ตั้งแต่วิธีการง่าย ๆ ที่เรียกว่าทำด้วยมือ การใช้เครื่องคิดเลข จนกระทั่งใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่คือ เครื่องคอมพิวเตอร์ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2537: 16-26) และควรมีการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศให้เป็นระบบ โดยอาจจัดให้มีแหล่งรวมข้อมูลสารสนเทศไว้ในหน่วยงาน ซึ่งเรียกว่าศูนย์กลางสารสนเทศทางการศึกษาระดับโรงเรียน การจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศนั้น อาจจัดเก็บเป็นแฟ้มเอกสารหรือแฟ้มอิเล็กทรอนิกส์ ตามศักยภาพของสถานศึกษา แต่ต้องคำนึงถึงระบบของการค้นหาให้สะดวกต่อการเปลี่ยนแปลง (กรมวิชาการ. 2545: 22-31)

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดดังกล่าว เป็นกรอบในการศึกษาระบบการจัดการข้อมูลสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานด้านผู้บริหาร ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยศึกษา ประกอบด้วย 5 มาตรฐาน คือ มาตรฐานที่ 10 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการมาตรฐานที่ 11 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบครบวงจร ให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และมาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา ผู้ให้ข้อมูลคือผู้บริหารโรงเรียนและครูฝ่ายธุรการ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ดังปรากฏในภาพประกอบ 1

ตัวแปรที่ศึกษา

ระบบการจัดการข้อมูลสารสนเทศ เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา ตามมาตรฐานด้านผู้บริหาร

1. ประเภทของข้อมูล
2. แหล่งของข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. การจัดเก็บข้อมูล

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาระบบการจัดการข้อมูลสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับ ดังนี้

1. หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา
 - 1.1 ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา
 - 1.2 แนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา
2. หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับข้อมูลสารสนเทศ
 - 2.1 ความหมายของสารสนเทศ
 - 2.2 การจัดการข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
3. ระบบการจัดการข้อมูลสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา
 - 3.1 ประเภทของข้อมูล
 - 3.2 แหล่งของข้อมูล
 - 3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล
 - 3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล
 - 3.5 การจัดเก็บข้อมูล
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 4.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา

การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานสอดคล้องกับความต้องการของบุคคล และสังคม มีความสำคัญยิ่งในการพัฒนาคนซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดของประเทศ ดังนั้นพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ได้กำหนดไว้ชัดเจนในหมวด 6 เรื่องมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตราที่ 47 ว่าให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา การประกันคุณภาพการศึกษา จึงเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้เกี่ยวข้องว่าผู้เรียนทุกคนจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพจากสถานศึกษา ซึ่งหลักการและแนวคิดในการประกันคุณภาพการศึกษา มีดังต่อไปนี้

1.1 ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา

ผู้วิจัยได้ศึกษาความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาจากนักวิชาการ ดังต่อไปนี้

เกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา (2541: 6) ได้ให้ความหมายว่า การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นระบบการประกันคุณภาพที่เกิดขึ้นในงานประถมศึกษา เพื่อให้มั่นใจว่าการจัดการศึกษาจะบรรลุ จุดหมายสำคัญ คือ เด็กควรได้รับการพัฒนาที่สมดุลทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญาอย่างน้อย ในระดับพื้นฐานที่เด็กไทยทุกคนพึงได้รับและมีโอกาสพัฒนาไปจนเต็มศักยภาพของแต่ละคน

สงบ ลักษณะ (2541: 2) ได้ให้ความหมายว่าการประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง กระบวนการวางแผนและกระบวนการจัดการของผู้ที่รับผิดชอบจัดการศึกษาที่จะรับประกันให้สังคม เชื่อมั่นว่า การจะพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ให้ครบตามมาตรฐานคุณภาพที่ระบุไว้ในหลักสูตร และตรงกับความมุ่งหวังของสังคม

สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์ (2542: 20) ให้ความหมายว่า การประกันคุณภาพ หมายถึง การทำให้ลูกค้าพึงพอใจด้วยการทำให้ความต้องการและความคาดหวังของลูกค้าได้รับการตอบสนอง การประกันคุณภาพทางการศึกษาจึง หมายถึง การทำให้ผู้ปกครอง สังคม พึงพอใจ (ประทับใจหรือ มั่นใจ) ในคุณภาพของผลผลิต หรือนักเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ผู้ที่จบการศึกษาเป็น คนที่สมบูรณ์ มีความสมดุล ทั้งด้านจิตใจ ร่างกาย ปัญญา และสังคม

สุพัฒน์ พรมวัง (2542: 24) ให้ความหมายว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง กระบวนการของแผนงานยุทธศาสตร์ที่กำหนดขึ้น เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่า การจัดการศึกษาของ โรงเรียนมีคุณภาพ ผู้ที่จบการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานสากล สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคม อย่างเป็นสุข

เกียรติศักดิ์ ทันจันทร์ (2543: 9) ให้ความหมายว่า การประกันคุณภาพการศึกษาเป็น กระบวนการที่จะยกมาตรฐานของโรงเรียนให้ได้คุณภาพมาตรฐาน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนเป็น สำคัญโดยใช้ข้อมูลคุณภาพมาตรฐานของโรงเรียน เพื่อรายงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและให้ทุกฝ่าย ร่วมกันสนับสนุนการพัฒนาโรงเรียน ให้ได้ผู้เรียนที่มีคุณภาพมาตรฐานตามที่กำหนดไว้

จากเอกสารของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544: 15) ได้ให้ความหมาย ว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การบริหารจัดการและการดำเนินกิจกรรมตามภารกิจ ปกติของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเป็นการสร้างความมั่นใจ ให้แก่ผู้รับบริการโดยตรง ได้แก่ ผู้เรียน ผู้ปกครองและผู้รับบริการทางอ้อมได้แก่ สถานประกอบการ ประชาชน และสังคมโดยรวมว่าการดำเนินงานของสถานศึกษาจะมีประสิทธิภาพ และทำให้ผู้เรียนมี คุณภาพหรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด ซึ่งการประกันคุณภาพ การศึกษามีแนวคิดอยู่บนพื้นฐานของการป้องกันไม่ให้เกิดการทำงานที่ไม่มีประสิทธิภาพ และ ผลผลิตที่ไม่มีคุณภาพ

สรุปได้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การบริหารจัดการ และการดำเนินงาน ตามภารกิจของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง เป็นการสร้างความมั่นใจให้ผู้ มีส่วนได้ส่วนเสียและสังคมโดยส่วนรวมว่า สถานศึกษาสามารถดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพทำ ให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด

1.2 แนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา

1.2.1 หลักการสำคัญ

กระทรวงศึกษาธิการได้จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาการศึกษาไทยให้มีมาตรฐานเป็นเลิศ หลักการสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา กำหนดไว้มี 3 องค์ประกอบ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาแห่งชาติ. 2541: 3-4) คือ

1. รัฐกระจายอำนาจในการกำหนดนโยบายการบริหาร งานวิชาการ งบประมาณบุคลากร และทรัพยากรให้จังหวัด และสถานศึกษาทุกระดับและทุกประเภท
2. รัฐสนับสนุนให้ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษา
3. โรงเรียนต้องแสดงภาระหน้าที่ความรับผิดชอบต่อนักเรียนและผู้ปกครอง มาตรฐานที่กำหนด และผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษา

กระบวนการดำเนินงานที่เป็นกลไกสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษาประกอบด้วย การดำเนินงาน 3 ประการคือ

1. การควบคุมคุณภาพการศึกษา คือ กระบวนการหรือแนวปฏิบัติที่นำการศึกษาเข้าสู่คุณภาพ ประกอบด้วย
 - 1.1 การกำหนดมาตรฐานด้านผลผลิต บัณฑิตและกระบวนการ
 - 1.2 การพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานด้านผลผลิต หมายถึงการพัฒนาปัจจัยทางการศึกษาต่าง ๆ ได้แก่ การพัฒนาครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ และผู้บริหารทางการศึกษา รวมทั้งการสนับสนุนปัจจัยที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
 2. การตรวจสอบและการแทรกแซงคุณภาพการศึกษา คือ กระบวนการหรือแนวปฏิบัติในการดำเนินงานเพื่อการปรับปรุงคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย
 - 2.1 การประเมินความก้าวหน้าของโรงเรียนและการจัดทำรายงานของโรงเรียนต่อประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีลักษณะเป็นการติดตามและตรวจสอบของโรงเรียน
 - 2.2 การติดตามและตรวจสอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
 - 2.3 มาตรฐานการปรับปรุงคุณภาพโรงเรียนที่มีคุณภาพไม่ถึงเกณฑ์มาตรฐานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
 3. การประเมินคุณภาพการศึกษา คือ กระบวนการหรือแนวปฏิบัติในการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานที่กำหนด ประกอบด้วย
 - 3.1 การทบทวนคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน
 - 3.2 การประเมินเพื่อรับรองมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน
 - 3.3 การประเมินผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาพรวมหรือการประเมินคุณภาพการศึกษา

1.2.2 ขั้นตอนการดำเนินงานตรวจสอบและทบทวนคุณภาพ

จากเอกสารของกรมสามัญศึกษา (2542: 10-12) ได้ให้แนวคิดว่าการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาเป็นการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาวิธีหนึ่ง ซึ่งจะต้องดำเนินการด้วยตนเอง ถึงเป็นการประเมินภายในของสถานศึกษา (Internal Evaluation) เพื่อนำผลการประเมินมาพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการศึกษาและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา การดำเนินการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาเพื่อประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ควรดำเนินการเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นเตรียมความพร้อม ต้องดำเนินการในเรื่องต่อไปนี้

1.1 การตั้งคณะกรรมการ เพื่อตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ควรมาจากบุคลากรหลายฝ่าย เช่น ผู้บริหาร ตัวแทนครู-อาจารย์ทุกฝ่าย นักเรียน ผู้ปกครอง ผู้แทนชุมชน

1.2 การจัดปฏิทินการปฏิบัติงาน เพื่อกำหนดระบบการกำกับ ติดตามผลการดำเนินงานที่ชัดเจน ต้องมีความเหมาะสม และควรให้แผนปฏิบัติงานหรือกิจกรรมอื่น ๆ ในสถานศึกษาประกอบด้วย

1.3 การทำความเข้าใจกับบุคลากร เพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษารับรู้ถึงการดำเนินงาน และให้ความร่วมมือในการดำเนินงาน โดยการ

1.3.1 นำเสนอผลการสำรวจสภาพสถานศึกษา

1.3.2 สร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาสถานศึกษาร่วมกัน

1.3.3 ให้ความรู้ ความเข้าใจการประเมินสถานศึกษาแก่บุคลากรที่ไม่มีความรู้และความเข้าใจ

1.4 ขั้นการวางแผน การตรวจสอบ และทบทวนคุณภาพการศึกษา มีขั้นตอนดำเนินการ

2. การวางแผนการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา ดังนี้

2.1 กำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน ควรสอดคล้องกับแผนพัฒนาโรงเรียนหรือธรรมนูญโรงเรียน และครอบคลุมตัวชี้วัดที่ต้องการประเมินให้ครบถ้วน

2.2 กำหนดมาตรฐานคุณภาพการศึกษาและตัวชี้วัด ในช่วงเริ่มต้นของการประเมินสถานศึกษาอาจเลือกทำการประเมินการดำเนินงานในมาตรฐานและตัวชี้วัดใดก่อนก็ได้ แต่ควรพิจารณามาตรฐานและตัวชี้วัดที่สอดคล้องกับจุดเน้นของทิศทางการพัฒนาของสถานศึกษาเพื่อให้ผลการประเมินเกิดประโยชน์สูงสุด

2.3 การวางแผนที่จะทำให้ทราบถึงรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการเก็บข้อมูล แหล่งผู้ให้ข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล และเกณฑ์การตัดสิน ตลอดจนช่วงเวลาการเก็บข้อมูลและรับผิดชอบการประเมินด้วย เพื่อสะดวกกับการติดตาม และกำกับประเมินผลภายในของคณะทำงาน

2.4 กำหนดเกณฑ์การประเมิน ขึ้นอยู่กับสถานศึกษาที่จะต้องตัดสินใจว่าเกณฑ์ระดับใดที่เหมาะสมกับสภาพสถานศึกษาของตน ในช่วงแรกอาจกำหนดให้ต่ำแล้วค่อยปรับให้สูงขึ้น

2.5 กำหนดเครื่องมือการประเมิน เป็นการกำหนดวิธีการและเครื่องมือในการประเมิน ได้แก่ แบบทดสอบ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต แบบบันทึกข้อมูล แบบตรวจสอบผลงานที่ครอบคลุมเนื้อหา และเก็บครบถ้วนในครั้งเดียว

3. ขั้นตอนการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา

3.1 คณะกรรมการดำเนินการเก็บข้อมูลตามที่กำหนดโดยใช้เครื่องมือ และรวบรวมข้อมูลตามที่กำหนด

3.2 ขั้นสรุปผล เป็นการสรุปผลและจัดทำรายงานตรวจสอบและทบทวน และนำเสนอคณะกรรมการสถานศึกษาทราบ

4. ขั้นรายงาน เป็นการจัดทำรายงานผลการตรวจสอบและทบทวนของสถานศึกษาเสนอต่อผู้เกี่ยวข้องในโรงเรียน หน่วยงานต้นสังกัดและประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม

5. การพัฒนาและปรับปรุง จะเกิดขึ้นหลังจากสถานศึกษาได้ทำการประเมินภายในหรือทำการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาแล้ว แล้วนำผลมาประเมินมาตรฐานและตัวชี้วัดใดที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด จะต้องมีการพัฒนาและปรับปรุงให้ได้มาตรฐาน ถ้าเป็นไปตามมาตรฐานแล้ว โรงเรียนควรยกระดับมาตรฐานคุณภาพของโรงเรียนให้สูงขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542:12) ได้ใช้กรอบความคิดเดียวกันกับการประกันคุณภาพของกระทรวงศึกษาธิการ แต่ได้ปรับรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนให้ชัดเจนขึ้น และให้สอดคล้องกับนโยบายและการดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กล่าวคือ กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติมีขั้นตอนการประเมินคุณภาพมีกิจกรรมคือ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ร่วมกันสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดประเมินคุณภาพตามมาตรฐานโรงเรียนทุกโรงเรียนและทุก 2 ปี เพื่อจัดระดับคุณภาพของโรงเรียนและติดตามความก้าวหน้า ของคุณภาพโรงเรียนในภาพรวมระดับประเทศ ส่วนสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ประเมินในส่วนที่เพิ่มเติมเฉพาะของจังหวัด และใช้ผลการประเมินทั้ง 2 ส่วน คือ ส่วนที่ประเมินร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และส่วนที่ประเมินเพิ่มเติมเฉพาะของจังหวัดเอง เพื่อจัดระดับคุณภาพโรงเรียนตามเกณฑ์ของจังหวัด นอกจากนี้การปรับปรุง/พัฒนามาตรฐานโรงเรียนต้องทำทุก 5 ปี (แผนพัฒนาโรงเรียนละ 1 ครั้ง)

สถานศึกษาที่พร้อมรับประเมินภายนอกจะพิจารณาจาก (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. 2545: 3)

1. การมีระบบการประกันคุณภาพภายใน ประกอบด้วย ระบบการพัฒนาคุณภาพโดยการกำหนดมาตรฐานของสถานศึกษาที่ควรจะเป็น จัดระบบการส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานตามวิธีทางที่กำหนด และมีระบบการประกันคุณภาพภายในตามเจตนารมณ์ของการประกันคุณภาพการศึกษา

2. สถานศึกษาจัดทำรายการประเมินตนเองในแต่ละปีการศึกษา กล่าวคือ เป็นการจัดทำรายงานประจำปีในรูปของรายงานการประเมินตนเอง

จากเอกสารของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2546: 2 – 3) กล่าวถึง ความพร้อมในการเตรียมการรับการประเมินคุณภาพภายนอก เมื่อสถานศึกษาส่งรายการประเมินตนเองให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) แล้ว สมศ. จะจัดทีมผู้ประเมินมีจำนวนและขนาดของประเภทของสถานศึกษานั้นๆ ทีมผู้ประเมินจะศึกษาวิเคราะห์รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาและประสานการดำเนินงานกับสถานศึกษาในเรื่องเอกสารเพิ่มเติมจากสถานศึกษา การเตรียมบุคลากรและการเตรียมสถานที่ในการปฏิบัติระหว่าง การตรวจเยี่ยม และการนัดวันตรวจเยี่ยมข้อมูลจากเอกสารต่างๆ ในสถานศึกษาที่มีอยู่แล้ว และสถานศึกษาต้องปฏิบัติตามปกติ อาจแบ่งได้เป็น 6 ประเภท คือ

1. ข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษา
2. ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการ
3. ข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน
4. ข้อมูลเกี่ยวกับผลที่เกิดกับผู้เรียน
5. ข้อมูลเกี่ยวกับงานกิจกรรมนักเรียน
6. ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากร

สรุปได้ว่า เอกสารที่สถานศึกษาต้องจัดทำส่งสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) มีเพียงฉบับเดียว คือรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาส่วนเอกสารอื่น สถานศึกษาไม่ต้องจัดทำเพิ่มให้เอกสารที่สถานศึกษาใช้อยู่ให้ผู้ประเมินยืมดู และจะส่งคืนให้สถานศึกษาเมื่อดูเสร็จแล้ว

เห็นได้ว่า การทำงานในแต่ละชั้นของกระบวนการประกันคุณภาพแต่ละระดับหน่วยงานมีการประสานสอดคล้องต่อเนื่องตลอดกระบวนการ ในกระบวนการของการประกันคุณภาพกลไกแรก คือ การควบคุมคุณภาพการดำเนินการโดยการจัดทำมาตรฐานโรงเรียน พ.ศ. 2541 และการพัฒนาโรงเรียนสู่มาตรฐาน กลไกขั้นที่สองของระบบ คือ การตรวจสอบคุณภาพและปรับปรุงโรงเรียน กิจกรรมสำคัญหลักๆ ในขั้นตอนนี้ คือการตรวจสอบภายใน การตรวจสอบภายนอก และการระดมความช่วยเหลือจากแหล่งต่างๆ เพื่อให้การดำเนินงานโรงเรียนบรรลุเป้าหมายที่กำหนด กลไกขั้นที่สาม คือการประเมินคุณภาพถือว่าเป็นกลไกที่มีความสำคัญของระบบการประกันคุณภาพการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ดำเนินการประเมินโดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ คือ ประเมินเพื่อตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ประเมินเพื่อรับรองมาตรฐานของโรงเรียน และเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาพรวมของการจัดการศึกษาแต่ละระดับ และรายงานผลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชนทั่วไปทราบ

สรุปได้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นระบบการบริหารจัดการเพื่อมุ่งสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้เกี่ยวข้องว่าผู้เรียนจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ และจะพัฒนาเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องสร้างแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยมีการดำเนินการ 3 ขั้นตอนคือ การควบคุมคุณภาพ เป็นการกำหนดมาตรฐานคุณภาพ และการพัฒนาสถานศึกษาให้เข้าสู่มาตรฐานการตรวจสอบคุณภาพ เป็นการตรวจสอบและติดตามผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด และการประเมินคุณภาพ เป็นการประเมินคุณภาพของสถานศึกษาโดยหน่วยงานที่กำกับดูแล ซึ่งในขั้นตอนของการดำเนินงานเพื่อประกันคุณภาพการศึกษานั้น สถานศึกษาต้องกำหนดวิสัยทัศน์และภารกิจที่ชัดเจน เพื่อจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ในการจัดทำวิสัยทัศน์ และภารกิจเพื่อจัดทำแผนดังกล่าวต้องใช้ข้อมูลและสารสนเทศพื้นฐานที่จำเป็นเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของโรงเรียน จุดเด่น จุดด้อย ของโรงเรียน สภาพของผู้เรียน เพื่อนำมาประกอบการจัดทำแผนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุมาตรฐานตามหลักสูตร และเมื่อสถานศึกษาดำเนินงานตามแผนแล้วจะต้องมีการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษา ซึ่งจำเป็นต้องมีข้อมูลและสารสนเทศเกี่ยวกับกระบวนการดำเนินงาน และผลของการดำเนินงานที่มุ่งเป้าหมายไปยังคุณลักษณะของผู้เรียน สารสนเทศจากผลของการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาจะนำไปสู่การวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาต่อไปเป็นวงจรเพื่อพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

2. หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับข้อมูลสารสนเทศ

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศโครงสร้างของระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย ระบบควบคุมคุณภาพการศึกษา ระบบการตรวจสอบ ส่งเสริม ปรับปรุงและแก้ไขคุณภาพการศึกษา และระบบการประเมินเพื่อรับรองคุณภาพการศึกษา

ในระบบควบคุมคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย การกำหนดมาตรฐานการศึกษาและการพัฒนาเข้าสู่เกณฑ์มาตรฐานการศึกษา การดำเนินการของโรงเรียนจำเป็นต้องมีข้อมูลสารสนเทศพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของท้องถิ่นที่ตั้งของโรงเรียน ความต้องการของชุมชน ศักยภาพของโรงเรียน ตลอดจนแผนพัฒนา แนวนโยบายและแนวทางการพัฒนาด้านต่างๆ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงจะสามารถกำหนดมาตรฐานของโรงเรียนได้เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ศักยภาพของโรงเรียนและมาตรฐานการศึกษาระดับชาติ และสามารถดำเนินงานพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในระบบการตรวจสอบและส่งเสริมคุณภาพการศึกษาโรงเรียนจำเป็นต้องมีข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับปัจจัยในการดำเนินงานของโรงเรียน กระบวนการบริหารจัดการของโรงเรียนและผลที่เกิดจากการบริหารจัดการ อันได้แก่คุณลักษณะของผู้เรียนจึงจะเอื้อต่อการประเมินภายใน ทั้งที่โรงเรียนดำเนินการเองและการดำเนินการจากหน่วยงานต้นสังกัด ตลอดจนข้อมูลสารสนเทศที่แสดงถึงจุดเด่น และจุดที่ต้องการการพัฒนาโรงเรียน อันเป็นผลจากการประเมินภายในจะนำไปสู่การส่งเสริมคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานอีกด้วย

ในส่วนของระบบการประเมินเพื่อรับรองคุณภาพการศึกษานั้น โรงเรียนจำเป็นต้องมีสารสนเทศทั้งส่วนที่แสดงถึงบริบทของโรงเรียน ปัจจัยในการดำเนินงานของโรงเรียน กระบวนการในการบริหารจัดการโรงเรียนและผลผลิต คือ คุณลักษณะของผู้เรียนจึงจะช่วยให้การประเมินคุณภาพทั้งระบบของโรงเรียน เพื่อให้การให้การรับรองคุณภาพของโรงเรียนเป็นไปโดยสะดวกราบรื่น ฉะนั้น จึงกล่าวได้ว่าในทุกขั้นตอนของระบบการประกันคุณภาพการศึกษาจำเป็นต้องใช้ข้อมูลสารสนเทศทั้งสิ้น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. โรงเรียนจัดทำระบบสารสนเทศเพื่ออะไร
 - 1.1 เพื่อทราบสภาพการดำเนินงานด้านต่างๆ ของโรงเรียน
 - 1.2 เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการประชาสัมพันธ์ และบริการต่อสาธารณชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
 - 1.3 เพื่อเตรียมความพร้อมของโรงเรียนในการเข้าสู่ระบบประกันคุณภาพการศึกษา
2. ได้ประโยชน์อะไรจากระบบสารสนเทศ
 - 2.1 ช่วยให้เห็นสภาพปัจจุบัน/ปัญหาและสภาพการเปลี่ยนแปลงของโรงเรียน
 - 2.2 กระตุ้นให้นักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนทุกฝ่าย เกิดแนวคิดในการปรับปรุงพัฒนางานของโรงเรียน
 - 2.3 ช่วยให้การตัดสินใจในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาโรงเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
 - 2.4 นำโรงเรียนไปสู่การพัฒนาคุณภาพ เพื่อให้ได้การรับรองคุณภาพการศึกษา
 - 2.5 ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดี ซึ่งจะนำไปสู่เครือข่ายการปฏิรูปการศึกษา ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ในปัจจุบันองค์ประกอบของระบบสารสนเทศ คือ เทคโนโลยีได้มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากในองค์กรจึงจำเป็นต้องพัฒนาระบบสารสนเทศ เพื่อจะได้มีระบบสารสนเทศที่ดีเป็นองค์ประกอบของการปฏิบัติงาน การตัดสินใจ และการวางแผน เพื่อจะได้พัฒนาองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ เหตุผลสำคัญที่ต้องมีระบบสารสนเทศที่ดีเข้ามาช่วยในการดำเนินกิจการขององค์กร เพราะวาระบบสารสนเทศที่ดีจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานลดค่าใช้จ่าย ประหยัดเวลา เป็นการเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันและเป็นเครื่องมือในการพัฒนาองค์กร เหตุผลความจำเป็นที่ต้องมีระบบสารสนเทศที่ดี มาใช้ในการบริหารงานดังนี้ (กรมสามัญศึกษา. 2539: 3)

1. ปัจจุบันการบริหารงานมีความยุ่งยากซับซ้อนกว่าในอดีตมาก
2. ขนาดขององค์กรใหญ่กว่าในอดีตมาก
3. การเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีเป็นไปอย่างรวดเร็ว
4. การกระจายข่าวสารข้อมูลเป็นไปอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง
5. การวางแผนที่ดีจำเป็นต้องมีสารสนเทศที่ดีและทันสมัย

ซึ่งความหมายของสารสนเทศได้มีผู้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

2.1 ความหมายของสารสนเทศ

คำว่า สารสนเทศ (Information) มีผู้ให้ความหมายไว้หลายความหมายด้วยกัน ดังนี้

ชุมพล ศฤงคารศิริ (2537: 50) ได้ให้ความหมายว่า สารสนเทศ คือข้อมูลที่ได้ผ่านการประมวลและถูกจัดอยู่ในรูปที่มีความหมายและเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจของผู้รับ สารสนเทศประกอบด้วย ข้อมูล เอกสาร เสียงหรือรูปภาพต่างๆ ที่ถูกจัดให้อยู่ในรูปที่มีความหมาย

กรมสามัญศึกษา (2538: 13) ได้ให้คำจำกัดความของสารสนเทศไว้ว่า สารสนเทศ หมายถึง ข้อมูลซึ่งได้ถูกกระทำให้มีความหมายสัมพันธ์ มีความหมายนำไปใช้ประโยชน์ได้เป็นข้อมูลที่สามารถใช้ประกอบการตัดสินใจของผู้บริหารได้

จกฤษณ์ สุวรรณโท (2538: 21) กล่าวว่า สารสนเทศ หมายถึง ข้อมูลที่ประมวลผลแล้ว อยู่ในรูปแบบที่สามารถใช้ประโยชน์หรือประกอบการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ได้ทันทีตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เช่น อัตราครุตอนักเรียน อัตรานักเรียนต่อห้องเรียน ฯลฯ

อดิศักดิ์ มุ่งชู (2540: 14) ได้ให้ความหมายของสารสนเทศว่า คือข้อมูลที่ได้จากการจัดกระทำ ให้มีความหมาย หรือมีคุณค่าในการตัดสินใจ

สำเริง อ่อนสัมพันธ์ (2541: 21) กล่าวว่า สารสนเทศ คือข้อมูลที่ได้ผ่านการประมวลแล้ว สามารถนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจในการบริหารได้

เกรียงศักดิ์ พราวศรี (2544 : 1-2) ได้ให้ความหมายของข้อมูล (Data) ว่า หมายถึง ข้อเท็จจริงต่างๆ ที่เป็นตัวเลข สัญลักษณ์และตัวหนังสือ แทนปริมาณหรือการกระทำต่างๆ ซึ่งยังไม่ผ่านการประมวลผลหรือการวิเคราะห์ ส่วนสารสนเทศ (Information) หมายถึงข้อมูลที่ได้ผ่านการประมวลผลหรือการวิเคราะห์แล้ว อยู่ในรูปแบบที่มีความหมาย สามารถนำไปประกอบการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ได้ตามวัตถุประสงค์

จากความหมายของสารสนเทศดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปความหมายของสารสนเทศได้ว่า สารสนเทศ หมายถึง ข้อมูลที่ผ่านกระบวนการทางสถิติ หรือการวิเคราะห์เบื้องต้น และถูกจัดให้อยู่ในรูปที่มีความหมาย เป็นประโยชน์สำหรับผู้รับใช้ เพื่อประกอบการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ

2.2 การจัดการข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

หลักการและแนวปฏิบัติในการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาของหน่วยงานระดับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2. 2549: ไม่มีเลขหน้า) สรุปเป็นแนวทางในการปฏิบัติได้ดังนี้

1. นำสารสนเทศไปใช้ในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยการจัดทำข้อมูลพื้นฐาน (base line data) ที่ครบถ้วนน่าเชื่อถือตามองค์ประกอบสำคัญจึงจะทำให้การวางแผนหรือการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพมีประสิทธิภาพ
2. นำสารสนเทศไปใช้ในการควบคุมคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วยการดำเนินงานการกำหนดมาตรฐานการศึกษาเพื่อให้ได้มาตรฐานด้านผลผลิต ด้านกระบวนการ และด้านปัจจัยและ

การพัฒนางานเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา เป็นการดำเนินงานพัฒนาปัจจัยทางการศึกษาด้านต่าง ๆ ที่มีผลต่อคุณภาพการศึกษาให้ได้มาตรฐานที่กำหนดไว้

3. นำสารสนเทศไปใช้ในการตรวจสอบเปรียบเทียบคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย การดำเนินงาน 3 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนที่ 1 การตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ขั้นตอนที่ 2 การตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา (ต้นสังกัด) ขั้นตอนที่ 3 การกำหนดมาตรการปรับปรุงส่งเสริมคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาที่มีคุณภาพไม่ถึงเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาที่กำหนด

4. นำสารสนเทศไปใช้ในการประเมินและรับรองคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาระบบสารสนเทศที่ดีมีประสิทธิภาพจะช่วยให้สามารถอธิบายหรือนำเสนอภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพได้เป็นอย่างดี

3. ระบบการจัดการข้อมูลสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา

ระบบการจัดการข้อมูลสารสนเทศเป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่องกันอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนที่สำคัญ คือ (ชโลมใจ ภิงคารวัฒน์ และสุรพล หวังดี. 2531: 2-6)

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นวิธีการที่จะให้ได้ข้อมูลมาเพื่อวิเคราะห์และจัดทำเป็นสารสนเทศ ซึ่งมีกิจกรรมสำคัญดังนี้

- 1.1 การกำหนดข้อมูลที่ต้องการใช้ประโยชน์
- 1.2 การกำหนดแหล่งข้อมูล
- 1.3 การกำหนดระยะเวลาที่เก็บข้อมูล
- 1.4 การจัดทำเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 1.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

2. การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล เป็นขั้นตอนที่จะทำให้ได้ข้อมูลที่มีความเชื่อถือได้

การตรวจสอบข้อมูลนั้น จะกระทำเมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลที่ต้องการมาแล้ว และก่อนที่จะเริ่มทำการวิเคราะห์ข้อมูล ส่วนการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่มีความสัมพันธ์กัน การวิเคราะห์เปรียบเทียบกับข้อมูลในเรื่องเดียวกันเป็นต้น

3. การวิเคราะห์ข้อมูลและจัดทำเป็นสารสนเทศ เป็นการจัดกระทำข้อมูลดิบ (Raw Data) เพื่อให้ใช้ประโยชน์ได้โดยตรงในการบริหารหรือวางแผนได้ทุกตัว ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

- 3.1 จัดกลุ่มข้อมูลให้ตรงกับความต้องการ
- 3.2 การประมวลผลข้อมูลให้เป็นข้อมูลที่แสดงภาพรวม
- 3.3 นำข้อมูลที่มีความสัมพันธ์กันที่ได้จากข้อ 3.2 มาแปลงเป็นสารสนเทศที่มีความ

หมายตรงตามความต้องการ

4. การจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ หมายถึงการจัดระเบียบข้อมูลและสารสนเทศให้

สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ทันทีที่ต้องการ

5. การนำเสนอข้อมูล เป็นการเตรียมข้อมูลสารสนเทศที่จะใช้ในการบริหารและตัดสินใจในรูปแบบต่างๆ ที่ตรงตามความต้องการของผู้ใช้

ระบบการจัดการข้อมูลสารสนเทศ ควรมีวิธีการดำเนินการดังนี้ (เดือนเพ็ญ ชัยภักดี. 2539: 21-22)

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นวิธีการที่จะได้ข้อมูลมาเพื่อวิเคราะห์ และจัดทำเป็นสารสนเทศ โดยใช้เครื่องมือที่จัดทำขึ้นชนิดใดชนิดหนึ่ง หรือหลายๆ ชนิด ประกอบกันในการเก็บรวบรวมข้อมูลนี้มีกิจกรรมสำคัญๆ ที่ควรดำเนินการดังนี้

1.1 การกำหนดข้อมูลที่ต้องการใช้ประโยชน์ การกำหนดข้อมูลที่ต้องการนำมาใช้ประโยชน์ในการวางแผนและการบริหาร เป็นการดำเนินงานขั้นแรกที่มีความสำคัญมาก เป็นขั้นตอนที่จะทำให้ได้ข้อมูลครอบคลุมทุกเรื่องและประเด็นที่จำเป็นต้องใช้และตรงตามความต้องการขั้นตอนนี้สำคัญมาก และจะต้องกำหนดข้อมูลที่ต้องการให้ชัดเจนให้ได้ก่อน โดยทั่วไปการกำหนดข้อมูลที่ต้องการกระทำได้หลายวิธี เช่น เชิญผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้มีประสบการณ์เป็นผู้กำหนดข้อมูล หรือให้ผู้ที่เกี่ยวข้องหรือผู้ที่ต้องการใช้ข้อมูลที่กำหนด เป็นต้น จะเลือกใช้ลักษณะใดขึ้นอยู่กับลักษณะของข้อมูลที่จะเก็บ ถ้าเป็นข้อมูลที่จะนำมาใช้ประกอบการบริหาร หรือการตัดสินใจหากให้ผู้รู้หรือผู้เชี่ยวชาญช่วยกำหนดอาจไม่ตรงตามความต้องการของผู้ใช้ในกรณีนี้ผู้ใช้จึงควรเป็นผู้กำหนดข้อมูลที่จะเก็บเอง

1.2 การกำหนดแหล่งข้อมูล โดยทั่วไปการเก็บรวบรวมข้อมูลจะมีอยู่ 2 ลักษณะ คือ

1.2.1 การเก็บข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิ หมายถึง การเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่ต้องการโดยตรง เช่น ต้องการทราบจำนวนนักเรียนในสถานศึกษาก็ส่งแบบเก็บให้สถานศึกษาเป็นผู้กรอกข้อมูล เป็นต้น

1.2.2 การเก็บข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิ หมายถึง การเก็บข้อมูลจากแหล่งที่หน่วยงานอื่นจัดเก็บมาแล้วอีกทีหนึ่ง เช่น ต้องการทราบจำนวนนักเรียนในสถานศึกษา อาจไม่เก็บข้อมูลเองแต่ใช้ข้อมูลที่สำนักงานหรือหน่วยงานทางการศึกษาเป็นผู้เก็บรวบรวม เป็นต้น การเก็บข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิไปใช้ในการวางแผนและการบริหารเป็นสิ่งที่ไม่ควรกระทำ หรือทำเท่าที่จำเป็นเท่านั้น เพราะอาจทำให้เกิดปัญหาบางประการ ได้แก่ ปัญหาข้อมูลล้าสมัยหรืออยู่ในรูปแบบที่ตรงตามความต้องการ ฯลฯ

การกำหนดแหล่งข้อมูล จัดว่าเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ เพราะนอกจากจะช่วยประหยัดเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว ยังทำให้ได้ข้อมูลที่ตรงตามความเป็นจริงเชื่อถือได้ ทั้งนี้เนื่องจากข้อมูลบางรายการอาจมีแหล่งข้อมูลได้มากกว่า 1 แหล่งจึงควรพิจารณาว่าควรเก็บข้อมูลจากแหล่งใด จึงจะได้ข้อมูลที่ถูกต้อง แม่นตรงกว่า เช่น ข้อมูลอัตรากำลังครูประถมศึกษา หากเก็บจากฝ่ายงานที่ทำหน้าที่บริหารงานบุคลากร อาจได้ข้อมูลที่ถูกต้องกว่าที่จะเก็บจากสถานศึกษาโดยตรง นอกจากนี้ยังรวดเร็วกว่า และไม่สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายในการจัดทำเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลอีกด้วย

1.3 การกำหนดระยะเวลาที่จะเก็บข้อมูล คุณสมบัติของระบบข้อมูลและสารสนเทศที่ดีประการหนึ่งคือ ความเป็นปัจจุบัน ดังนั้นการกำหนดระยะเวลาที่จะเก็บข้อมูลเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนและการบริหารจึงเป็นสิ่งจำเป็น และเป็นเรื่องที่ควรนำมาพิจารณา ทั้งนี้เนื่องจากข้อมูลทุกรายที่ต้องการเก็บไม่จำเป็นต้องเก็บพร้อมกันด้วยเหตุผล 3 ประการ คือ

1.3.1 การเก็บข้อมูลพร้อมๆ กันเป็นจำนวนมากอาจทำให้ข้อมูล หรือการกรอกข้อมูลผิดพลาดได้ง่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่หน่วยงานหรือสถานศึกษาที่เป็นผู้ให้ข้อมูลไม่คำนึงถึงความสำคัญของการใช้ประโยชน์จากข้อมูล

1.3.2 ข้อมูลบางรายการ อาจมีความจำเป็นต้องเก็บปีละมากกว่า 1 ครั้ง ข้อมูลประเภทนี้มักจะเป็นข้อมูลที่แสดงความก้าวหน้าหรือสัมฤทธิ์ผลของงาน เช่น ผลการดำเนินงาน โครงการ ปัญหา/อุปสรรคในการทำงานหรือภาวะโภชนาการของนักเรียน เป็นต้น

1.3.3 ข้อมูลบางรายการ ที่จะนำไปใช้ในการบริหารเฉพาะกรณีหากเป็นข้อมูลก่อนเวลาที่จะควรเก็บ เมื่อถึงเวลาที่จะนำมาใช้ประโยชน์ข้อมูลนั้นอาจเป็นข้อมูลที่ล้าสมัย หากนำมาใช้อาจทำให้ผู้บริหารตัดสินใจผิดพลาดได้ โดยเฉพาะในหน่วยงานที่ระบบข้อมูลและสารสนเทศยังขาดประสิทธิภาพ เช่น ข้อมูลด้านบุคลากร เป็นต้น

1.4 การจัดทำเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีอยู่หลายชนิด เช่น แบบสำรวจ แบบสอบถาม แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์แบบทดสอบ/วัดผล เป็นต้น การจะเลือกใช้เครื่องมืออย่างใดอย่างหนึ่งนั้น ลักษณะของข้อมูลจะเป็นเครื่องกำหนด สิ่งที่ควรคำนึงถึงในการจัดทำเครื่องมือเก็บข้อมูล คือ การออกแบบเครื่องมือให้ง่ายและสะดวกต่อการกรอกข้อมูลต่อการนำมาวิเคราะห์และประมวลผล ถ้อยคำที่ใช้ควรให้กระชับ ชัดเจน เข้าใจง่าย และสามารถสื่อความหมายให้ผู้อ่านเข้าใจตรงกัน เมื่อจัดทำเครื่องมือเสร็จแล้วควรมีการทดลองใช้เครื่องมือ แม้เครื่องมือนั้นจะเป็นเพียงแบบสำรวจข้อมูลสถิติทางการศึกษาก็ตาม โดยเฉพาะในเรื่องของความเชื่อมั่น มิเช่นนั้นข้อมูลที่ได้มาอาจคลาดเคลื่อนจนไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้

1.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นวิธีการที่จะให้ได้ข้อมูลมาเพื่อการวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้เครื่องมือที่จัดทำขึ้นอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายๆ อย่างประกอบกันวิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีหลายลักษณะ เช่น การสำรวจข้อมูลทางสถิติทางการศึกษาของสถานศึกษา อาจใช้วิธีส่งแบบสำรวจให้สถานศึกษากรอกข้อมูลให้ หรือการสำรวจการใช้สื่อการเรียนการสอน อาจมอบหมายให้คณะบุคคลไปเก็บข้อมูลจากห้องเรียนโดยตรง เป็นต้น ให้พิจารณาจากลักษณะของข้อมูล เครื่องมือและพื้นที่เป้าหมายที่ต้องการได้ข้อมูล ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีสิ่งที่ควรคำนึงถึงคือ ควรให้เวลาในการกรอกข้อมูล หรือการให้ข้อมูลตามสมควร และควรชี้แจงวัตถุประสงค์ในการเก็บข้อมูล และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลแก่ผู้เกี่ยวข้องในการเก็บรวบรวมข้อมูลทุกครั้ง เพื่อให้ได้ข้อมูลตรงตามความต้องการ ตรงตามสภาพที่เป็นจริง เป็นต้น

2. การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลมาแล้ว สิ่งที่ต้องดำเนินการก็คือ การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลตามสภาพที่เป็นจริงซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการจัดระบบสารสนเทศ เป็นขั้นตอนที่ทำให้ได้ข้อมูลที่มีความเชื่อถือได้โดยปกติ การตรวจสอบข้อมูล

นั้นจะกระทำเมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลที่ต้องการมาแล้ว ก่อนที่จะทำการวิเคราะห์ข้อมูล แต่ในการปฏิบัติการกำหนดวิธีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลควรนำมาพิจารณาเพื่อจัดทำเครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลเพราะวิธีการหนึ่งที่จะใช้ในการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล คือการพิจารณาจากข้อมูลที่มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งทำได้โดยการออกแบบเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล นอกจากนี้แล้วยังมีวิธีการตรวจสอบข้อมูลอีกหลายอย่าง เช่น การวิเคราะห์ เปรียบเทียบกับข้อมูลเรื่องเดียวกันในอดีต หรือกลุ่มตัวอย่างเฉพาะพื้นที่ที่คาดว่าจะมีปัญหา เรื่องข้อมูลไม่ถูกต้องตามสภาพที่เป็นจริง หรือเก็บข้อมูลนั้นอีกครั้งหนึ่ง เฉพาะรายการที่มีข้อสังเกตว่าข้อมูลคลาดเคลื่อน ซึ่งประการหลังนี้ควรกระทำเฉพาะข้อมูลที่จะนำมาตัดสินใจในเรื่องสำคัญๆ และไม่สามารถตรวจสอบด้วยวิธีการอื่น สิ่งที่ต้องคำนึงถึงในการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลก็คือ ข้อมูลที่ไม่ปกตินั้นไม่ได้เป็นข้อมูลที่คลาดเคลื่อนเสมอไป ในภาวะที่มีการเร่งรัดพัฒนาหรือการปรับปรุงประสิทธิภาพของงาน ข้อมูลลักษณะนี้อาจปรากฏขึ้นได้ ดังนั้นทางที่ควรปฏิบัติก็คือ เมื่อตรวจสอบพบว่า ข้อมูลเหล่านั้นเป็นข้อมูลที่ถูกต้องกับสภาพความเป็นจริงแล้ว ควรตรวจสอบข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลอื่นๆ ที่มีความสัมพันธ์กันก็อาจเป็นเครื่องช่วยยืนยันได้ว่าข้อมูลนั้นเป็นข้อมูลที่ถูกต้องตามสภาพที่เป็นจริงหรือไม่

การวิเคราะห์ข้อมูลและจัดทำเป็นสารสนเทศ ข้อมูลที่เก็บมาได้ด้วยเครื่องมือที่จัดทำขึ้นนั้นเป็นข้อมูลที่เราเรียกว่า ข้อมูลที่เรียกว่า ข้อมูลเดิม (Raw Data) ยังนำมาใช้ประโยชน์โดยตรงในการบริหารหรือการวางแผนได้ไม่ทุกคน จึงควรมีความจำเป็นที่จะต้องแปลงข้อมูลเหล่านั้นเป็นสารสนเทศตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้ คือ

1.5 จัดกลุ่มข้อมูลให้ตรงตามความต้องการ เช่น จัดตามโครงสร้างของแผนงานเป็น 6 กลุ่ม คือ ข้อมูลด้านวิชาการ กิจกรรมนักเรียน บุคลากร อาคารสถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกทั่วไป/ธุรการ/การเงิน และความสัมพันธ์กับชุมชนการจัดกลุ่มข้อมูลนี้อาจจัดได้ในขั้นเตรียมการเก็บข้อมูล

1.6 การประมวลข้อมูลให้เป็นข้อมูลที่แสดงภาพรวมข้อมูลที่เก็บมาได้ในครั้งแรกจะมีลักษณะเป็นข้อมูลรายพื้นที่ เช่น รายโรงเรียน เป็นต้น หากหน่วยงานในระดับเหนือขึ้นไปจะใช้เป็นประโยชน์ ต้องประมวลข้อมูลนั้นเป็นข้อมูลที่แสดงให้เห็นภาพรวมที่ต้องการ เช่น นำข้อมูลจำนวนนักเรียนรายโรงเรียนมาจัดทำเป็นข้อมูล จำนวนนักเรียนแต่ละกลุ่มโรงเรียน แต่ละอำเภอหรือจังหวัด เป็นต้น ด้วยวิธีการทางคณิตศาสตร์

1.7 นำข้อมูลที่มีความสัมพันธ์ที่ได้จากข้อ 3.2 มาแปลงเป็นสารสนเทศที่มีความหมายตรงกับความต้องการ ซึ่งวิธีการหนึ่งที่เราอาจทำได้คือ ใช้วิธีการทางคณิตศาสตร์ ซึ่งได้แก่การหาค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ สัดส่วน หรืออัตราส่วน เป็นต้น

2. การจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ หมายถึง การจัดระเบียบข้อมูล และสารสนเทศให้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ทันทีที่ต้องการใช้โดยอาจจัดทำในลักษณะของแฟ้ม ข้อมูล แยกประเภทเป็นแฟ้มข้อมูลโรงเรียน แฟ้มข้อมูลกลุ่มโรงเรียน เป็นต้น หรืออาจจัดเก็บ โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ และไม่ว่าจะเก็บในระบบใด สิ่งที่ต้องคำนึงถึงก็คือความสะดวกและความคล่องตัวในการนำมาใช้ประโยชน์ในเวลาที่ต้องการ

3. การนำเสนอข้อมูล เป็นการเตรียมข้อมูลและสารสนเทศที่จะใช้ในการบริหารและการตัดสินใจในรูปแบบต่างๆ ที่ตรงตามความต้องการของผู้ใช้ เช่น นำเสนอโดยใช้ตารางหรือแผนภาพ เป็นต้น

ขอบเขตของข้อมูลสารสนเทศ

สารสนเทศที่ดีไม่ได้ขึ้นอยู่กับปริมาณ แต่ขึ้นอยู่กับคุณภาพของสารสนเทศ และตรงกับความต้องการ ในการวางแผนของโรงเรียนซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักอยู่ 2 ประการ คือ วางแผนเพื่อแก้ปัญหาและวางแผนเพื่อพัฒนาการศึกษานั้น ต้องมีการจัดทำโครงการหรืองานต่างๆ ขึ้นเพื่อดำเนินการแก้ปัญหาต่างๆ ของโรงเรียนที่อาจเกิดขึ้นได้ในหลายระดับตามองค์การของการบริหาร ตั้งแต่ระดับงาน/หมวดวิชา ฝ่าย หรือระดับโรงเรียน ในการนี้จำเป็นต้องมีข้อมูลและสารสนเทศที่เกิดขึ้นในระดับนั้นๆ ช่วยสนับสนุนเหตุผลความจำเป็น บ่งชี้ปัญหา และสภาพปัจจุบันของปัญหาให้ชัดเจน อย่างไรก็ตาม ข้อมูลและสารสนเทศที่ใช้ในการวางแผนในเรื่องต่างๆ นั้น จะมาจากแหล่งข้อมูลภายในโรงเรียนและแหล่งข้อมูลภายนอกโรงเรียนประกอบกันซึ่งมีอยู่มากมาย โรงเรียนจึงจำเป็นต้องพิจารณาเลือกให้เหมาะสมกับการใช้งานไม่ว่าใช้เพื่อการวางแผน การรายงานจังหวัด

ในการจัดระบบสารสนเทศในโรงเรียนตามขั้นตอนที่จะได้กล่าวถึงนี้ โรงเรียนจำเป็นต้องตอบคำถามให้ได้ว่าจะต้องมีและใช้ข้อมูลอะไรบ้างจึงจะเพียงพอตามวัตถุประสงค์การบริหารและปฏิบัติการตามภารกิจของโรงเรียนในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง เช่น ในระยะ 1 ปีการศึกษา เพื่อจะได้จัดเก็บมาจากแหล่งและนำมาจัดไว้ในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ หลักการและกรอบความคิดในการกำหนดจำนวนข้อมูลสารสนเทศที่โรงเรียนจะต้องมีและใช้ที่สำคัญมีดังนี้ (วิระ สุภากิจ. 2539: 247 – 250)

1. ระบบสารสนเทศที่ดีจะต้องเป็นระบบที่ทำหน้าที่ได้ครบทั้ง 3 ประการคือ

1.1 จัดเก็บและบันทึกข้อมูลสารสนเทศที่เป็นตัวแทนได้ครอบคลุมเหตุการณ์ หลักฐาน และกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งของโรงเรียน

1.2 แสดงภาพเหตุการณ์ หลักฐาน และกิจกรรมของโรงเรียนโดยสรุปรวมตามระยะเวลาที่โรงเรียนต้องการใช้

1.3 วิเคราะห์และประเมิน โดยการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ เพื่อวิเคราะห์และแปลความหมายข้อมูลสารสนเทศและการประเมินค่า เพื่อประกอบการตัดสินใจ (ซึ่งเป็นหน้าที่ระดับสูงกว่าหน้าที่ 1.1 และ 1.2)

2. ระบบข้อมูลสารสนเทศที่ดีจะต้องตรงกับวัตถุประสงค์การใช้ของโรงเรียน วัตถุประสงค์การใช้ข้อมูลและสารสนเทศของโรงเรียนจะเป็นกรอบที่จะช่วยในการกำหนดขอบข่ายหรือจำนวนข้อมูลสารสนเทศสำหรับการใช้ในระดับโรงเรียน วัตถุประสงค์ในการใช้ที่สำคัญมีดังนี้

2.1 เพื่อการวางแผนพัฒนาการศึกษาทั้งระยะยาว แผนพัฒนาประจำปีและแผนปฏิบัติการประจำปี สารสนเทศที่ต้องใช้เพื่อการวางแผนเรียกว่า ดัชนี (Index) หรือ “ตัวชี้นำ” (Indicator)

2.2 เพื่อการรายงานผลการปฏิบัติงานหรือรายงานข้อมูลทางการศึกษาประจำปี การศึกษา โรงเรียนต้องทำหน้าที่เป็นแหล่งข้อมูลสารสนเทศให้กับหน่วยงานระดับเหนือหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น การให้ข้อมูลแก่กลุ่มโรงเรียน สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด หรือคณะกรรมการการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม จังหวัด เป็นต้น

3. ข้อมูลสารสนเทศที่ดีต้องครอบคลุมภารกิจของโรงเรียน

โรงเรียนจะต้องมีสารสนเทศที่จำเป็นเพื่อใช้ในการบริหารและการปฏิบัติงานให้ครอบคลุมภารกิจของโรงเรียน ดังนี้

3.1 ระดับการศึกษาที่โรงเรียนรับผิดชอบ เช่น โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติที่รับผิดชอบจัดการศึกษา 3 ระดับ คือ ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ต้องมีข้อมูลสารสนเทศครอบคลุมทุกระดับการศึกษาที่รับผิดชอบ เป็นต้น

3.2 ลักษณะงานของโรงเรียน โรงเรียนจะต้องมีข้อมูลให้เพียงพอและครอบคลุมงานของโรงเรียน

นอกจากนี้ วีระ สุภากิจ (2539: 2-4) ยังได้ให้แนวคิดที่ว่าข้อมูลและสารสนเทศเพื่อประกอบการตัดสินใจในการบริหารจำเป็นจะต้องมีแหล่งที่มา และได้กล่าวถึงแหล่งที่มาของข้อมูลไว้ดังนี้

แหล่งต้นตอของข้อมูลเรียกว่า แหล่งปฐมภูมิ (Primary Source) เช่น การไปเก็บรวบรวมจำนวนเด็กที่มีอายุย่างเข้าเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับในปีการศึกษา ที่จะถึงแต่ละครัวเรือนในเขตบริการของโรงเรียน ส่วนแหล่งข้อมูลที่ผู้อื่นรวบรวมไว้แล้ว เรียกว่า แหล่งทุติยภูมิ (Secondary Source) เช่น การไปเก็บข้อมูลจำนวนครัวเรือนในเขตบริการของโรงเรียนจากอำเภอที่ได้รวบรวมไว้แล้วว่าทั้งหมู่บ้านหรือตำบลมีกี่ครัวเรือน เป็นต้น ลักษณะของข้อมูลที่เก็บมาทั้งจากแหล่งปฐมภูมิ และแหล่งทุติยภูมิ จะมีทั้งที่เป็นปริมาณและเป็นคุณภาพ และใช้แทนด้วยตัวเลข เช่น ตัวเลขแทนจำนวนนักเรียนที่เข้าเกณฑ์แต่ละครัวเรือนในเขตบริการจำนวน 120 ครัวเรือน มี 100 คน เป็นต้น ส่วนข้อมูลที่เป็นภาษา เช่น ข้อความที่สัมภาษณ์ผู้ปกครองนักเรียนเกี่ยวกับความคิดเห็นในการให้โรงเรียนช่วยเหลือนักเรียน หรือพัฒนาโรงเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครอง เป็นต้น

แหล่งของข้อมูลสารสนเทศมีอยู่ทั้งภายในและภายนอกองค์การ ข้อมูลสารสนเทศบางอย่างมีแหล่งให้จัดเก็บได้แต่บางอย่างไม่มี ต้องสร้างเงื่อนไขให้เกิดขึ้น เช่น การจัดประชุมสัมมนา การทำการศึกษาวิจัย เป็นต้น ข้อมูลสารสนเทศบางอย่างเก็บมาจากแหล่งในลักษณะข้อมูล แต่บางอย่างเป็นสารสนเทศอยู่แล้ว ไม่ต้องนำมาประมวลผลก็สามารถใช้ได้เลย

ถ้าจะพิจารณาแหล่งข้อมูลสำหรับการจัดทำสารสนเทศเพื่อการวางแผน และการบริหารการศึกษา แหล่งข้อมูลที่สำคัญ 2 แหล่ง คือ แหล่งข้อมูลภายในระบบการศึกษา และแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับระบบการศึกษาให้ข้อมูลดังนี้

1. แหล่งข้อมูลภายในระบบการศึกษา จะให้ข้อเท็จจริงต่างๆ ของระบบการศึกษานั้น ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อยในระบบ ได้แก่ ปัจจัย กระบวนการ และผลผลิต

1.1 ปัจจัย เป็นทรัพยากรหรือสิ่งที่จำเป็นเพื่อเข้าสู่ระบบและก่อให้เกิดการทำงานหรือกระบวนการ เช่น ปัจจัยอาจประกอบด้วย ครู นักเรียน อุปกรณ์การเรียน งบประมาณทางการศึกษา

1.2 กระบวนการ เป็นส่วนที่ทำหน้าที่แปรสภาพปัจจัยที่นำเข้าไปเป็นผลผลิตหรือผลลัพธ์ที่ต้องการ หรือเป็นการดำเนินงานทางการศึกษา ได้แก่ โครงสร้างและระบบบริหาร กระบวนการเรียนการสอน การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในระบบ การควบคุม ติดตาม และประเมินผล

1.3 ผลผลิต เป็นสิ่งที่ต้องการจากระบบ ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของระบบ เช่น จำนวน คุณภาพผู้สำเร็จการศึกษา ประสิทธิภาพการสอนของครู การมีงานทำ

2. แหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับระบบการศึกษา หมายถึง แหล่งข้อมูลภายนอกกระบวนการศึกษา ซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมทางการศึกษาและมีผลกระทบต่อปัจจัย กระบวนการและผลผลิต ซึ่งเป็นองค์ประกอบย่อยของระบบ ข้อมูลที่ได้จากแหล่งดังกล่าว เช่น ข้อมูลด้านประชากร ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ ข้อมูลด้านสังคมและสภาพแวดล้อมทางนิเวศวิทยาและข้อมูลความต้องการกำลังคน และการมีงานทำ เป็นต้น

ข้อมูลที่ได้จากแหล่งข้อมูลทั้งสองนี้มีวิธีการได้มาแบบเป็นทางการและแบบไม่เป็นทางการ ข้อมูลแบบเป็นทางการได้แก่ ข้อมูลที่ได้มาโดยวิธีการที่มีแบบแผนและเป็นทางการ ซึ่งอาจอยู่ในแบบฟอร์มที่ออกแบบใช้ในองค์กร เช่น ตัวบทกฎหมาย พระราชบัญญัติ กฎ ระเบียบ นโยบาย บัญชีการเงิน แผนงาน/โครงการ งบประมาณองค์กร เอกสารต่างๆ รวมทั้งสภาพปัญหา เป็นต้น ส่วนข้อมูลแบบไม่เป็นทางการ คือ ข้อมูลที่ได้มาอย่างไม่มีแบบแผนแน่นอนเช่น ได้จากความคิดเห็น การวิพากษ์วิจารณ์ และประสบการณ์ของบุคคล ซึ่งข้อมูลประเภทนี้จะไม่มีแบบฟอร์มที่แน่นอนและไม่สามารถนำไปประมวลผลได้ สามารถระบุแหล่งที่มาของข้อมูลสารสนเทศดังนี้

1. ข้อมูลจากหน่วยงานในโรงเรียน ซึ่งได้แก่ งานบริหารโรงเรียนในด้านวิชาการ ธุรการ ปกครอง และบริการ หรืองานด้านอื่นๆ ในโรงเรียนแต่ละแห่งจัดตั้งขึ้นมาจากหน่วยงานในโรงเรียนนี้ แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1.1 ข้อมูลประจำปี ซึ่งเป็นข้อมูลค่อนข้างคงที่ไม่ค่อยมีการเปลี่ยนแปลง เช่น ข้อมูลอาคารสถานที่ จำนวนนักเรียน จำนวนครูอาจารย์ เป็นต้น

1.2 ข้อมูลที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ซึ่งจะต้องบันทึกไว้เป็นรายวัน รายสัปดาห์ รายเดือน หรือรายภาคเรียน เช่น ข้อมูลวันลาของครูอาจารย์ จำนวนนักเรียนที่ขาดเรียน งานสารบรรณ งานบริการต่างๆ งานเกี่ยวกับเงินงบประมาณและเงินบำรุงการศึกษา เป็นต้น

2. ข้อมูลจากการศึกษา ค้นคว้าและการวิจัย ข้อมูลประเภทนี้เป็นการสำรวจเพื่อตอบสนองเป้าหมายในการดำเนินงานเป็นกรณีพิเศษ หรือเป็นการศึกษารายกรณีเพื่อแก้ปัญหาและอุปสรรคบางอย่าง เช่น ต้องการแก้ปัญหาเกี่ยวกับความประพฤติของนักเรียนบางกลุ่ม ก็ใช้การศึกษาเป็นรายกรณี หรือออกแบบสอบถามเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลในการแก้ปัญหาดังกล่าว นอกจากนั้น การวิจัย

เชิงสำรวจ จะได้ข้อมูลบางประการเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ ข้อมูลสารสนเทศประเภทนี้จึงได้มาจากทั้งแหล่งปฐมภูมิและทุติยภูมิ

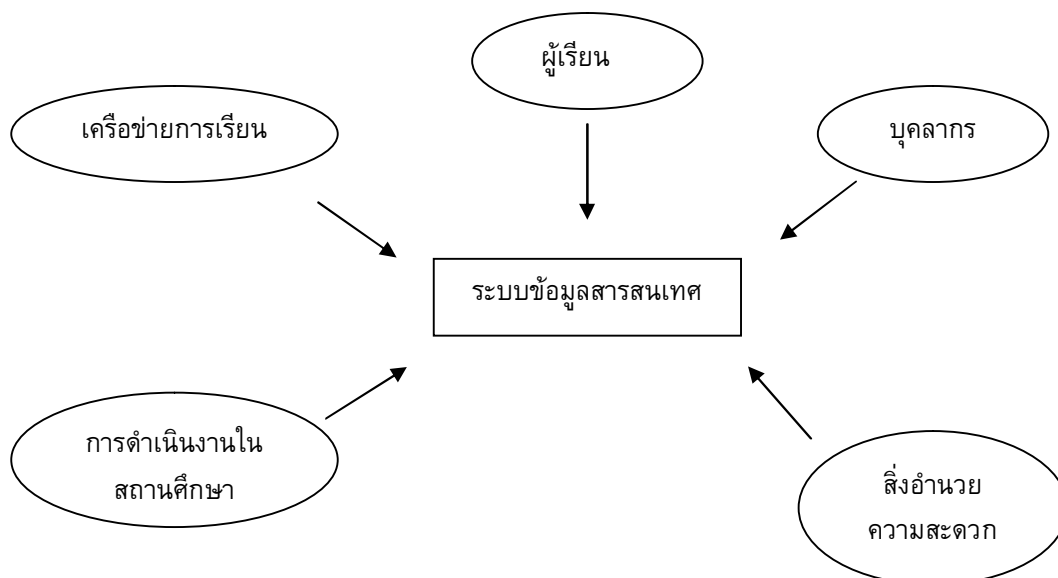
3. ข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้มีประสบการณ์ ข้อมูลประเภทนี้นับว่ามีความเชื่อมั่นและเที่ยงตรงสูง ซึ่งเราอาจจะได้มาจากการสัมภาษณ์ การพูดคุย การสอบถามเรื่องราวต่าง ๆ แล้วนำมาประมวลกันเพื่อนำเสนอผู้บริหารโรงเรียนและจัดเก็บข้อมูลให้เป็นหลักฐานที่อ้างอิงได้ ข้อมูลประเภทนี้สามารถนำไปใช้แก้ปัญหาได้ตรงเป้าหมายและเป็นไปอย่างรวดเร็วที่สุด

4. ข้อมูลจากหน่วยงานภายนอกโรงเรียน ซึ่งอาจจำเป็นต้องใช้เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน เช่น โรงเรียนมัธยมศึกษาต้องการข้อมูลจากโรงเรียนประถมศึกษาใกล้เคียงมาประมวลวิเคราะห์ร่วมกัน นอกจากนั้นยังต้องการข้อมูลบางประการจากหน่วยราชการอื่น ๆ หรือภาคเอกชนด้วย ทั้งนี้เพื่อให้เกิดผลดีต่อการบริหารโรงเรียนมากที่สุด

ข้อมูลสารสนเทศกับการประกันคุณภาพการศึกษา

องค์ประกอบของข้อมูลสารสนเทศควรเป็นไปตามความต้องการตามวัตถุประสงค์ของการประกันคุณภาพการศึกษา กล่าวคือ ควรคำนึงถึงความพร้อมในการดำเนินการจัดเก็บ การใช้ การให้บริการ เน้นความสะดวก รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ ข้อมูลถูกต้อง สมบูรณ์ ชัดเจน เป็นปัจจุบันและตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการ นอกจากนั้นสารสนเทศที่จำเป็นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนต้องครอบคลุมมาตรฐาน และตัวชี้วัดมาตรฐานคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วยมาตรฐานคุณภาพด้านผลผลิต ด้านกระบวนการ และด้านปัจจัย การเชื่อมโยงเครือข่ายสารสนเทศที่มีภายในโรงเรียนให้สามารถสืบค้นและเรียกใช้ระบบสารสนเทศได้รวดเร็ว จะส่งผลให้นักเรียน ครู และผู้บริหารโรงเรียน สามารถเรียนรู้ได้กว้างขวางและลึกซึ้งมากขึ้น สามารถเรียกใช้สารสนเทศพัฒนางานได้มากขึ้น ใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ลดความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงาน (กรมสามัญศึกษา. 2542: 21-39)

การพัฒนาระบบสารสนเทศ (Information System Development) เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา คือ กระบวนการสร้างหรือจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา ซึ่งอาจจะอยู่ในรูปของข้อมูล (Data) หรืออยู่ในรูปของข้อมูลที่ผ่านการวิเคราะห์แล้ว ซึ่งเรียกว่า สารสนเทศ (Information) โดยมีแหล่งการจัดเก็บที่เป็นระบบ มีประสิทธิภาพ สามารถเรียกใช้หรือจัดเก็บได้สะดวกและรวดเร็ว โดยเฉพาะสถานศึกษาที่มีความพร้อมด้านบุคลากรและเทคโนโลยีจะมีระบบข้อมูลสารสนเทศในด้านต่าง ๆ ดังแผนภูมิระบบข้อมูลสารสนเทศในภาพประกอบ 2 (กรมสามัญศึกษา. 2542: 36)

ภาพประกอบ 2 ระบบข้อมูลสารสนเทศด้านต่างๆ ของโรงเรียน

ที่มา: กรมสามัญศึกษา (2542). การประกันคุณภาพการศึกษา กรมสามัญศึกษา เล่ม 1

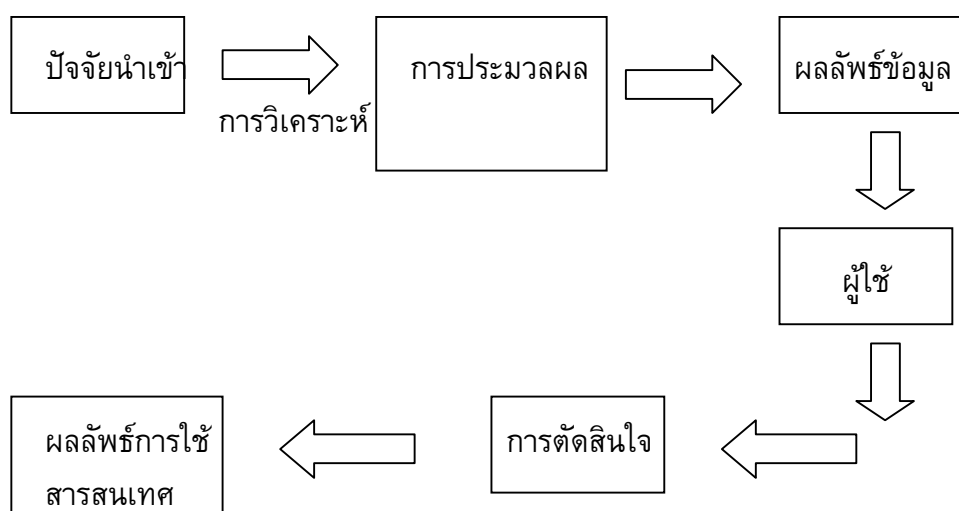
ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาและมาตรฐานและตัวชี้วัดมาตรฐานคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา. หน้า 36.

จากแผนภูมิระบบข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาจะแบ่งข้อมูลเป็นประเภทต่างๆ ดังนี้

1. ด้านผู้เรียน ได้แก่
 - 1.1 ข้อมูลส่วนตัว
 - 1.2 ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้แก่ ข้อมูลรายบุคคล รายกลุ่ม รายห้องเรียน รายชั้น ระดับสถานศึกษา และภาพรวมทั่วไป เป็นต้น
2. ด้านบุคลากร ได้แก่
 - 2.1 ข้อมูลส่วนตัว
 - 2.2 ข้อมูลการปฏิบัติงาน ได้แก่ ข้อมูลรายบุคคล รายชั้นเรียน รายกลุ่ม วิชา รายหมวด วิชา รายฝ่าย งาน ระดับสถานศึกษา และภาพรวมทั่วไป เป็นต้น
3. ด้านเครือข่ายการเรียนรู้ ได้แก่
 - 3.1 ผู้ปกครอง
 - 3.2 ชุมชน ได้แก่ อาชีพ ท้องถิ่น วิทยากรท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย
 - 3.3 สถานประกอบการ
4. ด้านการดำเนินงานในสถานศึกษา ได้แก่ งานวิชาการ งานธุรการ งานปกครอง งานบริการ งานอาคารสถานที่ งานความสัมพันธ์กับชุมชน เป็นต้น
5. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ อาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ ห้องปฏิบัติการ แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา เอกสารและคู่มือต่างๆ

การจัดระบบข้อมูลสารสนเทศเป็นกระบวนการหนึ่งในการดำเนินการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน เนื่องจากข้อมูลและสารสนเทศจะชี้ให้เห็นถึงสภาพจุดเด่นและจุดด้อยขององค์กร ซึ่งจะช่วยให้เห็นแนวทางของการพัฒนาองค์กรได้เป็นอย่างดี หากข้อมูลและสารสนเทศที่มีอยู่ไม่ถูกต้อง ไม่สมบูรณ์ ไม่เป็นปัจจุบัน และไม่สะดวกต่อการใช้แล้ว การวางแผนพัฒนาองค์กรก็จะไม่ถูกทาง ดังนั้นจึงต้องพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศให้ถูกต้อง ครบคลุมและเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2544: 8)

ระบบสารสนเทศควรมีองค์ประกอบดังภาพประกอบ 3 ดังนี้ (เกรียงศักดิ์ พราวศรี. 2544: 1-2)

ภาพประกอบ 3 องค์ประกอบระบบสารสนเทศ

ที่มา: เกรียงศักดิ์ พราวศรี (2544). การจัดระบบสารสนเทศในการบริหาร

โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา หน้า 2.

จากภาพประกอบ 3 แสดงให้เห็นว่า ข้อมูลซึ่งเป็นปัจจัยนำเข้า เมื่อผ่านกระบวนการประมวลผลหรือการวิเคราะห์แล้ว ก็จะเป็นสารสนเทศหรือผลลัพธ์ ซึ่งผู้ใช้สารสนเทศหรือผู้บริหารจะนำไปประกอบในการตัดสินใจ และผลลัพธ์จากการตัดสินใจก็ยังสามารถเป็นข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการตัดสินใจครั้งต่อไป สอดคล้องกับระบบการประกันคุณภาพการศึกษาซึ่งประกอบด้วยกระบวนการที่สำคัญ 3 ส่วนที่สัมพันธ์ต่อเนื่องกัน คือ การควบคุมคุณภาพการศึกษา การตรวจสอบ ทบทวน และปรับปรุงคุณภาพการศึกษา และการประเมินเพื่อรับรองคุณภาพการศึกษา สารสนเทศนับว่ามีความสำคัญตั้งแต่ขั้นตอนของการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในแต่ละตัวชี้วัดและขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งในการดำเนินงานเพื่อประเมินความก้าวหน้าของการจัดการศึกษา โดยให้สถานศึกษาประเมินตนเอง (School Self Evaluation) เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาแล้วจัดทำ

รายงานผลการดำเนินงานประจำปี (Self Study Report: SSR) เสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชนนั้น หากไม่มีสารสนเทศที่ดีแล้ว ก็ยากที่จะสรุปผลการดำเนินงาน และสถานศึกษาได้มีการจัดทำข้อมูลและสารสนเทศไว้เป็นระบบก็จะสามารถนำมาใช้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพทันที (เกรียงศักดิ์ พราวศรี. 2544: 7 – 8)

จะเห็นว่าข้อมูลสารสนเทศมีความสำคัญและจำเป็นต่อการประกันคุณภาพการศึกษา สถานศึกษาที่มีระบบข้อมูลสารสนเทศที่สมบูรณ์ ครบถ้วน เป็นปัจจุบันเรียกใช้ได้สะดวกและตรงตามความต้องการจะช่วยให้สถานศึกษาสามารถดำเนินงานพัฒนาคุณภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการสร้างความมั่นใจที่ตั้งอยู่บนหลักฐานข้อเท็จจริงที่สามารถตรวจสอบได้ เพราะข้อมูลสารสนเทศทั้งหลายนั้นนอกจากจะใช้ในการวางแผนการดำเนินงานและประกอบการตัดสินใจแล้ว ยังนำไปสู่การพัฒนาแนวความคิด และสร้างทางเลือกใหม่ ๆ ในการดำเนินการต่าง ๆ ด้วยสารสนเทศที่จำเป็นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนต้องครอบคลุมมาตรฐาน และตัวชี้วัดมาตรฐานคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วยมาตรฐานคุณภาพด้านผลผลิต ด้านผู้บริหาร และด้านปัจจัย การเชื่อมโยงเครือข่ายสารสนเทศที่มีภายในโรงเรียนให้สามารถสืบค้นและเรียกใช้ระบบสารสนเทศได้รวดเร็ว จะส่งผลให้นักเรียน ครู และผู้บริหารโรงเรียน สามารถเรียนรู้ได้กว้างขวางและลึกซึ้งมากขึ้น สามารถเรียกใช้สารสนเทศพัฒนางานได้มากขึ้น ใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และลดความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงาน

กล่าวโดยสรุป การศึกษาระบบการจัดการข้อมูลสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพ การศึกษานั้น ต้องครอบคลุมมาตรฐาน และตัวชี้วัดมาตรฐานคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วยมาตรฐานคุณภาพด้านผลผลิต ด้านผู้บริหาร และด้านปัจจัยและควรมีการศึกษาว่าในแต่ละมาตรฐานที่ใช้ในการประเมินคุณภาพภายนอกนั้น โรงเรียนมีข้อมูลอะไรบ้าง เก็บข้อมูลจากแหล่งไหน ด้วยเครื่องมืออะไร มีการดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างไร และจัดเก็บในระบบอย่างไร อันจะเป็นประโยชน์ในการที่จะพัฒนาระบบการจัดการข้อมูลสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพ การศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ให้บรรลุผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจึงศึกษาระบบการจัดการข้อมูลสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพ การศึกษา โดยศึกษาเฉพาะมาตรฐานด้านผู้บริหาร ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ใน 5 ด้าน ได้แก่ ประเภทของข้อมูลที่ต้องการ แหล่งของข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการจัดเก็บข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้

3.1 ประเภทของข้อมูล

การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นระบบซึ่งมุ่งสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องว่าผู้เรียน ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ และจะพัฒนาให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ซึ่งกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

นั้นสถานศึกษาจะต้องจัดทำข้อมูลสารสนเทศเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาและข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสถานภาพปัจจุบันของสถานศึกษา ปัญหา อุปสรรค จุดเด่น จุดด้อย ซึ่งสิ่งต่างๆเหล่านี้มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา เพราะข้อมูลทั้งหมดจะนำมากำหนดทิศทางการพัฒนาสถานศึกษาต่อไป สำหรับรายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษานั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้เพื่อการประกันคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยศึกษาเฉพาะมาตรฐานด้านผู้บริหาร รายละเอียดดังต่อไปนี้

ภาวะผู้นำและความสามารถในการบริหารจัดการของผู้บริหาร

ภาวะผู้นำและความสามารถในการบริหารจัดการของผู้บริหารมีความสำคัญต่อการประกันคุณภาพการศึกษา รายละเอียดดังนี้

ในการดำเนินงานโครงการปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ผู้บริหารในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลงการบริหารจัดการในโรงเรียน ควรมีแนวทางในการบริหารจัดการ ดังนี้ (สุชาติ การสมบัติ. 2544: 23 - 24)

1. สร้างความตระหนักและความเข้าใจในการร่วมโครงการโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้ของครูและบุคลากรในโรงเรียน ความจำเป็นที่จะต้องปฏิรูปการเรียนรู้ และภารกิจที่โรงเรียนจะต้องดำเนินการต่อไปให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย คือ ผู้บริหาร ครู ผู้เรียน เจ้าหน้าที่ กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และบุคคลที่เกี่ยวข้องอื่นๆ
2. จัดให้ผู้เรียน ครู ผู้บริหารโรงเรียน กรรมการสถานศึกษา รวมทั้งผู้ปกครองร่วมกันสำรวจตนเองเพื่อศึกษาสถานภาพปัจจุบันของโรงเรียน (Pretest) โดยเครื่องมือที่พัฒนาขึ้นเอง หรือใช้ของหน่วยงานอื่นๆ ก็ได้
3. ส่งครูแกนนำของโรงเรียน 1-2 คน เข้ารับการฝึกอบรม เพื่อให้มีความตระหนักและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา เพื่อเป็นแกนนำในการพัฒนาตนเองของโรงเรียนต่อไป
4. ดำเนินการให้ผู้บริหาร ครู นักเรียน กรรมการโรงเรียน ร่วมกับครอบครัว ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้องต่างๆ พัฒนาตนเองในเรื่องความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน โดยใช้ข้อมูลจากการสำรวจสถานภาพปัจจุบันเป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดขอบเขตและหัวเรื่องสำหรับพัฒนาความรู้ ความเข้าใจของตนเองตามลำดับความสำคัญ
5. จัดประชุม/อบรม เพื่อพัฒนาความรู้ของครูและบุคลากรในโรงเรียน รวมทั้งเพื่อสร้างความตระหนักและความเข้าใจ ให้เกิดแนวคิดและแนวทางที่จะปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้และการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน โดยมีสถาบันครุศึกษาในพื้นที่เป็นพี่เลี้ยงเปลี่ยนการเรียนรู้

ร่วมกันกับโรงเรียน การพัฒนาตนเองอาจใช้วิธีที่หลากหลายตามความเหมาะสมของแต่ละโรงเรียน เช่น การศึกษาองค์ความรู้จากเอกสารหรือสื่อต่างๆ

5.1 ครู/ผู้บริหารโรงเรียนจับคู่กัน หรือรวมกันเป็นกลุ่มเล็กๆ (ประมาณ 3 – 5 คน) ตามความสมัครใจ โดยครูอาจจับคู่ตามระดับชั้นตามวิชาที่สอนหรือตามภารกิจหลักที่รับผิดชอบก็ได้ แล้วช่วยกันคิด วางแผน ทำตามแผน ตรวจสอบและประเมินซึ่งกันและกัน

5.2 ให้มีครู ผู้บริหารโรงเรียน ผู้เชี่ยวชาญทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาของครู/ผู้บริหารในการพัฒนาตนเอง ซึ่งมาจากโรงเรียนเดียวกัน หรือโรงเรียนอื่นภายใน/ภายนอกกลุ่มก็ได้

5.3 จัดให้มีที่ปรึกษาภายนอก ซึ่งอาจเป็นนักวิชาการจากสถาบันครุศึกษา และหรือจากโรงเรียนของรัฐและเอกชน หรือองค์กรวิชาชีพภาครัฐและเอกชน แต่ควรเป็นที่รู้จักของท้องถิ่นที่ตั้งของโรงเรียน

5.4 ครูและผู้บริหารโรงเรียนเข้าร่วมเรียนรู้ในการประชุมสัมมนาวิชาการ การอบรมเชิงปฏิบัติการและการศึกษาดูงาน โดยครู/ผู้บริหารโรงเรียนจะเข้าร่วมคนเดียวหรือเป็นกลุ่มก็ได้ แต่เมื่อกลับมาแล้วให้ทำงานร่วมกับเพื่อนครู / ผู้บริหาร เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

5.5 การพัฒนาตนเองที่มีประสิทธิภาพ ไม่จำเป็นต้องเป็นแบบพบหน้าก็ได้ อาจใช้สื่อต่างๆ ทั้งสื่อ สิ่งพิมพ์ วิทยุ ทีวี ทัศน์ คอมพิวเตอร์ ฯลฯ แต่ต้องรู้จักวางแผน เสาะหาสื่อที่มีคุณภาพ และบริหารจัดการเวลาได้ดี

6. บุคลากรแต่ละคนดำเนินการพัฒนาตนเอง โดยใช้ข้อมูลจากการสำรวจสถานภาพปัจจุบัน (pre-test) และความรู้ ความเข้าใจที่ได้รับจากการศึกษา/ฝึกอบรมตนเองข้างต้นมาวางแผน ปฏิบัติตามแผน ตรวจสอบและพัฒนาปรับปรุง (PDCA) เพื่อปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้ และมีการบันทึกร่องรอยการดำเนินงานของตนเองไว้ด้วย

7. ศึกษาความก้าวหน้า (post-test) โดยเปรียบเทียบกับผลการสำรวจสถานภาพปัจจุบัน (pre -test)

8. วิเคราะห์ข้อมูล (pre-test และ post-test) รวมทั้งข้อมูลที่ได้บันทึกไว้ แล้วสรุปบทเรียนเกี่ยวกับกระบวนการและผลการเรียนรู้ของนักเรียน และจัดทำรายงานเสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติและหน่วยงานต้นสังกัด

ส่วนแนวทางการบริหาร และการจัดการหลักสูตรของสถานศึกษา ผู้บริหารต้องแสดงทิศทางการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาที่ชัดเจน โดยมีหลักการและแนวคิด ดังนี้

(ธีระ รุญเจริญ. 2546: 71 – 74)

1. ยึดหลักให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้เป็นไปตามกรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนและสังคมอย่างแท้จริง โดยมีครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

2. มุ่งส่งเสริมสถานศึกษาให้จัดการกระบวนการเรียนรู้ โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญสูงสุด

3. มุ่งส่งเสริมให้ชุมชนและสังคมมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งเป็นเครือข่ายและแหล่งการเรียนรู้

4. มุ่งจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐาน โดยจัดให้มีดัชนีชี้วัดคุณภาพการจัดการหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ และสามารถตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาได้ทุกช่วงชั้นทั้งระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา

5. มุ่งส่งเสริมให้มีการร่วมมือเป็นเครือข่าย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพในการจัดและพัฒนการศึกษา

ขอขยายการดำเนินงานของเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

1.1 จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครองชุมชนและสังคมตามกรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.2 บริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา

1.3 นิเทศเพื่อการพัฒนาการใช้หลักสูตรภายในสถานศึกษา

1.4 ติดตาม ประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา และรายงานผลให้เขตพื้นที่การศึกษารับทราบ

2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

2.1 จัดทำแผนการเรียนรู้ โดยผู้เรียนมีส่วนร่วม

2.2 จัดกระบวนการเรียนรู้ให้ยืดหยุ่นตามความเหมาะสมทั้งด้านเวลาสาระการเรียนรู้และผู้เรียน

2.3 จัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยปฏิบัติจริงจากแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการเรียนรู้

2.4 ใช้การแนะแนวเป็นส่วนหนึ่งของการจัดกระบวนการเรียนรู้

2.5 ให้ผู้ปกครอง ครอบครัว ชุมชนและสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้

2.6 ส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาวิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างหลากหลายและต่อเนื่อง

3. การวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน

3.1 กำหนดระเบียบการวัดและประเมินผลของสถานศึกษา

3.2 จัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบการวัดและประเมินผลการเรียน

3.3 วัดผล ประเมินผล เทียบโอนประสบการณ์ เทียบโอนผลการเรียนและอนุมัติผลการเรียน

3.4 จัดให้มีการประเมินผลการเรียนทุกช่วงชั้น และจัดให้มีการซ่อมเสริมกรณีที่ผู้เรียนไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน

- 3.5 จัดให้มีการพัฒนาเครื่องมือในการวัดและประเมินผล
- 3.6 มีการเทียบโอนผลการเรียนโดยคณะกรรมการ
- 3.7 จัดระบบสารสนเทศด้านการวัดผล ประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียนเพื่อใช้ในการอ้างอิง ตรวจสอบและใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนการสอน
4. ประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา
 - 4.1 จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาระดับสถานศึกษา
 - 4.2 สนับสนุน ส่งเสริมให้มีระบบการประกันคุณภาพในระดับหน่วยงานภายในสถานศึกษา
 - 4.3 กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลและรายงานผลการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา
 - 4.4 ปรับปรุงและพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา
5. การพัฒนาและใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
 - 5.1 ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูผลิต พัฒนา และใช้สื่อ และเทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อการศึกษา
 - 5.2 จัดหา จัดทำสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาให้กับครูและนักเรียนอย่างเพียงพอและหลากหลาย
6. การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งการเรียนรู้
 - 6.1 จัดให้มีแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาให้พอเพียงและสอดคล้องกับการจัดกระบวนการเรียนรู้
 - 6.2 ส่งเสริมให้ครูและนักเรียนได้ใช้แหล่งการเรียนรู้ ทั้งในและนอกสถานศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้
7. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
 - 7.1 ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูทำวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน หลักสูตรกระบวนการเรียนรู้ การใช้สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน
 - 7.2 รวบรวมและเผยแพร่ผลการวิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา รวมทั้งสนับสนุนให้ครูนำผลการวิจัยมาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
8. การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ
 - 8.1 ดำเนินการเสริมความรู้และประสบการณ์ให้กับชุมชน โดยร่วมมือกับบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบันทางสังคมอื่น
 - 8.2 ส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนสามารถเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการโดยร่วมมือกับบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบันทางสังคมอื่น
 - 8.3 สนับสนุนและช่วยเหลือให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างชุมชน โดยร่วมมือกับบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบันทางสังคมอื่น

ภารกิจหลักของสถานศึกษาที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มุ่งเน้นการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุดด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหาร สามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดผล ประเมินผล รวมทั้งการวัดปัจจัยเกื้อหนุน การพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่น ได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพนั้น ผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการบริหารจัดการในเรื่องต่อไปนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546: 35-39)

1. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

1.1 ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามสาระและหน่วยการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.2 ส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง และการปฏิบัติจริง การส่งเสริมให้รักการอ่าน และใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง การผสมผสานความรู้ต่างๆ ให้สมดุลกัน ปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ กิจกรรม ทั้งนี้โดยจัดบรรยากาศ สิ่งแวดล้อม และแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ และการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือเครือข่ายผู้ปกครอง ชุมชน ท้องถิ่นมามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนตามความเหมาะสม

1.3 จัดให้มีการนิเทศการเรียนการสอนแก่ครูในกลุ่มสาระต่าง ๆ โดยเน้นการนิเทศที่ร่วมมือช่วยเหลือกันแบบกัลยาณมิตร เช่น นิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนร่วมกันหรือแบบอื่น ๆ ตามความเหมาะสม

1.4 ส่งเสริมให้มีการพัฒนาครูเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามความเหมาะสม

2. การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน

2.1 กำหนดระเบียบแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลของสถานศึกษา

2.2 ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการวัดผลและประเมินผลแต่ละรายวิชา ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา สาระการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2.3 ส่งเสริมให้ครูดำเนินการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน โดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง จากกระบวนการปฏิบัติและผลงาน

2.4 จัดให้มีการเทียบโอนความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ และผลการเรียนจากสถาบันศึกษาอื่น สถานประกอบการ และอื่น ๆ ตามแนวทางที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

2.5 พัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลให้ได้มาตรฐาน

3. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

3.1 ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย การบริหารการจัดการและการพัฒนาคุณภาพงานวิชาการในภาพรวมของสถานศึกษา

3.2 ส่งเสริมให้ครู ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ให้แก่กลุ่มสาระการเรียนรู้

3.3 ประสานความร่วมมือในการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย ตลอดจนการเผยแพร่ผลงานการวิจัยหรือพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน และงานวิชาการกับสถานศึกษา บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่น

4. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

4.1 ศึกษาวิเคราะห์ความจำเป็นในการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอนและการบริหารงานวิชาการ

4.2 ส่งเสริมให้ครูผลิต พัฒนาสื่อ และนวัตกรรมการเรียนการสอน

4.3 จัดหาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนางานด้านวิชาการ

4.4 ประสานความร่วมมือในการผลิต จัดหา พัฒนาและการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี เพื่อการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนางานวิชาการกับสถานศึกษา บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่น

4.5 การประเมินผลการพัฒนาการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

5. การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้

5.1 สำรวจแหล่งการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งในสถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น ในเขตพื้นที่การศึกษา และเขตพื้นที่การศึกษาใกล้เคียง

5.2 จัดทำเอกสารเผยแพร่แหล่งการเรียนรู้แก่ครู สถานศึกษาอื่น บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่น ที่จัดการศึกษาในบริเวณใกล้เคียง

5.3 จัดตั้งและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้รวมทั้งพัฒนาให้เกิดองค์ความรู้ และประสานความร่วมมือสถานศึกษาอื่น บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษาในการจัดตั้ง ส่งเสริม พัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ใช้ร่วมกัน

5.4 ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูใช้แหล่งการเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยครอบคลุมภูมิปัญญาท้องถิ่น

6. การนิเทศการศึกษา

6.1 จัดระบบการนิเทศงานวิชาการ และการเรียนการสอนภายในสถานศึกษา

6.2 ดำเนินการนิเทศงานวิชาการ และการเรียนการสอนในรูปแบบหลากหลาย

และเหมาะสมกับสถานศึกษา

6.3 ประเมินผลการจัดระบบ และกระบวนการนิเทศการศึกษาในสถานศึกษา

6.4 ติดตาม ประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อพัฒนาระบบ และกระบวนการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนของสถานศึกษา

6.5 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และประสบการณ์การจัดระบบนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษากับสถาบันศึกษาอื่น หรือเครือข่ายการนิเทศการศึกษาภายในเขตพื้นที่การศึกษา

7. การแนะแนวการศึกษา

7.1 จัดระบบการแนะแนวทางวิชาการ และวิชาชีพภายในสถานศึกษา โดยเชื่อมโยงกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และกระบวนการเรียนการสอน

7.2 ดำเนินการแนะแนวการศึกษา โดยความร่วมมือของครูทุกคนในสถานศึกษา

7.3 ติดตามและประเมินผลการจัดการระบบและกระบวนการแนะแนวการศึกษาในสถานศึกษา

7.4 ประสานความร่วมมือ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้านการแนะแนวการศึกษา กับสถานศึกษา หรือเครือข่ายการแนะแนวภายในเขตพื้นที่การศึกษา

8. การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

8.1 จัดระบบโครงสร้างองค์กร ให้รองรับการจัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

8.2 กำหนดเกณฑ์การประเมิน เป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาและตัวชี้วัดของกระทรวง เป้าหมายความสำเร็จของเขตพื้นที่การศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

8.3 วางแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาให้บรรลุผลตามเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษา

8.4 ดำเนินการพัฒนางานตามแผนและติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลคุณภาพภายในเพื่อปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

8.5 ประสานความร่วมมือกับสถานศึกษา และหน่วยงานอื่นในการปรับปรุงและพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน และการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

8.6 ประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในเขตพื้นที่การศึกษา

8.7 ประสานงานกับสำนักงานรับรองมาตรฐานการศึกษาและประเมินคุณภาพการศึกษาในการประเมินสถานศึกษา เพื่อเป็นฐานในการพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

9. การส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน

9.1 การศึกษา สำรวจความต้องการ สนับสนุนงานวิชาการแก่ชุมชน

9.2 จัดให้ความรู้ เสริมสร้างความคิด และเทคนิค ทักษะทางวิชาการเพื่อการพัฒนาทักษะวิชาชีพ และคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน ท้องถิ่น

9.3 การส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชน ท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวิชาการของสถานศึกษา และที่จัดโดยบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

9.4 ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ระหว่างบุคคล ครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่น

10. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น

10.1 ประสานความร่วมมือ ช่วยเหลือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่นของรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับอุดมศึกษา ทั้งบริเวณใกล้เคียงภายในเขตพื้นที่การศึกษา และต่างเขตพื้นที่การศึกษา

10.2 สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับองค์กรต่าง ๆ ทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศ

11. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

11.1 สำรวจและศึกษาข้อมูลการจัดการศึกษา รวมทั้งความต้องการในการได้รับการสนับสนุนด้านวิชาการของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา

11.2 ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาวิชาการและการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา

11.3 จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา

การกำหนดมาตรฐานการศึกษาและตั้งบ่งชี้เพื่อการประเมินคุณภาพในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2547 ในมาตรฐานที่ 10 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ ข้อมูลที่สถานศึกษาต้องการคือ ทิศทางของการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาที่ควรจะเป็นในอนาคต 3-5 ปีข้างหน้าข้อมูลที่แสดงถึงความเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษา ข้อมูลเกี่ยวกับระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารข้อมูลการประชุมคณะกรรมการหลักสูตรของสถานศึกษา ข้อมูลการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ข้อมูลการผลิต/ใช้สื่อและจัดเก็บสื่อการสอน ข้อมูลการวางระบบและกลไกการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา รวมทั้งผลการประเมินระบบการประกันคุณภาพการศึกษา (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2547: 11-23)

ระบบการบริหารงานของสถานศึกษา

สำหรับเอกสารที่เกี่ยวข้องกับระบบการบริหารงานของสถานศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลที่ต้องการและแหล่งของข้อมูล รายละเอียดดังต่อไปนี้

การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นระบบบริหารคุณภาพที่สถานศึกษาทุกแห่งดำเนินการอยู่แล้วโดยมุ่งเน้นไปที่คุณภาพผู้เรียนตามหลักสูตรอันเป็นการสอดคล้องกับหลักการเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษามีกระบวนการดังต่อไปนี้ (อารีรัตน์ วัฒนสิน. 2544; อ้างอิงจาก <http://www.moe.go.th/webdcid/dcid/press/quality1.htm>)

1. การกำหนดมาตรฐานการศึกษาระดับสถานศึกษา โดยใช้ข้อมูลจากสารสนเทศของสถานศึกษามา วิเคราะห์จุดเด่นจุดด้อย วิเคราะห์หลักสูตร และอาศัยความร่วมมือของผู้ที่เกี่ยวข้องกำหนดเป็นมาตรฐานการศึกษาระดับสถานศึกษา เพื่อใช้เป็นเกณฑ์เทียบเคียงในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ

2. จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา (ธรรมนูญสถานศึกษา) โดยปกติทุกสถานศึกษามีแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและแผนปฏิบัติงานประจำปีอยู่แล้ว ควรได้ร่วมมือกับทุกฝ่ายวิเคราะห์ข้อมูลจากสารสนเทศของสถานศึกษา และศักยภาพของสถานศึกษาในทุกๆ ด้าน ใช้บทเรียนจากจุดเด่นและจุดด้อยที่ผ่านมา กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจและเป้าหมายการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้ชัดเจน โดยพยายามใช้ศักยภาพของสถานศึกษาอย่างคุ้มค่า ประหยัดและมีประสิทธิภาพ ซึ่งแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษานี้เป็นหัวใจของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและนำไปสู่การประเมินคุณภาพภายในและรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก แผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาจะต้องเป็นแผนที่ทุกฝ่าย ทุกคนควรมีส่วนร่วม ต้องทำความเข้าใจร่วมกันได้ชัดเจน ทุกหมวดวิชาหรือทุกหน่วยงานตามโครงสร้างบริหารจัดการสามารถนำไปจัดทำเป็นแผนปฏิบัติงานประจำปี ของแต่ละหน่วยต่อไปได้อย่างสอดคล้องกัน

แผนนี้จึงเป็นหัวใจของการสร้างคุณภาพอย่างต่อเนื่องในสถานศึกษาแผนที่ดีมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นผลมาจากกระบวนการวางแผนที่เป็นระบบ จะเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างความมั่นใจว่าการดำเนินงานและผลงานจะเป็นไปตามเป้าหมายอย่างได้คุณภาพ และเป็นการลดโอกาสที่ความผิดพลาดจะเกิดขึ้น ซึ่งเป็นการสอดคล้องกับหลักการบริหารคุณภาพในภาพรวมที่ว่าคุณภาพเริ่มต้นตั้งแต่ขั้นออกแบบ ฉะนั้นครูและบุคลากรทุกคนจึงจำเป็นต้องมีแผนปฏิบัติงานของตนเองเพื่อการประเมินและปรับปรุงคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

การดำเนินการเพื่อสร้างระบบการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนจะบรรลุผลสำเร็จ ปัจจัยหลักประการหนึ่งก็คือ การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษามี 3 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ การศึกษาสภาพของโรงเรียน การกำหนดทิศทางการดำเนินงานของโรงเรียน และการกำหนดยุทธศาสตร์ของการดำเนินงาน รายละเอียดดังต่อไปนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2545:

1. การศึกษาสถานภาพของโรงเรียน

กิจกรรมสำคัญเริ่มแรกของการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา คือ การศึกษาสถานภาพของโรงเรียนเพื่อให้เราทราบถึงสถานภาพของโรงเรียนว่าเป็นอย่างไร คณะผู้จัดทำแผนควรจะได้อะไรและสิ่งที่จะต้องพิจารณาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทั้งภายนอกและภายในของโรงเรียน เพราะผลที่ได้จะทำให้เราทราบว่า ณ เวลานั้นโรงเรียนเป็นอย่างไรบ้าง มีปัญหาอุปสรรค จุดเด่น และจุดด้อยอะไรบ้าง เพื่อที่เราจะได้นำข้อมูลทั้งหมดไปกำหนดสภาพที่คาดหวังหรือทิศทางการพัฒนาโรงเรียนต่อไปประเด็นของการศึกษาสถานภาพของ โรงเรียนที่โรงเรียนควรดำเนินการได้แก่การวิเคราะห์ภารกิจและผลผลิตหลัก การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและภายในโรงเรียนและการประเมินสภาพของโรงเรียน

2. การกำหนดทิศทางการดำเนินงานของโรงเรียน

หลังจากที่โรงเรียนทำการประเมินสถานภาพของตนเองแล้ว โรงเรียนควรกำหนดทิศทางการดำเนินงานของโรงเรียนให้ชัดเจน โดยนำสถานภาพของโรงเรียนมาเป็นตัวกำหนดทิศทางด้วย การกำหนดทิศทางการดำเนินงานของโรงเรียนประกอบด้วยการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ ผลลัพธ์ และผลผลิตหลัก วิสัยทัศน์เป็นสภาพที่พึงปรารถนาในอนาคต เป็นการสร้างภาพอนาคตหรือการมองอนาคต ดังนั้นวิสัยทัศน์ของโรงเรียน จึงเป็นภาพความสำเร็จของโรงเรียนในอนาคตที่เราประสงค์ หรือต้องการให้ผู้อื่นกล่าวถึงโรงเรียนของเราเป็นอย่างไร ทั้งนี้วิสัยทัศน์ควรเป็นสภาพที่พึงปรารถนาในอนาคตที่วางอยู่บนพื้นฐานของสภาพความเป็นจริง ตลอดจนปัญหาต่าง ๆ ในท้องถิ่นชุมชนของตนเอง

3. การกำหนดยุทธศาสตร์ของการดำเนินงาน

ทิศทางของการดำเนินงานที่กล่าวมานั้นเป็นกลยุทธ์หรือยุทธศาสตร์ของการดำเนินงาน ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนและบุคลากรทั้งหลายจะต้องนำกลยุทธ์ดังกล่าวมาแปลงให้เกิดงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่จะทำให้เห็นภาพรายละเอียดมากยิ่งขึ้นทั้งสภาพความสำเร็จ กิจกรรมที่จะนำไปสู่ความสำเร็จและงบประมาณที่ใช้

นอกจากนี้ในการกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน จะต้องคำนึงถึงสอดคล้องระหว่างวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ และแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ของโรงเรียนที่จะดำเนินการในแต่ละปีตามที่ได้อ้างอิงไว้ แล้วจึงนำสิ่งเหล่านี้มารวบรวมเป็นแผนการพัฒนาคูณภาพการศึกษาในระยะยาว อันได้แก่ ธรรมนูญสถานศึกษาหรือแผนพัฒนาคูณภาพการศึกษาของโรงเรียน หลังจากนั้นจึงจัดทำแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่โรงเรียนจะต้องดำเนินการในแต่ละปี มาจัดทำเป็นแผนพัฒนาคูณภาพในระยะสั้น ที่เรียกว่า แผนปฏิบัติการประจำปี การจัดทำแผนพัฒนาคูณภาพการศึกษาทั้งระยะยาวและระยะสั้นนั้น จะต้องมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมลงนามและรับรองแผนที่ได้ร่วมกันกำหนดขึ้นด้วย เพื่อให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้ร่วมรับทราบและรับผิดชอบในการจัดการศึกษาของโรงเรียนนั่นเอง

การจัดทำแผนปฏิบัติการในการนำเอายุทธศาสตร์ และกิจกรรมในแต่ละปีการศึกษา

ที่กำหนดไว้ในธรรมนูญโรงเรียนมาดำเนินการวางแผนเป็นแผนปฏิบัติการประจำปี ควรดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้ (กรมสามัญศึกษา. 2542: 5 - 9)

1. ตั้งคณะทำงานพิจารณากรอบแผนงานโครงการของโรงเรียน
2. ประชุมพิจารณากรอบแผนงานโครงการและงบประมาณ
3. ให้ทุกฝ่าย/หมวด/งาน ร่วมกันวางแผนปฏิบัติการของตนเอง
4. จัดประชุมชี้แจง พิจารณาร่างแผนปฏิบัติการ
5. ปรับปรุง จัดทำแผนปฏิบัติการที่สมบูรณ์
6. ขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการโรงเรียน
7. ดำเนินการจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการของโรงเรียน

สำหรับมาตรฐานการศึกษาและดั่งบ่งชี้ เพื่อการประเมินคุณภาพในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2547 ในมาตรฐานที่ 11 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้าง และการบริหารงานอย่างเป็นระบบครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา ข้อมูลที่สถานศึกษาต้องการคือ โครงสร้างการบริหารงานของสถานศึกษา คำสั่งมอบหมายงานและผู้รับผิดชอบ ระบบการบริหารงานบุคคล ระบบการบริหารงบประมาณทรัพย์สิน แผนกลยุทธ์และตัวบ่งชี้ความสำเร็จ แผนปฏิบัติการประจำปี แผนการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล ระบบและกลไกตรวจสอบการปฏิบัติตามแผน ข้อมูลที่แสดงถึงการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู ชุมชน นักเรียนและกรรมการสถานศึกษาในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ข้อมูลการใช้ทรัพยากรของโรงเรียน และรายการประเมินตนเองที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาสถานศึกษา (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2547: 11-23)

การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

สำหรับแนวทางในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษามีแนวทางดังนี้

การเรียนรู้ตามสภาพจริง เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ไม่ยึดยึดความรู้ เนื้อหาสาระให้กับผู้เรียน เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเป็นการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม บทบาทผู้สอนเป็นผู้เอื้ออำนวยความสะดวกและวิเคราะห์วิธีการเรียน กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการเรียนรู้ ทั้งการเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้จากกลุ่ม โดยผู้เรียนสร้างความรู้เชิงความคิดและสร้างสรรค์ความรู้ เช่น สังคม วัฒนธรรมขึ้นมาด้วยตัวผู้เรียนเอง และเป็นผู้บอกความรู้เอง นอกจากทักษะทางวิชาการที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนแล้ว ยังต้องเสริมสร้างทักษะทางสังคมให้ผู้เรียน มีความละเอียดอ่อนทางอารมณ์ มีสุนทรียภาพพร้อมที่จะสร้างสังคม ให้มีความรักในเพื่อนมนุษย์ มีความรัก และรับผิดชอบต่อครอบครัว รักชุมชน รักธรรมชาติ ให้มีความสุข มีเอกภาพ เพื่อให้เกิดความสุขและสันติ เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต และเตรียมตัวเพื่อกำหนดท่าทีแห่งการเรียนรู้ พร้อมทั้งจะรับและเลือกปฏิบัติข่าวสารเทคโนโลยี ด้วยวิถีทางแห่งปัญญา กระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริงได้แก่ (กรมวิชาการ. 2541: 66-67)

1. กระบวนการเรียนรู้ที่สมดุล และมีความสุข ได้แก่ กระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับความดี ความงาม ความจริง วัยเด็กเล็กจะใช้สมองซีกขวาในการเรียนรู้ การอ่าน การฟัง เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เสริมสร้างกระบวนการคิด จินตนาการ โดยผู้สอนจะกระตุ้นความคิด เป็นสื่อกลางที่จะขยายการเรียนรู้เกี่ยวกับความดี และค่านิยมให้กับผู้เรียน

2. กระบวนการเรียนรู้ที่จะเรียนรู้ การเรียนรู้ที่รู้ คือ การเชื่อมโยงความรู้ทั่วไปอย่างกว้างขวางและเพียงพอกับโอกาสที่จะสามารถทำงานในระดับลึกได้ และการเรียนรู้ที่จะรู้ยังหมายถึงวิธีการเรียนรู้ที่จะแสวงหาความรู้เพื่อจะได้ประโยชน์จากโอกาสทางการศึกษาที่มีให้ตลอดชีวิต กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะได้รับเพื่อที่จะรู้ ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ การคิดจำแนก และการคิดเชื่อมโยงซึ่งมีขั้นตอนและทักษะกระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้วิธีการคิดแก้ปัญหา การคิดคาดการณ์ล่วงหน้า และการคิดสร้างสรรค์

3. การเรียนรู้ที่จะทำและอยู่ร่วมกัน เป้าหมายของกระบวนการเรียนรู้ที่จะทำไม่ใช่เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะทางอาชีพเท่านั้น แต่ยังได้รับความรู้ความสามารถที่กว้างขวาง ที่จะดำเนินการกับสถานการณ์ที่หลากหลายและการทำงานเป็นทีม รวมทั้งการเรียนรู้ทักษะทางสังคม ได้แก่ การเรียนรู้เรื่องราวของสภาพสังคมต่าง ๆ ที่ผู้เรียนเผชิญอยู่ รวมทั้งประสบการณ์การทำงาน อันสืบเนื่องจากสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นหรือในระดับกว้าง ที่มีความหลากหลายทางการศึกษาและงานต่าง ๆ

กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสร้างความรู้ โดยผู้เรียนจะทำการสร้างสิ่งใหม่ที่ทำให้ข้อมูลมีความหมาย โดยการสร้างความรู้เชิงความคิด และความรู้เชิงสังคม วัฒนธรรม โดยจัดสภาพการณ์หรือเงื่อนไขสำหรับการเรียนรู้ ดังนี้

3.1 จัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ให้มีความสลับซับซ้อนด้วยการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถเลือกได้

3.2 จัดหาสภาพการณ์ทางสังคม ในลักษณะที่เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้

3.3 การเชื่อมกันของสาระการเรียนการสอน รวมทั้งวิธีการนำเสนอที่หลากหลายและท้าทายผู้เรียน

3.4 กระบวนการเรียนรู้สะท้อนตามสภาพจริง

3.5 จุดเน้นของกระบวนการเรียนรู้ ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้เรียนมีบทบาทกระตุ้นและจัดการในการเรียนรู้

4. การเรียนรู้ที่เน้นบุคลิกภาพส่วนตัวที่ได้พัฒนาดีขึ้น กระบวนการเรียนรู้ตามลำดับขั้นตอนที่เป็นระบบ และผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จนเสริมสร้างเป็นบุคลิกภาพส่วนตัว สามารถแสดงออกที่สร้างสรรค์ และอิสระ มีทักษะ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคล และสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง โดยไม่มีความก้าวร้าว การแสดงออกที่เหมาะสมและสร้างสรรค์ เป็นการแสดงออกในการป้องกันสิทธิ์ส่วนบุคคลของผู้เรียน โดยการแสดงออกซึ่งความรู้สึก ความคิดเห็น และความต้องการต่าง ๆ อย่างตรงไปตรงมา จริงใจ เหมาะสมกับสถานการณ์ มีพฤติกรรมที่

แสดงออกถึงความเป็นมิตร โดยไม่ล่วงเกินสิทธิ์ส่วนบุคคลของผู้อื่น ด้วยวิถีทางแห่งปัญญา และจากความรู้สึกรักใคร่ที่ดีงาม และสร้างสรรค์

5. การเรียนรู้ที่จะแสวงหาวิธีการเรียน สังคมแห่งข่าวสาร เทคโนโลยี เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ บุคคลจะดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ ต้องเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ซึ่งต้องได้รับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง มีประสบการณ์แห่งการเรียนรู้ มีเจตคติค่านิยมเกี่ยวกับการเรียนที่ดี การเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนมีความสุข เรียนรู้ที่จะรู้ เรียนรู้ที่จะทำ เรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน และเรียนรู้ที่จะเป็นบุคลิกภาพของตนเอง การเรียนรู้ในสังคมปัจจุบันเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานการณ์ อย่างต่อเนื่องยาวนานตลอดชีวิต ผู้สอนจำต้องสร้างศรัทธาและปัญญา ให้ผู้เรียนได้สัมผัสประสบการณ์การเรียนรู้ให้พัฒนาเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ที่จะแสวงหาความรู้ได้ตลอดชีวิต

หลักการและแนวทางที่เน้นความสำคัญต่อกระบวนการเรียนรู้ของเด็กมี 9 ประการ กล่าวคือ (กษมา วรวรรณ ณ อยุธยา. 2539: 29-32)

1. จัดการเรียนการสอนให้ยืดหยุ่นตามเหตุการณ์ และสภาพท้องถิ่น โดยให้ท้องถิ่นพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนในส่วนที่เกี่ยวกับท้องถิ่นตามความเหมาะสม
2. จัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้สอดคล้องกับความสนใจ และสภาพชีวิตจริงของผู้เรียน และให้โอกาสเท่าเทียมกันในการพัฒนาตนเองตามความสามารถ
3. จัดการเรียนการสอนให้มีความสัมพันธ์เชื่อมโยง หรือบูรณาการ ทั้งภายในกลุ่มประสบการณ์ และระหว่างกลุ่มประสบการณ์ให้มากที่สุด
4. จัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล และสร้างสรรค์ และกระบวนการกลุ่ม
5. จัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงให้มากที่สุด และเน้นให้เกิดความคิดรวบยอดในกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ
6. จัดให้มีการศึกษา ติดตาม และแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง
7. ให้สอดคล้องการอบรมด้านจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ
8. ในการเสริมสร้างค่านิยมที่ระบุไว้ในจุดหมาย ต้องปลูกฝังค่านิยมที่เป็นพื้นฐานเช่น ขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด อดทน มีวินัย รับผิดชอบ ฯลฯ ควบคู่ไปด้วย
9. จัดสภาพแวดล้อม และสร้างบรรยากาศ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้และสอดคล้องกับการปฏิบัติของผู้เรียน

การพัฒนาโรงเรียนเพื่อปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้เป็นแนวคิดที่จะพัฒนาทุกคนโดยยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด โดยกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ เพื่อให้เกิดการพัฒนาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงในทุกองค์ประกอบ โดยผู้มีส่วน

เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเหมาะสมทั้งผู้บริหาร ครู นักเรียน ชุมชน เพื่อการดำเนินงานส่งผลให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่งและคนมีความสุข การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบจึงเป็นการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัด ฝึกทักษะกระบวนการคิด จัดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ทำได้ ทำเป็น ปลูกฝังคุณธรรมไว้ในทุกวิชา ผู้สอนเป็นอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นทุกเวลา ทุกสถานที่ ประเมินผู้เรียน โดยพิจารณาจากพัฒนาการความประพฤติ การร่วมกิจกรรม และจากการทดสอบ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียน ให้สามารถคิดเป็น ทำเป็น มีทักษะในการจัดการ มีคุณธรรมและค่านิยมที่ดีงาม และรักการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

ดังนั้น เป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ เพื่อปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้จึงเป็นการเปลี่ยนแปลงการกระทำในส่วนระบบย่อย ตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงในห้องเรียน และการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนไปจนถึงการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบ กล่าวคือ นักเรียนต้องเปลี่ยนแปลงวิธีการเรียนครูต้องเปลี่ยนแปลงวิธีการสอน ผู้บริหารโรงเรียนต้องเปลี่ยนแปลงวิธีการบริหารและการจัดการ บุคลากรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งผู้ปกครองและชุมชน ต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารและการจัดการ

สำหรับยุทธวิธีพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น สามารถจำแนกออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้ (สุพล วังสินธุ์. 2545: 12-16)

ส่วนที่ 1 การบริหารจัดการเป็นบทบาทหน้าที่ผู้บริหารโรงเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้องทำหน้าที่อำนวยความสะดวกเสริม สนับสนุน ประสานงาน นิเทศ ควบคุม กำกับ ติดตาม ประเมิน แก้ไข พัฒนา และปรับปรุงการดำเนินงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ในระบบโรงเรียน ทั้งการวางแผน การบริหารงาน ธุรการ การเงิน อาคารสถานที่ งานบริการต่าง ๆ และงานอื่นๆ ให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับนโยบาย เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาตามบทบาทหน้าที่

ส่วนที่ 2 การจัดการเรียนการสอนเป็นบทบาทหน้าที่ของบุคลากรในโรงเรียนที่มีหน้าที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามหลักการและจุดหมายของหลักสูตร จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการวัดผลตามสภาพจริงและจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอน

ส่วนที่ 3 การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เป็นบทบาทของบุคลากรทุกฝ่าย เข้ามามีส่วนร่วมจัดขึ้นเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ปรับปรุงและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งกิจกรรมประจำวัน ประจำสัปดาห์ ประจำภาคเรียน ประจำปี กิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ หรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจิตพิสัย

ส่วนที่ 4 การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ เป็นกิจกรรมที่บุคลากรในโรงเรียนจัดขึ้น เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ โดยให้ผู้ปกครองชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทุกขั้นตอน และเป็นเครื่องมือสำคัญในการเชื่อมโยงการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนและชุมชน มุ่งขยายการเรียนรู้สู่ชุมชนอย่างมีส่วนร่วม

สำหรับแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เน้นใน

หลักการที่ว่าผู้เรียนแต่ละคนมีธรรมชาติที่แตกต่างกัน ทั้งในด้านวัย วุฒิภาวะ ความต้องการ ความถนัด ความสนใจและวิธีการเรียนรู้ รวมทั้งมีการดำเนินชีวิตและสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน ซึ่งสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้ว ล้วนมีผลกระทบต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งสิ้น ดังนั้นการจัดกระบวนการเรียนรู้จึงต้องยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นแนวทางที่ให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการเรียนรู้สร้างองค์ความรู้โดยผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม มีความสุขในการเรียนรู้ เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย และจะนำไปสู่การค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองตลอดชีวิตในที่สุด แต่ทั้งนี้ ครูหรือผู้สอนมิได้มีความสำคัญน้อยลง แต่ยังมีความสำคัญมากเพราะเป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญหรือประโยชน์สูงสุดที่ผู้เรียนพึงได้รับตามสิทธิพื้นฐาน ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง พ่อแม่และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำเป็นต้องช่วยกันคิดสร้างสรรค์ จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ให้เขาได้รู้จักตนเอง ค้นพบองค์ความรู้ด้วยตนเองเพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้สติปัญญาด้านการคิด วิเคราะห์ สร้างสรรค์ ตัดสินใจ แก้ปัญหา และสังเคราะห์เป็นสาระความรู้ที่มีความหมายต่อตนเอง รวมทั้งเกิดทักษะในการเรียนรู้ที่มีหลากหลายวิธี เช่น การค้นคว้า อภิปราย ถกเถียง ลงมือปฏิบัติจริง ทั้งคนเดียวและเป็นกลุ่ม ซึ่งจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่จะร่วมมือ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข ซึ่งการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่จะทำให้เกิดความสุขในการเรียนรู้นั้น ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้อง ควรจัด ดังนี้ (โสภณ โสมดี และ อภันตริ โสตะจินดา. 2545: 14-17)

1. สาระการเรียนรู้ที่จะนำมาจัดการเรียนรู้ต้องเริ่มจากง่ายไปหายาก เริ่มจากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวไปหาสิ่งที่อยู่ไกลตัว สอดคล้องกับวิถีชีวิตจริงของผู้เรียน เหมาะสมกับศักยภาพของแต่ละบุคคล และสามารถเชื่อมโยงนำไปใช้ในชีวิตจริงได้
2. บรรยากาศในการเรียนรู้ควรเป็นบรรยากาศที่มีความเป็นธรรมชาติแห่งการเรียนรู้ ผู้เรียนมีส่วนร่วมสร้างและเลือก เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ อยากรู้ อยากเห็น ไม่บีบบังคับ ยัดเยียดและกดดันผู้เรียน
3. ครูมีความพร้อมที่จะจัดการเรียนรู้ เริ่มตั้งแต่ครูต้องรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล ทั้งด้านจิตใจ อารมณ์ สติปัญญา สังคม รวมทั้งปัญหาในการเรียนรู้ หรือความต้องการเป็นพิเศษ เพื่อที่ครูจะได้เตรียมสาระการเรียนรู้ วิธีการที่จะเอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
4. กิจกรรมการเรียนรู้ต้องหลากหลาย สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ ได้รับความสนใจของผู้เรียนทำให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้ สามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่
5. กระบวนการเรียนรู้ทุกขั้นตอน มีลักษณะส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ศักยภาพในการค้นหาความรู้อย่างเต็มที่ ส่งเสริมให้เกิดกระบวนการคิด วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ การแก้ปัญหา เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงได้
6. สื่อการเรียนรู้ต้องหลากหลาย เน้นสื่อเพื่อการค้นคว้า มากกว่าสื่อประจำรายวิชา เป็นสื่อที่สร้างสรรค์ ได้รับความสนใจผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้
7. การวัด และประเมินผลการเรียนรู้ มุ่งนำผลมาปรับปรุงให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนา

โดยการเน้นการวัด และประเมินตามสภาพจริง ใช้วิธีการที่หลากหลายทั้งเครื่องมือ และผู้ประเมิน ทั้งนี้ ผู้เรียนจะต้องมีส่วนร่วมในการประเมินด้วย

สำหรับมาตรฐานการศึกษาและดั่งบ่งชี้ เพื่อการประเมินคุณภาพในระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐานฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2547 ในมาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญดังต่อไปนี้ ระบบการจัดการข้อมูลสารสนเทศ เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา ข้อมูลที่สถานศึกษาต้องการคือ ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมเสริมหลักสูตรและผลการจัดกิจกรรม ข้อมูลการจัดบรรยากาศ สภาพ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ ข้อมูลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่บูรณาการเชื่อมโยงสาระความรู้ด้านต่าง ๆ รวมทั้งการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม การส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย การพัฒนาด้านดนตรี ศิลปะและกีฬา และฐานข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการของผู้เรียนเป็นรายบุคคลที่สามารถนำไปใช้ได้อย่างต่อเนื่อง (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2547: 11-23)

การมีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้

หลักสูตรสถานศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนในทุก ๆ ด้าน หลักสูตรจะชี้แนะให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู อาจารย์ ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาให้สามารถจัดมวลประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองในด้านความรู้ทักษะ คุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จนบรรลุผลตามจุดหมายของการจัดการศึกษา สถานศึกษาต้องพัฒนาหลักสูตรภายในบริบทและแนวทางนั้นๆ ดังนี้ (วัฒนาพร ระเบียบทุกข์. 2545: 3)

1. หลักสูตรสถานศึกษาควรพัฒนาให้เด็กเกิดความสุขและความเพลิดเพลินในการเรียนรู้เปรียบเสมือนเป็นวิธีสร้างกำลังใจและเร้าใจ ให้เกิดความก้าวหน้าแก่ผู้เรียนให้ได้มากที่สุด

2. หลักสูตรสถานศึกษาควรส่งเสริมการพัฒนาด้านจิตวิญญาณจริยธรรม สังคมและวัฒนธรรม และโดยเฉพาะพัฒนาหลักการในการจำแนกแหว่งถูกและผิด เข้าใจและศรัทธาในความเชื่อของตน ความเชื่อและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน มีอิทธิพลต่อตัวบุคคลและสังคม หลักสูตรสถานศึกษา ต้องพัฒนาหลักคุณธรรมและความอิสระของผู้เรียนและช่วยให้เป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ สามารถช่วยพัฒนาสังคม ให้เป็นธรรมขึ้น มีความเสมอภาค ควรพัฒนาความตระหนักเข้าใจและยอมรับสภาพแวดล้อมที่ตนดำรงอยู่ยึดมั่นในข้อตกลงร่วมกัน ต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งในระดับส่วนตน ระดับท้องถิ่น ระดับชาติและระดับโลก หลักสูตรสถานศึกษา ควรสร้างให้ผู้เรียนมีความพร้อม ในการเป็นผู้บริโภคที่ตัดสินใจแบบมีข้อมูลเป็นอิสระ และเข้าใจในความรับผิดชอบ

หลักสูตรสถานศึกษาจึงเป็นหลักสูตรที่เกิดจากการที่สถานศึกษานำสภาพต่างๆที่เป็นปัญหา จุดเด่น เอกลักษณ์ของชุมชน สังคม ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมประเทศชาติ การกำหนดเป็นสาระและ

จัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนบนพื้นฐานของหลักสูตรแกนกลางและเพิ่มเติมสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ หรือรายวิชาได้ตามความถนัด ความสนใจของผู้เรียนโดยความร่วมมือของทุกคนในโรงเรียนและชุมชน มีการกำหนดวิสัยทัศน์และแผนพัฒนาคุณภาพ เพื่อนำไปสู่การออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาให้มีคุณภาพ

สำหรับกระบวนการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ได้มีนักวิชาการเสนอกระบวนการในการพัฒนาหลักสูตร ดังต่อไปนี้

กมล ภูประเสริฐ (2544: 32 - 37) ได้เสนอขั้นตอนในการบริหารจัดการหลักสูตรที่สำคัญ 9 ขั้นตอน ดังนี้

1. การรวบรวมเอกสารและวัสดุต่าง ๆ เกี่ยวกับหลักสูตรให้สมบูรณ์และเพียงพอต่อการดำเนินงานด้านหลักสูตร

2. การรวบรวมข้อมูลและสารสนเทศเกี่ยวกับชุมชน โดยการศึกษาชุมชนอย่างละเอียด เช่น การสำรวจ การสัมภาษณ์ หรือพูดคุยกับคนในชุมชน

3. การทำความเข้าใจหลักสูตรและภารกิจ ที่จะต้องบริหารงานเกี่ยวกับหลักสูตรโดย

3.1 การประชุมชี้แจงโดยอาศัยวิทยากรทั้งภายนอกและภายในสถานศึกษา

3.2 การประชุมและเปลี่ยนความเข้าใจและความคิดจากการได้ศึกษาเอกสาร

ต่าง ๆ

3.3 ส่งบุคลากรของสถานศึกษาไปรับฟังการประชุมที่จัดขึ้นโดยหน่วยงาน

ต่าง ๆ

3.4 การส่งวิทยากรภายนอกมาช่วย

4. การจัดทำสาระหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวกับปัญหา และความต้องการของชุมชน และท้องถิ่นโดยสถานศึกษาควรร่วมมือกับชุมชน โดยเชิญบุคคลในชุมชนเข้ามาร่วมจัดร่วมทำจึงจะทำให้สาระของหลักสูตรสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน ตลอดจนภูมิปัญญาของท้องถิ่น ที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหา

5. การจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงแผนภูมิแบกภาระกิจในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

6. การชี้แจงและประชาสัมพันธ์ให้บุคลากรในสถานศึกษา ผู้ปกครอง และท้องถิ่นทราบถึงหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นหลักสูตรสถานศึกษา

7. การเตรียมการใช้หลักสูตรตามความเหมาะสมควรคำนึงถึงเรื่องต่อไปนี้

7.1 การเตรียมด้านบุคลากร

7.2 เตรียมด้านอาคารสถานที่

7.3 การเตรียมด้านวัสดุอุปกรณ์

8. การวางแผนทางการติดตามกับการใช้หลักสูตร โดยมีจุดมุ่งหมายให้มีการกระตุ้นเร้า สนับสนุน ช่วยเหลือ และคอยแก้ปัญหาให้แก่ผู้บริหาร

9. การวางแผนทางการประเมินการใช้หลักสูตร ซึ่งจะมีการประเมินทั้งในเรื่องของ

หลักสูตร

บุญเลี้ยง ทุมทอง (2544: 28 - 31) ได้เสนอกระบวนการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น 6 ขั้นตอนโดยการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนนั้นจะต้องดำเนินการตามขั้นตอนและกระทำในรูปของคณะทำงานโดยยึดหลักการพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการ และสภาพท้องถิ่นนั้นมี ส่วนร่วมของทุกฝ่าย ดังนั้นขั้นตอนในการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรจึงมีดังต่อไปนี้

1. จัดทำระบบข้อมูลพื้นฐาน โดยอาจใช้การวิจัย สัมภาษณ์ ประชุม และสัมมนา หรือวิธีอื่นที่เห็นว่าจะเป็นประโยชน์ทำให้ทราบข้อมูลที่แท้จริงภายในชุมชนหลังจากนั้นจึงประมวลสภาพ ปัญหาและข้อเท็จจริงที่จริงให้เป็นหมวดหมู่และจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการ เหล่านั้นไว้อย่างเป็นระบบ

2. การกำหนดความต้องการจำเป็นของท้องถิ่นเป็นการนำข้อมูลพื้นฐาน มาจัดอันดับ ความสำคัญของความต้องการและความจำเป็นของท้องถิ่น

3. การกำหนดเป้าหมายหรือจุดประสงค์การเรียนรู้โรงเรียนกำหนดจุดประสงค์ การเรียนรู้เพิ่มเติม โดยคำนึงสภาพท้องถิ่นและตัวผู้เรียนเป็นหลัก

4. การจัดทำคำอธิบายรายวิชาหรือเนื้อหาวิชา/กิจกรรม เป็นการพัฒนารูปแบบ การสอนให้หลากหลาย

5. การจัดทำแผนการสอน/คู่มือครูและสื่อ เป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นโดยเฉพาะที่ตรงกับ สภาพแวดล้อมและปัญหาของท้องถิ่นอย่างแท้จริง

6. การปรับปรุงและพัฒนา การนำไปทดลองใช้และปรับปรุงพัฒนาให้สมบูรณ์ เหมาะสมกับท้องถิ่นมากที่สุด และจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

การกำหนดมาตรฐานการศึกษาและตั้งบ่งชี้เพื่อการประเมินคุณภาพในระดับการศึกษาขั้น พื้นฐานฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2547 ในมาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียน และท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ข้อมูลที่สถานศึกษาต้องการคือ เนื้อหาสาระ ของหลักสูตรที่เหมาะสม สอดคล้องกับเป้าหมายการศึกษาและความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น ข้อมูลเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ ข้อมูลการประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา รวมทั้งการ ปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่น ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนการสอนที่ เหมาะสม และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน คุณภาพการศึกษา. 2547: 11-23)

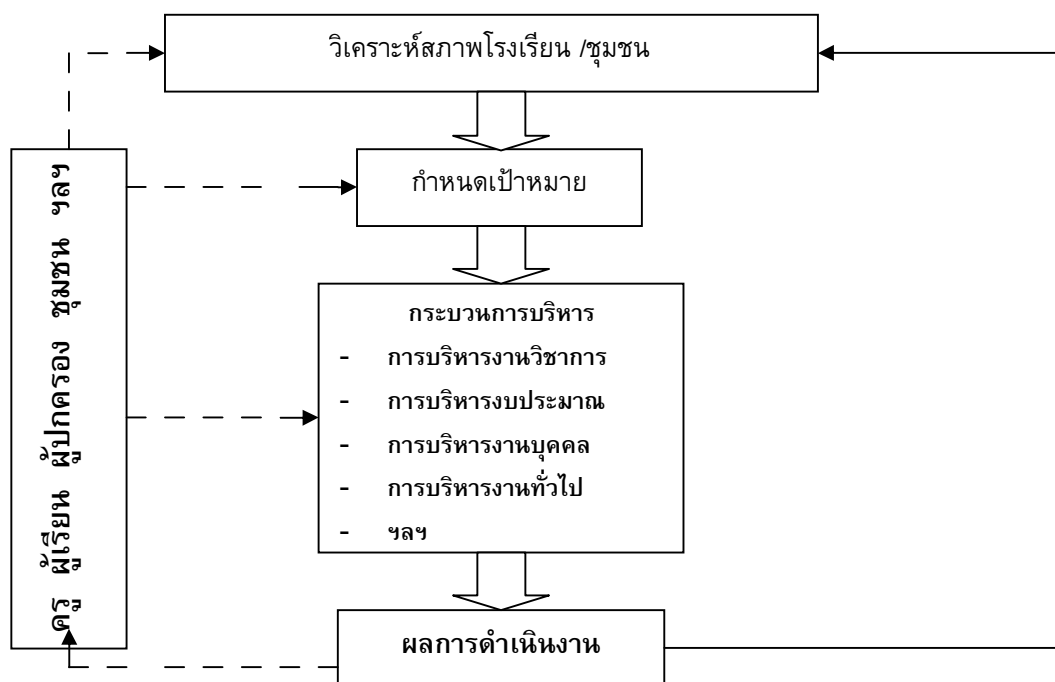
การส่งเสริมความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการ

ศึกษา

สำหรับแนวทางในการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือของชุมชนในการพัฒนา การศึกษานั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม มีแนวคิดว่าเนื่องจาก ผู้บริหารโรงเรียนไม่สามารถจะปฏิบัติงานได้ตามลำพังคนเดียว กอปรกับในปัจจุบันมีกระแสของ

การมีส่วนร่วม การตรวจสอบ และความโปร่งใสในการดำเนินงาน ตลอดจนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้กำหนดให้มีการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นและสถานศึกษา เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยควรให้มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการดำเนินงานเพื่อให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบและเป็นเจ้าขององค์กรอันจะก่อให้เกิดความร่วมมือในการบริหาร ทั้งยังเป็นการแบ่งเบาภาระของโรงเรียน (สัมฤทธิ์ กางเพ็ง. 2545: 8 - 13) โดยมีกระบวนการดำเนินงานตามภาพประกอบ 4

ภาพประกอบ 4 กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา

ที่มา: สัมฤทธิ์ กางเพ็ง. (2545, เมษายน). รูปแบบการมีส่วนร่วมในสถานศึกษา. วารสารวิชาการ. หน้า 12.

การที่โรงเรียนจะดำเนินการกิจให้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ นักเรียนสามารถบรรลุเป้าหมายของหลักสูตร ปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญคือ โรงเรียนต้องสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนเป็นอย่างดี โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งนับว่าเป็นการจัดการศึกษาที่เหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน การดำเนินงานขององค์กรทุกองค์กร ต้องมีการกำหนดบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบให้ชัดเจน ดังนั้น จึงมีการแต่งตั้งคณะกรรมการโรงเรียน เพื่อให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษา จึงต้องมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจนเช่นเดียวกัน และควรตั้งอยู่บนความเชื่อ หรือแนวคิดที่ว่า ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมติดตาม (ทรงสิทธิ์ ยืนชีวิต. 2543: 25-26)

การมีส่วนร่วมในการจัดการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษา ตามแนวคิดที่กล่าวแล้วข้างต้น มีขั้นตอนและรายละเอียดในการดำเนินงาน ดังนี้

1. การกำหนดความคาดหวังเกี่ยวกับตัวนักเรียนและภารกิจ
2. การกำหนดเป้าหมายต่าง ๆ
3. การกำหนดจุดประสงค์ต่าง ๆ ในแต่ละเป้าหมาย
4. การกำหนดยุทธศาสตร์ของโครงการและกิจกรรม พร้อมทั้งระบุตัวชี้วัดความสำคัญของยุทธศาสตร์นั้น ๆ
5. การจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อดำเนินกิจกรรมและแผนการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน โดยคณะกรรมการมีบทบาทในการร่วมทำ ซึ่งเป็นขั้นตอนที่นำแผนปฏิบัติการที่มาร่วมคิดไปดำเนินการตามแผนที่วางไว้ และร่วมติดตามร่วมติดตามผลซึ่งมีขั้นตอนและรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้

5.1 การติดตามเพื่อทบทวนผลการดำเนินงานประจำปีเพื่อพัฒนาหรือปรับปรุง

5.2 การประเมินผลการดำเนินงานโดยภาพรวม

การกำหนดมาตรฐานการศึกษาและดั่งบ่งชี้ เพื่อการประเมินคุณภาพในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2547 ในมาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน ในการพัฒนาการศึกษา ข้อมูลที่สถานศึกษาต้องการคือ ระบบและกลไกในการส่งเสริมความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา แผนงานเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา แนวทางการประเมินระบบและข้อมูลเกี่ยวกับการนำผลการประเมินมาใช้ตัดสินใจและปรับปรุงระบบ ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจและส่งเสริมให้ชุมชนเห็นความสำคัญในการจัดการศึกษาร่วมกัน ข้อมูลการร่วมกิจกรรมของชุมชน ข้อมูลการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์กับชุมชน รวมทั้งข้อมูลผู้รับผิดชอบในการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2547: 11-23)

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลสารสนเทศในมาตรฐานด้านผู้บริหาร สรุปได้ว่าประเภทของข้อมูลตามมาตรฐานด้านผู้บริหาร หมายถึง ข้อมูลตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาด้านผู้บริหารของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา 5 มาตรฐาน ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับการมีวิสัยทัศน์ ภาวะผู้นำ มนุษยสัมพันธ์และความเป็นประชาธิปไตยของผู้บริหาร ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดองค์กร โครงสร้างการบริหารงานของสถานศึกษา ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีและสื่อการสอนมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม การพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น ข้อมูลสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การส่งเสริมความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา รวมทั้งการประชาสัมพันธ์ให้บุคลากรในสถานศึกษาและชุมชนเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษา และการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของสถานศึกษาให้ชุมชนได้รับทราบ

3.2 แหล่งของข้อมูล

การกำหนดแหล่งข้อมูลจัดว่าเป็นเรื่องสำคัญ เพราะนอกจากจะช่วยประหยัดเวลาในการเก็บข้อมูลแล้ว ยังทำให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงและตรงตามความต้องการด้วย แหล่งข้อมูลสำคัญที่สามารถนำมาจัดกระทำให้เป็นสารสนเทศทางการศึกษามี 2 ชนิด คือ (สนอง เครือมาก. 2539: 1260)

1. แหล่งข้อมูลที่อยู่ภายในระบบการศึกษา (Internal Source) แหล่งข้อมูลนี้จะให้ข้อเท็จจริงต่างๆ ของระบบการศึกษา (Educational System) ซึ่งประกอบไปด้วยปัจจัยกระบวนการ และผลผลิตของระบบการศึกษา ส่วนใหญ่จะเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการดำเนินการศึกษา เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับครู นักเรียน โรงเรียน อุปกรณ์การเรียน งบประมาณทางการศึกษา หลักสูตรและการจัดบริการทางการศึกษาต่างๆ เป็นต้น ข้อมูลเหล่านี้สามารถถามได้จากบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

2. แหล่งข้อมูลที่อยู่ภายนอกระบบการศึกษา (External Source) ส่วนใหญ่จะเป็นข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางการศึกษาและมีผลกระทบต่อปัจจัย กระบวนการ และผลผลิตของระบบการศึกษา เช่น ข้อมูลด้านประชากร ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ เช่น รายได้ของประชากรในท้องถิ่น การประกอบอาชีพ การจ้างงานและการมีงานทำ ข้อมูลด้านสังคม เช่น เขตการปกครอง ลักษณะทรัพยากร การนับถือศาสนา ภาษา ค่านิยมความเชื่อ ศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น ข้อมูลเหล่านี้ผู้บริหารสามารถสอบถามได้จากชุมชน ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ปกครองนักเรียน เป็นต้น

ข้อมูลที่ได้จากแหล่งข้อมูลทั้งสองนี้ อาจแยกได้เป็น 2 ประเภท ตามวิธีการที่ได้มา คือ

1. ข้อมูลแบบเป็นทางการ ได้แก่ ข้อมูลที่ได้มาโดยวิธีการที่มีแบบแผนอยู่ในแบบฟอร์มการสำรวจที่ออกแบบใช้ในหน่วยงาน มีรายการต่างๆ ทั้งที่เกิดจากแหล่งข้อมูลภายในและภายนอกการศึกษา ตลอดจนสภาพการณ์ปัญหา เป็นต้น

2. ข้อมูลแบบไม่เป็นทางการ คือ ข้อมูลที่ได้มาอย่างไม่มีแบบแผนแน่นอน เช่น ได้มาจากความคิดเห็น การวิพากษ์วิจารณ์และประสบการณ์ของบุคคล ข้อมูลประเภทนี้ไม่มีแบบฟอร์มที่แน่นอน และไม่สามารถนำไปประมวลผลได้

การกำหนดแหล่งข้อมูล จัดว่าเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ เพราะนอกจากจะช่วยประหยัดเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว ยังทำให้ได้ข้อมูลที่ตรงตามความเป็นจริงเชื่อถือได้ ทั้งนี้เนื่องจากข้อมูลบางรายการอาจมีแหล่งข้อมูลได้มากกว่า 1 แหล่งจึงควรพิจารณาว่าควรเก็บข้อมูลจากแหล่งใด จึงจะได้ข้อมูลที่ถูกต้อง แม่นยำว่าการกำหนดแหล่งข้อมูล โดยทั่วไปจะมีอยู่ 2 ลักษณะ คือ (เดือนเพ็ญ ชัยภักดี. 2539: 21-22)

1. การเก็บข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิ หมายถึง การเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่ต้องการโดยตรง เช่น ต้องการทราบจำนวนนักเรียนในสถานศึกษาก็ส่งแบบเก็บให้สถานศึกษาเป็นผู้กรอกข้อมูล เป็นต้น

2. การเก็บข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิ หมายถึง การเก็บข้อมูลจากแหล่งที่หน่วยงาน

อื่นจัดเก็บมาแล้วอีกทีหนึ่ง เช่น ต้องการทราบจำนวนนักเรียนในสถานศึกษา อาจไม่เก็บข้อมูลเอง แต่ใช้ข้อมูลที่สำนักงานหรือหน่วยงานทางการศึกษาเป็นผู้เก็บรวบรวมเป็นต้น การเก็บข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิไปใช้ในการวางแผนและการบริหารเป็นสิ่งที่ไม่ควรกระทำ หรือทำเท่าที่จำเป็นเท่านั้น เพราะอาจทำให้เกิดปัญหาบางประการ ได้แก่ ปัญหาข้อมูลล้าสมัยหรืออยู่ในรูปแบบที่ตรงตามความต้องการ ฯลฯ

แหล่งที่มาของข้อมูลสารสนเทศในโรงเรียนโดยทั่วไปได้มาจากแหล่งต่อไปนี้
(วีระ สุภากิจ. 2539:3)

1. ข้อมูลจากหน่วยงานในโรงเรียน ซึ่งได้แก่ งานบริหารโรงเรียนในด้านวิชาการ ธุรการ ปกครองและบริการ หรืองานด้านอื่นๆ ในโรงเรียนที่เป็นโรงเรียนแต่ละแห่งจัดตั้งขึ้นมา ข้อมูลจากหน่วยงานในโรงเรียนนี้แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1.1 ข้อมูลประจำปี ซึ่งเป็นข้อมูลค่อนข้างคงที่ไม่ค่อยมีการเปลี่ยนแปลง เช่น ข้อมูลอาคารสถานที่ จำนวนนักเรียน จำนวนครูอาจารย์ เป็นต้น

1.2 ข้อมูลที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ซึ่งจะต้องบันทึกไว้เป็นรายวัน รายสัปดาห์ รายเดือนหรือรายภาคเรียน เช่น ข้อมูลวันลาของครูอาจารย์ จำนวนนักเรียนที่ขาดเรียน งานสารบรรณ งานบริการต่างๆ งานเกี่ยวกับเงินงบประมาณและเงินบำรุงการศึกษา เป็นต้น

2. ข้อมูลจากการศึกษา ค้นคว้าและการวิจัย ข้อมูลประเภทนี้เป็นการสำรวจเพื่อตอบสนองเป้าหมายในการดำเนินงานเป็นกรณีพิเศษ หรือเป็นการศึกษารายกรณี เพื่อแก้ปัญหาและอุปสรรคบางอย่าง เช่น ต้องการแก้ปัญหาเกี่ยวกับความประพฤติของนักเรียนบางกลุ่ม ก็ใช้การศึกษาเป็นรายกรณี หรือออกแบบสอบถามเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลในการแก้ปัญหาดังกล่าว นอกจากนั้น การวิจัยเชิงสำรวจจะได้ข้อมูลบางประการเพื่อแก้ปัญหาต่างๆ ได้ ข้อมูลสารสนเทศประเภทนี้จึงได้มาจากทั้งแหล่งปฐมภูมิและทุติยภูมิ

2.1 ข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้มีประสบการณ์ ข้อมูลประเภทนี้นับว่ามีความเชื่อมั่นและเที่ยงตรงสูง ซึ่งเราอาจจะได้มาจากการสัมภาษณ์ การพูดคุย การสอบถามเรื่องราวต่างๆ แล้วนำมาประมวลกันเพื่อนำเสนอผู้บริหารโรงเรียนและจัดเก็บข้อมูลให้เป็นหลักฐานที่อ้างอิงได้ ข้อมูลประเภทนี้สามารถนำไปใช้แก้ปัญหาได้ตรงเป้าหมายและเป็นไปอย่างรวดเร็วที่สุด

2.2 ข้อมูลจากหน่วยงานภายนอกโรงเรียน ซึ่งอาจจำเป็นต้องใช้เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน เช่น โรงเรียนมัธยมศึกษาต้องการข้อมูลจากโรงเรียนประถมศึกษาใกล้เคียงมาประมวลวิเคราะห์ร่วมกัน นอกจากนั้นยังต้องการข้อมูลบางประการจากหน่วยราชการอื่นๆ หรือภาคเอกชนด้วย ทั้งนี้เพื่อให้เกิดผลดีต่อการบริหารโรงเรียนมากที่สุด

สารสนเทศที่จำเป็นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนต้องครอบคลุมมาตรฐาน และตัวชี้วัดมาตรฐานคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน รวมทั้งการเชื่อมโยงเครือข่ายสารสนเทศที่มีภายในโรงเรียนให้สามารถสืบค้นและเรียกใช้ระบบสารสนเทศได้รวดเร็ว ส่งผลให้นักเรียน ครู และผู้บริหารโรงเรียน สามารถเรียนรู้ได้กว้างขวางลึกซึ้งมากขึ้น สามารถเรียกใช้สารสนเทศในการพัฒนางานได้มากขึ้น รวมถึงการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในมาตรฐาน

ด้านผู้บริหารนั้นได้มีการกำหนดพฤติกรรมตัวชี้วัด และแหล่งตรวจสอบ ในแต่ละมาตรฐานดังนี้ (อุทุมพร จามรมาน. 2544: 5-16; อ้างอิงจาก [www.http://pioneer.netserv.chula.ac.th](http://pioneer.netserv.chula.ac.th))

มาตรฐานที่ 10 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหาร แหล่งตรวจสอบคือ ประวัติการทำงานของผู้บริหารและครูในโรงเรียน รวมทั้งใบประกาศนียบัตร ใบแสดงคุณวุฒิ สถิติ การเข้าอบรมและการศึกษาต่อของครูในโรงเรียน การจัดอบรมสัมมนาในโรงเรียน ผลการประเมิน ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียน รายงานการประชุมที่แสดงถึงการกระจายอำนาจของผู้บริหาร

มาตรฐานที่ 11 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา แหล่งตรวจสอบคือ แผนภูมิการแบ่งสายงาน แผนพัฒนา การศึกษา ธรรมนูญสถานศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี เอกสารรายงานผลการนิเทศ สถิติแสดง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บันทึกผลการปฏิบัติงาน สรุปผลการปฏิบัติงาน เอกสารการเผยแพร่ งาน ของฝ่ายต่างๆ รวมทั้งบันทึกการประชุมต่างๆ

มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็น สำคัญ แหล่งตรวจสอบคือ รายงานสรุปการจัดการเรียนการสอนในแต่ละภาคการศึกษา ข้อมูล เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการจัดบรรยากาศในห้องเรียน โครงงานของนักเรียน หนังสือขอความร่วมมือชุมชนในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอนแผนงาน โครงการ ฝ่ายวิชาการเกี่ยวกับแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่น แผนงานโครงการเกี่ยวกับการส่งเสริม คุณธรรมและจริยธรรม แผนงานโครงการที่เน้นการปฏิบัติทางด้านดนตรี ศิลปะ และกีฬา แผนงาน โครงการเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย สมุดบันทึกพฤติกรรมของนักเรียนเป็น รายบุคคลรวมทั้งผลการประเมินนักเรียนรายบุคคล สถิติการมาเรียนของนักเรียนและสมุดบันทึก กิจกรรม

มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียน การสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ แหล่งตรวจสอบ คือ ผลการสำรวจความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น การจัดหลักสูตรการศึกษาที่สอดคล้องความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น ห้องสื่อการเรียนการ สอน รายงานผลการใช้สื่อการสอน เอกสารที่เกี่ยวกับแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่น

มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนา การศึกษา แหล่งตรวจสอบคือ คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและ ชุมชน บัญชีรับ-จ่ายเงินสมาคม เอกสารการดำเนินงานของมูลนิธิ โครงการพบบุคคลสำคัญใน ชุมชน โครงการพัฒนาชุมชน ภาพถ่ายกิจกรรม หนังสือขอความอนุเคราะห์ ทะเบียนการมอบ ครุภัณฑ์จากองค์กรเอกชน ทะเบียนนักเรียนที่ได้รับทุนการศึกษา

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแหล่งของข้อมูลในมาตรฐานด้านผู้บริหาร สรุปได้ ว่า แหล่งของข้อมูล หมายถึงที่มาของข้อมูลในมาตรฐานด้านผู้บริหารซึ่งสามารถตรวจสอบได้ จาก แผนภูมิการแบ่งสายงาน แผนปฏิบัติการประจำปี สถิติแสดงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คำสั่งแต่งตั้ง

คณะกรรมการความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน โครงการที่แสดงถึงการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนและชุมชน แผนการสอนและเอกสารเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการจัดบรรยากาศในห้องเรียน โครงการของนักเรียน หนังสือขอความร่วมมือกับชุมชนในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอน แผนงานโครงการเกี่ยวกับแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่น แผนยุทธศาสตร์ระยะยาวที่แสดงถึงวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร ผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียน รายงานการประชุมที่แสดงถึงการกระจายอำนาจของผู้บริหาร ผลการประเมินการประกันคุณภาพ การศึกษาผลการสำรวจความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น เอกสารหลักสูตรการศึกษาที่สูตร สอดคล้องความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น ห้องสื่อการเรียนการสอน รายงานผลการใช้สื่อ การสอน

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นวิธีการที่จะให้ได้ข้อมูลมาเพื่อการวิเคราะห์ และประมวลผล โดยใช้เครื่องมือที่จัดทำขึ้นอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายๆ อย่างประกอบกัน ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล มีแนวปฏิบัติเป็นขั้นตอนและกิจกรรมย่อยๆ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2537: 16-26)

1. กำหนดหน่วยงานและบุคลากรรับผิดชอบให้ชัดเจน แม้ว่าหน่วยงานระดับโรงเรียน จะไม่มีกรอบอัตรากำลังด้านนี้ ผู้บริหารก็ควรมอบหมายให้ผู้รับผิดชอบที่แน่นอน
2. กำหนดรายการข้อมูลสารสนเทศที่โรงเรียนจะต้องไปจัดเก็บมาจากแหล่งข้อมูล สารสนเทศ มีอยู่ทั้งภายนอกหน่วยงานและในหน่วยงานซึ่งจำนวนข้อมูลในโรงเรียนควรวิเคราะห์ โดยใช้คณะทำงานและบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องแต่ละเรื่องของสารสนเทศที่สำคัญและ จำเป็นในระดับโรงเรียน
3. กำหนดวิธีการจัดเก็บและสร้างเครื่องมือเก็บให้สอดคล้องกับลักษณะของข้อมูล และแหล่งข้อมูล เช่น แบบสำรวจ แบบรายงาน แบบสัมภาษณ์ หรือแบบสอบถามการศึกษาการวิจัย เป็นต้น
4. กำหนดเวลาหรือปฏิทินในการจัดเก็บแล้วกำหนดวันเก็บข้อมูลให้ชัดเจนว่าจะมีกี่วันในหนึ่งปี หมายความว่า ข้อมูลจะเปลี่ยนไปอย่างไร แต่การใช้จะต้องใช้ ณ วันที่กำหนด เช่น ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน ของทุกปี เป็นต้น
5. การไปเก็บข้อมูลมาจากแหล่ง ซึ่งมีอยู่ทั้งในและนอกหน่วยงานตามเวลาที่ กำหนดไว้
6. ข้อมูลสารสนเทศบางตัวยังไม่มีแหล่งให้เก็บ จะต้องสร้างเงื่อนไขให้เกิดขึ้นมา เช่น ข้อมูลที่เกี่ยวกับความคิดเห็น ความต้องการในเรื่องต่างๆ อาจต้องจัดประชุมสัมมนา ประชุม ระดมความคิดเห็น ทำการศึกษาวิจัย เป็นต้น

นอกจากนั้นการตรวจสอบข้อมูล (Checking Data) ทุกครั้งที่เก็บข้อมูลมาจากแหล่งจะต้อง

นำมาตรวจสอบทุกครั้ง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีคุณสมบัติที่ดี ซึ่งประกอบด้วย 3 ประการ ที่สำคัญ ได้แก่

1. ความเป็นปัจจุบันของข้อมูล (Timely) หมายถึง ช่วงเวลาที่ข้อมูลเกิดคือ เมื่อใดเหมาะสมกับเวลาที่จะใช้หรือไม่ ข้อมูลบางตัวต้องเก็บปีละครั้ง ข้อมูลบางตัวมีอายุเป็นปัจจุบัน 3 ปีมาแล้ว คือยังไม่มีตัวที่ใหม่กว่านี้ เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนักเรียนชั้น ป.6 ตามหลักสูตรทุกกลุ่มประสบการณ์

2. มีความตรงตามเนื้อหาของสารสนเทศที่ต้องการ (Relevance) สารสนเทศที่ดีจะต้องมีคุณสมบัติในการสื่อความหมายตัววัตถุประสงค์และลักษณะงานมีความเพียงพอ และไม่เบี่ยงเบน เช่น ข้อมูลจำนวนนักเรียนสำหรับรายงานผล ก็อาจจะเพียง 1 ปีการศึกษา แต่หากเพื่อการวางแผนอาจต้องใช้ย้อนหลัง 5 ปี พยากรณ์ไปล่วงหน้าอีก 5 ปี เป็นต้น

3. มีความถูกต้องแม่นยำ (Accuracy) คุณสมบัติข้อนี้แสดงถึงคุณค่าและประโยชน์ของสารสนเทศที่นับว่าสำคัญมาก เพราะแม้สารสนเทศนั้นจะตรงต่อความต้องการและสามารถผลิตได้ทันเวลา แต่ถ้าขาดความถูกต้องแล้วก็จะหาประโยชน์ไม่ได้เลย สารสนเทศที่มีความถูกต้องแม่นยำ จะต้องมีการบันทึกจากสภาพความเป็นจริงในเวลาที่เราสำรวจ และผ่านกระบวนการในการจัดเก็บ ด้วยวิธี เครื่องมือที่ถูกต้องได้มาตรฐาน หากตรวจสอบแล้วพบข้อผิดพลาดบกพร่องก็ต้องจัดเก็บหรือแก้ไขใหม่

ในกระบวนการจัดระบบสารสนเทศ โดยทั่วไปมีการจำแนกข้อมูลเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ ตามวิธีการเก็บรวบรวม ดังนี้ (กรมวิชาการ. 2545: 22-31)

แหล่งปฐมภูมิ (Primary sources) ข้อมูลที่ได้จากแหล่งนี้เรียกว่า “ข้อมูลปฐมภูมิ” ซึ่งได้มาจากแหล่งที่เกิดของข้อมูลโดยตรง เช่น การแสดงออกของนักเรียน พฤติกรรมของครู เป็นต้น

แหล่งทุติยภูมิ (Secondary sources) ข้อมูลจากแหล่งนี้เรียกว่า “ทุติยภูมิ” ได้จากการที่ผู้อื่นหรือหน่วยงานอื่นเก็บรวบรวมไว้ก่อนแล้ว ส่วนใหญ่อยู่ในรูปของสิ่งพิมพ์ เอกสาร รายงาน หรือหลักฐานต่างๆ การใช้ข้อมูลประเภทนี้จะต้องระมัดระวังเพราะอาจได้ข้อมูลที่ไม่เป็นปัจจุบัน แต่ส่วนดีก็คือประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างๆ นั้น จะต้องกำหนดรายการข้อมูลที่ต้องการ กำหนดวิธีการจัดเก็บ สร้างหรือจัดหาเครื่องมือในการจัดเก็บให้สอดคล้องกับลักษณะของข้อมูลและแหล่งข้อมูล เช่น แบบสำรวจ แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม แบบบันทึก การสังเกต เป็นต้น นอกจากนั้นควรกำหนดเวลาในการจัดเก็บและหน่วยงานหรือบุคลากรที่รับผิดชอบในการจัดเก็บให้ชัดเจนด้วย ทั้งนี้จะต้องคำนึงถึงการได้มาซึ่งข้อมูลที่ตรงตามความต้องการที่กำหนดไว้และมีความเชื่อถือได้ การที่จะรวบรวมข้อมูลได้เที่ยงตรงและเชื่อถือได้ ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบบางประการ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลและสารสนเทศที่ต้องการจัดเก็บเพื่อให้ได้สารสนเทศที่จำเป็นและเก็บรวบรวมข้อมูลได้หลายๆ ด้าน จากแหล่งข้อมูลเดียวกันในคราวเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการสร้างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลด้วย ดังนั้น ก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูล สถานศึกษาควรวิเคราะห์สารสนเทศที่ต้องการ ประกอบกับวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและสารสนเทศจะช่วยให้การจัดเก็บข้อมูลได้หลายๆ ด้านตามที่

ต้องการ ป้องกันการซ้ำซ้อนกันในการจัดเก็บข้อมูลเพื่อความสะดวกในการสร้างเครื่องมือ และที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือการกำหนดแหล่งข้อมูล ซึ่งจะทำให้ข้อมูลตรงตามความต้องการและน่าเชื่อถือ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลมีความเที่ยงตรง (Validity) ชัดเจน เข้าใจง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลมีหลายประเภท ดังนี้

2.1 แบบสอบถาม เป็นรายการคำถามที่ส่งไปให้ผู้ตอบตอบตามความสมัครใจ เกี่ยวกับเรื่องที่ผู้สร้างแบบสอบถามต้องการทราบส่วนมากมักสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลหรือความคิดเห็น แบบสอบถามมีทั้งแบบปิดซึ่งเป็นการสร้างรายการให้ผู้ตอบเลือกตอบจากตัวเลือกที่กำหนดให้และแบบเปิดซึ่งเป็นการสร้างคำถามชนิดปลายเปิดให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี

การสร้างแบบสอบถามมีหลายลักษณะ แต่ที่นิยมใช้กันเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 3 หรือ 5 ระดับและแบบใช้คำคุณศัพท์ที่แสดงความหมายตรงข้ามกันอย่างมีเหตุผล

2.2 แบบสังเกต เป็นเครื่องมือช่วยบันทึกข้อมูลจากการเฝ้าดูอย่างเอาใจใส่และจดบันทึกพฤติกรรมของผู้ถูกสังเกตอย่างมีระบบ ในการสังเกตผู้สังเกตไม่สามารถสังเกตพฤติกรรมหรือเหตุการณ์ได้ตลอดเวลา จำเป็นต้องอาศัยการสุ่มว่าจะสังเกตพฤติกรรมใดหรือเหตุการณ์ในช่วยระยะเวลาใด เช่น

สุ่มเวลา (Time Sampling) เป็นการแบ่งเวลาที่จะสังเกตออกเป็นช่วงเพื่อให้สังเกตได้บ่อยครั้ง และเห็นพฤติกรรมที่แตกต่างกัน ครูผู้สอนอาจใช้บ่อยในการสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกของผู้เรียน ทั้งในและนอกห้องเรียน

สุ่มเหตุการณ์ (Event Sampling) เป็นการกำหนดพฤติกรรมหรือเหตุการณ์ที่สังเกต และต้องสังเกตอย่างต่อเนื่องจึงจะเข้าใจดีและชัดเจนขึ้น ตัวอย่างการสังเกตแบบนี้เห็นได้ชัดในเรื่องการนิเทศการสอนของสถานศึกษา

2.3 แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบบันทึกข้อมูลจากการสนทนากันอย่างมีจุดหมายตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ล่วงหน้า การสัมภาษณ์มี 2 ลักษณะ คือ

การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง เป็นการใช้คำถามแบบเปิดเพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ตอบได้อย่างอิสระ

การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เป็นการใช้คำถามที่เตรียมไว้แล้วตามลำดับ มักเป็นคำถามแบบมีคำตอบภายในตัว โดยมีทางเลือกให้

ในการตั้งคำถามเพื่อการสัมภาษณ์นั้น ต้องให้ชัดเจนไม่คลุมเครือและไม่ใช้คำถามนำหรือแนะนำคำตอบ

2.4 แบบประเมิน มีลักษณะคล้ายคลึงกับแบบสอบถามมีทั้งแบบประเมินตนเองและแบบประเมินที่ให้ผู้ถูกหรือกลุ่มบุคคลอื่นเป็นผู้ให้ข้อมูล รายการคำถามหรือประเด็นการประเมินแต่ละข้อควรถามประเด็นเดียวและชัดเจน เช่น แบบประเมินตนเองเกี่ยวกับการแสวงหาความรู้และสร้างองค์ความรู้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน เก็บข้อมูลเป็นรายบุคคล แบบประเมินการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ผู้ให้ข้อมูลอาจเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่มก็ได้

2.5 แบบสำรวจรายการ เป็นเครื่องมือที่มักสอบถามเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ โดยให้ผู้ตอบทำเครื่องหมายเพื่อแสดงว่า มี-ไม่มี เห็นด้วย-ไม่เห็นด้วย หรือชอบ-ไม่ชอบ เป็นต้น ในแต่ละเรื่องที่จะถามจะมีอยู่หลายข้อเพื่อให้ครอบคลุมที่จะถาม และตัวคำถามมักจะยกเป็นเหตุการณ์ หรือสถานการณ์ที่เราสร้างขึ้นเอง เพื่อสอบถามความรู้สึกของผู้ตอบ

2.6 แบบทดสอบ เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเช่นกัน แบบทดสอบเป็นชุดของข้อคำถามที่สร้างอย่างเป็นระบบใช้สำหรับวัดพฤติกรรมของผู้เรียน แบบทดสอบที่ใช้อยู่ในสถานศึกษาปัจจุบันอาจแบ่งได้ 3 ประเภทใหญ่ๆ คือ แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Achievement Test) แบบทดสอบความถนัด (Aptitude Test) และแบบทดสอบบุคคลในสังคม (Personal – social test) เช่นแบบทดสอบเจตคติ แบบทดสอบความสนใจ แบบทดสอบบุคลิกภาพ เป็นต้น

กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ดี เครื่องมือที่ใช้ต้องมีคุณภาพโดยเฉพาะอย่างยิ่ง มีความเที่ยงตรง (Validity) กล่าวคือ สามารถรวบรวมข้อมูลได้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการทราบ รวมทั้งครอบคลุมสิ่งที่ต้องการเก็บรวบรวม ข้อมูลที่ได้เป็นจริง เชื่อถือได้ ข้อคำถามชัดเจนไม่กำกวม จำนวนข้อไม่มาก สะดวกต่อการนำไปใช้ ประการสำคัญคือ ผู้เก็บรวบรวมข้อมูลต้องมีความซื่อตรง ยึดมั่นว่าจะต้องรวบรวมข้อมูลให้ถูกต้องตรงตามความเป็นจริงมากที่สุด

สรุปได้ว่า การเก็บรวบรวมข้อมูล หมายถึง การดำเนินการเพื่อรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทั้งในและนอกโรงเรียนโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย และมีความเหมาะสมกับแต่ละมาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้ที่สถานศึกษากำหนดไว้ มีการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ เป็นไปตามแผนปฏิบัติการ และทันตามเวลาที่กำหนด คำนึงถึงความคุ้มค่าและความประหยัด มีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลายๆ แหล่งเพื่อตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล และได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงานหรือการเรียนการสอนตามปกติ

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นขั้นตอนของการนำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ในการตัดสินใจเพื่อการบริหารงาน ซึ่งก่อนที่จะมีขั้นตอนของการวิเคราะห์ข้อมูลจะต้องผ่านขั้นตอนของการประมวลผลข้อมูล (Processing) ซึ่งเป็นขั้นการนำข้อมูล (Data) มาประมวลเป็นสารสนเทศ (Information) ส่วนตัวใดที่เป็นสารสนเทศอยู่แล้วนำมาจัดกลุ่มแยกแยะตามลักษณะและประเภทของสารสนเทศ ซึ่งการประมวลผลนั้นใช้ตั้งแต่วิธีการง่ายๆ ที่เรียกว่าทำด้วยมือ ใช้เครื่องคิดเลข จนกระทั่งนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้คือ เครื่องคอมพิวเตอร์ ซึ่งมีแนวปฏิบัติ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2537: 16-26)

1. มอบหมายผู้รับผิดชอบที่มีความรู้ ความเข้าใจในด้านคณิตศาสตร์ สถิติ หรือผู้รับผิดชอบงานข้อมูลของโรงเรียนเป็นผู้ดำเนินการประมวลผล

2. การประมวลผลข้อมูลเป็นสารสนเทศจะต้องจัดทำเฉพาะสารสนเทศที่หน่วยงานได้กำหนดขอบข่ายไว้แล้วเท่านั้น เช่น ในการวางแผนทางการศึกษาก็จะมีรายงานดัชนี (Indicator) เพื่อการวางแผนที่ได้กำหนดไว้แล้วว่ามีตัวใด หรือในรายงานข้อมูลประจำปี ก็สามารถตรวจสอบจากตารางได้ว่า ตารางใดบ้างที่ต้องนำข้อมูลมาประมวลผลเป็นสารสนเทศก่อนจึงจะกรอกเพื่อรายงานได้ ก็ประมวลผลเฉพาะตัวนั้นๆ โดยยึดหลักการที่ว่า การประมวลผลแต่ละตัวต้องตอบคำถามให้ได้ว่า สารสนเทศตัวนี้อาจะใช้ประโยชน์อะไร มิฉะนั้นจะเสียเวลาในการจัดทำ

3. หากโรงเรียนใดได้นำเทคโนโลยีมาใช้ก็ควรทำโปรแกรมโดยยึดโปรแกรมให้สอดคล้องกับระดับจังหวัด เพราะในอนาคตจะได้เชื่อมโยงเป็นเครือข่าย (Data Net) และส่งสายตรงกันได้ (On Line) ตามแนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศของหน่วยงานสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการดำเนินการในขั้นที่จะนำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ตัดสินใจในการบริหาร จัดการหรือปฏิบัติงานตามวัตถุประสงค์แต่ละเรื่อง แต่ละครั้ง เช่น การวิเคราะห์เพื่อการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาในการจะทำแผนพัฒนาหรือแผนปฏิบัติการ เป็นต้น

ในการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น มีข้อคิดที่สำคัญ คือ ข้อมูลสารสนเทศจะแบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. ประเภทที่มีลักษณะเป็นปรนัย คือ มีความชัดเจนในตัวเอง การวิเคราะห์ไม่ว่าจะวิเคราะห์โดยใคร เมื่อใด ผลก็จะออกมาเหมือนๆ กัน ได้แก่พวกข้อมูลที่เป็นกฎระเบียบ มีเหตุผลในเชิงวิทยาศาสตร์ แสดงเป็นสถิติ เป็นตัวเลขคณิต เช่น อัตราการเกณฑ์เด็กได้ 90 % ใครวิเคราะห์ก็จะตอบได้ตรงกันว่ายังไม่สามารถเกณฑ์ได้อีก 10 % เป็นต้น

2. ประเภทที่มีลักษณะเป็นอัตนัย ข้อมูลสารสนเทศประเภทนี้ ได้แก่พวกภาษาสัญลักษณ์ที่ใช้แทนความคิด เช่น ความสวยระดับนางสาวไทย ความดีระดับบุคคล ตัวอย่างของประเทศ ผลในการวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศประเภทนี้จะได้ออกมาไม่ชัดเจนเหมือนประเภทที่ 1

ดังนั้น การวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศเหล่านี้มีวิธีที่ดีที่สุดคือ ทำโดยคณะบุคคล ใช้ดุลยพินิจของคนส่วนใหญ่ในการพิจารณาตัดสินใจ

ในขั้นนี้การวิเคราะห์ข้อมูลนี้หากข้อมูลสารสนเทศที่ได้จัดเก็บไว้ไม่เพียงพอตามวัตถุประสงค์การใช้ของแต่ละเรื่อง อาจต้องจัดเก็บเพิ่มเติมโดยมีแนวปฏิบัติตามกระบวนการแต่ละขั้นตอนดังกล่าวมาแล้ว

ส่วนวิธีการประมวลผล/การวิเคราะห์ข้อมูล อาจทำได้ 3 วิธี ดังนี้ (เกรียงศักดิ์ พราวศรี และคณะ. 2544:2-3)

1. การประมวลผลข้อมูลด้วยมือ เป็นการประมวลผลที่ใช้คนทำทุกขั้นตอน วิธีนี้นิยมใช้ในหน่วยงานขนาดเล็ก ข้อดีมีความยืดหยุ่นสูงสามารถปรับให้เข้ากับสถานการณ์ได้ตลอด แต่ก็มีข้อเสียคือ ขาดความน่าเชื่อถือและมีความล่าช้า

2. การประมวลผลข้อมูลโดยอาศัยเครื่องช่วย การประมวลผลวิธีนี้ก็มีการใช้อุปกรณ์บางอย่างช่วย เช่น เครื่องคำนวณ วิธีนี้ช่วยให้การทำงานเร็วขึ้น และมีความถูกต้องมากขึ้น แต่มี

ข้อเสีย คือ ความล่าช้าไม่ทันเหตุการณ์ และไม่เหมาะสมกับหน่วยงานขนาดใหญ่

3. การประมวลผลข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ เป็นวิธีการประมวลผลที่ดีที่สุดคอมพิวเตอร์สามารถทำงานได้ดีกว่าคน เพราะสามารถใช้ทำงานกับข้อมูลจำนวนมาก และทำงานได้รวดเร็วกว่า แต่มีข้อเสียคือ ขาดความยืดหยุ่นและต้องมีการวางแผนการวิเคราะห์และการออกแบบระบบงาน

ในการประมวลผลข้อมูลต้องคำนึงถึงประเด็นสำคัญ ดังนี้ (กรมวิชาการ. 2545: 22-31)

1. ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ต้องมีความชัดเจนในตัวเอง ไม่ว่าจะวิเคราะห์โดยใคร เมื่อใด ผลย่อมได้ตรงกันเสมอ เช่น การคำนวณเกี่ยวกับค่าสถิติต่าง ๆ

2. ข้อมูลที่เป็นนามธรรมต้องอธิบายด้วยความเรียง เช่น ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบของผู้เรียน ต้องวิเคราะห์โดยอาศัยดุลยพินิจ ของคณะบุคคล ความเห็นที่ได้ควรเป็นเอกฉันท์หรือเป็นเสียงส่วนใหญ่จริง

3. ในการวิเคราะห์ข้อมูลควรใช้ค่าสถิติที่ง่ายและตรงที่สุด ค่าสถิติที่นิยมมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีหลายค่า เช่น ค่าร้อยละ อัตราส่วน สัดส่วน ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน หรือแม้กระทั่งการแจกแจงความถี่ที่เป็นการหาค่าสถิติที่ง่ายที่สุด

ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลมี 2 ลักษณะ คือ (สุวิทย์ พลสาย. 2537:48-49)

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทางการศึกษานั้น บางเรื่องถ้านำมาพิจารณาโดยไม่นำไปเกี่ยวข้องกับข้อมูลเรื่องนั้น จะทำให้ทราบเพียงสภาพทั่วไปเกี่ยวกับเรื่องนั้นเท่านั้น และบางครั้งมีความหมายในตัวเองน้อย การศึกษาเกี่ยวกับข้อมูลต่าง ๆ นั้นมีวิธีพิจารณาอีกวิธีหนึ่ง คือ การนำข้อมูล 2 เรื่องที่เกี่ยวข้องมาพิจารณาร่วมกัน โดยนำมาเปรียบเทียบหาสัดส่วนหรือหาอัตราส่วน ผลการเปรียบเทียบดังกล่าวจะได้ข้อมูลใหม่ ซึ่งเรียกว่าดัชนี ขั้นตอนการจัดทำผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ มีลำดับขั้นตอนดังนี้

1.1 จัดหมวดหมู่ของข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้

1.2 สรุปและแปลผลของข้อมูลในรูปของดัชนี และสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณในรูปของดัชนีในข้อนี้มี 2 ลักษณะคือ

1.2.1 ดัชนีภายในระบบการศึกษา

1.2.2 ดัชนีที่เกี่ยวข้องกับระบบการศึกษา

1.3 เปรียบเทียบดัชนีตัวชี้วัดกับสภาพที่พึงประสงค์ว่าจะมีแนวโน้มในลักษณะใด

1.4 สรุปแนวโน้มที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจริงจากการแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล และหลักการวิเคราะห์ เพื่อกำหนดดัชนีในระบบการศึกษาและที่เกี่ยวข้องกับระบบการศึกษา

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ หมายถึง การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่กล่าวถึงไว้ในเชิงพรรณนา ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงแนวทางการวิเคราะห์ 2 แนว คือ

2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสรุปในตัวระบบการศึกษา (Absolute Values)

2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสรุปในเชิงเปรียบเทียบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับระบบการศึกษา (Relative Values)

ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ศูนย์ข้อมูลกลาง ควรได้จัดเก็บรวบรวมเพื่อการวิเคราะห์มี 2 ลักษณะ ได้แก่ ข้อมูลที่เป็นนโยบาย และแผนของหน่วยงาน

สรุปได้ว่า การวิเคราะห์ข้อมูล หมายถึง การนำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ตัดสินใจในการบริหารจัดการหรือปฏิบัติงานตามวัตถุประสงค์โดยใช้ดุลยพินิจของคนส่วนใหญ่ในการพิจารณาตัดสินใจ มีการวางแผนร่วมกันเกี่ยวกับการวิเคราะห์เพื่อให้เป็นแนวทางเดียวกันในการสรุปและรายงานผล มีการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียนเป็นรายบุคคลโดยให้ครูหรือผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ดำเนินการ วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลมีความถูกต้อง เป็นปรนัย เชื่อถือได้ มีการวิเคราะห์ข้อมูลหลายระดับ ทั้งระดับบุคคล/ห้องเรียน/ ระดับชั้นเรียน/ระดับหมวดวิชา และระดับสถานศึกษา ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลเหมาะสมสอดคล้องกับลักษณะหรือระดับของข้อมูลรวมทั้งมีการมอบหมายให้คณะกรรมการสารสนเทศของสถานศึกษาเป็นผู้วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำรายงาน

3.5 การจัดเก็บข้อมูล

กระบวนการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศ ควรมีการจัดหน่วยหรือคลังข้อมูลไว้ในหน่วยงาน ซึ่งอาจเรียกว่า (Organizing or Storage) โดยเป็นการจัดให้มีแห่งรวมข้อมูลสารสนเทศไว้ในหน่วยงาน ซึ่งอาจเรียกว่าศูนย์กลางสารสนเทศทางการศึกษาระดับโรงเรียน (Information Center) ซึ่งมีแนวปฏิบัติดังต่อไปนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2537: 16-26)

1. ต้องจัดให้มีสถานที่ เช่น มีห้องๆ หนึ่งหรือส่วนใดส่วนหนึ่งของโรงเรียนเป็นศูนย์กลางสารสนเทศ หรืออาจใช้ส่วนหนึ่งของห้องสมุด ห้องอื่นๆ ฯลฯ หรือหากมีคอมพิวเตอร์ อาจใช้ห้องคอมพิวเตอร์

2. จัดให้มีครุภัณฑ์ วัสดุจำเป็น เช่น ตู้สำหรับเก็บแฟ้มข้อมูลสารสนเทศ เก็บแผ่นบันทึกข้อมูล (แผ่นดิสเกต) กรณีใช้คอมพิวเตอร์ไว้ในห้องในข้อ 1

3. จัดระบบค้นหา (Filing) หากเป็นแฟ้มหรือหากเป็นคอมพิวเตอร์ก็ควรจัดทำเป็นโปรแกรมให้สอดคล้องกับลักษณะงานของโรงเรียน เพื่อประสิทธิภาพของการใช้และการบริหารข้อมูลของหน่วยงาน และที่สำคัญคือต้องสร้างให้สอดคล้องกับโปรแกรมในระดับจังหวัด และอำเภอ เพื่อวัตถุประสงค์ดังกล่าวมาแล้วในขั้นประมวลผลข้อมูล

การจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศให้สะดวกต่อการค้นหานั้น การจัดเก็บอาจจัดเก็บเป็นแฟ้มเอกสารหรือแฟ้มอิเล็กทรอนิกส์ ตามศักยภาพของสถานศึกษา แต่ต้องคำนึงถึงระบบของการค้นหาให้สะดวกต่อการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงสารสนเทศไปใช้ประโยชน์ในงานต่างๆ การจัดเก็บข้อมูลเป็นระบบอาจจัดทำแฟ้มข้อมูลเรียงลำดับในแต่ละแฟ้มโดยอาจแบ่งได้ดังนี้ (กรมวิชาการ. 2545: 22-31)

1. แฟ้มข้อมูลหลัก: เป็นข้อมูลพื้นฐานซึ่งแบ่งเป็นหลายแฟ้มตามโครงสร้างของงาน
2. แฟ้มข้อมูลย่อย: เป็นแฟ้มข้อมูลใหม่ๆ ของแฟ้มข้อมูลหลักแต่ยังอาจต้องปรับให้เป็นปัจจุบัน

3. แฟ้มดัชนี: เป็นแฟ้มเลขดัชนีระบุว่าข้อมูลโดยส่วนไหนของข้อมูลหลัก
4. แฟ้มตารางอ้างอิง: เป็นแฟ้มรวบรวมข้อมูลในลักษณะตารางซึ่งใช้ประโยชน์ในการอ้างอิง
5. แฟ้มข้อมูลสรุป: เป็นแฟ้มที่รวบรวมข้อมูลในรูปแบบของการสรุปผล
6. แฟ้มข้อมูลสำรอง: เป็นการสร้างแฟ้มสำรองข้อมูลสำคัญ ๆ เพื่อประโยชน์ในกรณีที่ข้อมูลเดิมสูญหาย

การจัดทำระบบสารสนเทศ ข้อมูลและสารสนเทศที่ต้องการจัดเก็บ ซึ่งมีอยู่มากมายและกระจัดกระจายอยู่ตามแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ดังนั้น เพื่อลดภาระการทำงานและสร้างระบบสารสนเทศที่นำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างคุ้มค่าและสิ้นเปลืองเวลาและค่าใช้จ่ายน้อย สถานศึกษาควรกำหนดสารสนเทศเฉพาะที่จำเป็น วิเคราะห์หาข้อมูลที่ต้องจัดเก็บ แหล่งข้อมูลแบบเก็บข้อมูล ตลอดจนวิธีวิเคราะห์ข้อมูล โดยอาศัยตัวอย่างต่อไปนี้

การจัดเก็บข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้แล้วไม่ว่าจะเป็นข้อมูลตัวเลขหรือตัวอักษร จำเป็นต้องรักษาโดยการจัดวางให้เป็นฐานข้อมูล ซึ่งการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศ (Management Information System: MIS) ซึ่งไม่จำเป็นจะต้องใช้คอมพิวเตอร์เสมอไป คลังข้อมูล (Data Bank) อาจเป็นเอกสารที่สามารถค้นหาได้ง่าย เปิดอ่านได้ทันทีที่ต้องการ

การจัดหน่วยหรือคลัง หรือศูนย์สารสนเทศ (Organizing or Storage) ไว้ในหน่วยงาน ขึ้นนี้เป็นการจัดให้มีแหล่งรวมของข้อมูลสารสนเทศไว้ในหน่วยงานซึ่งเรียกว่า ศูนย์สารสนเทศทางการศึกษาระดับจังหวัด (Information Center) ซึ่งมีแนวปฏิบัติดังนี้ (สุวิทย์ พลสาย. 2537: 47-48)

1. ต้องจัดให้มีสถานที่ เช่น มีห้องๆหนึ่ง หรือส่วนใดส่วนหนึ่งของสำนักงานเป็นศูนย์สารสนเทศ หรืออาจใช้ส่วนหนึ่งของฝ่ายแผนงานและงบประมาณ ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบข้อมูลอยู่แล้วหรืออาจใช้ห้องคอมพิวเตอร์ก็ได้
2. จัดให้มีครุภัณฑ์ วัสดุจำเป็น เช่น ตู้สำหรับจัดเก็บแผ่นบันทึกข้อมูล (แผ่นดิสก์เกต) แฟ้ม ฯลฯ ไว้ในห้องในข้อ 1
3. จัดระบบค้นหา (Filing) ที่ชัดเจนในการกำหนดโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่กำหนดให้สอดคล้องกับโปรแกรมของกรม เพื่อการใช้และการบริหารข้อมูลของหน่วยงาน เพื่อวัตถุประสงค์ดังกล่าวมาแล้วในขั้นประมวลผลข้อมูล ซึ่งได้ยกตัวอย่างการกำหนดโปรแกรมของระดับกรมไว้แล้วในส่วนต่อไป ซึ่งเป็นโปรแกรมที่ยึดแผนงบประมาณเป็นหลัก
4. แต่ละรอบปีควรจัดทำแผนภูมิแสดงสารสนเทศที่สำคัญๆ เช่น แผนป้ายหรือรูปแบบอื่นๆ เพื่อเผยแพร่แก่หน่วยงานในสังกัด หรือบุคลากรอื่น ๆ เช่น แผนภูมิแสดงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทุกกลุ่มประสบการณ์ประจำปีการศึกษา แยกรายอำเภอ เป็นต้น
5. หากเป็นไปได้ควรจัดทำสไลด์วิดีโอ สรุปข้อมูลสารสนเทศสำคัญๆ เพื่อประกอบคำบรรยาย กรณีผู้มาศึกษาดูงานหรือไปเผยแพร่ให้หน่วยงานอื่นรู้ จัดทำเป็นแผ่นพับ แผ่นปลิว ฯลฯ
6. หากจังหวัดมีสถานที่เพียงพอ มีความพร้อมอาจจัดเป็นห้องปฏิบัติการ (Operation Room) สำหรับนำเสนอผลงานซึ่งมีสารสนเทศเป็นองค์ประกอบสำคัญ

7. ควรจัดทำเอกสารรายงานข้อมูลสารสนเทศรายปีของหน่วยงานทุกปี

สรุปได้ว่า การจัดเก็บข้อมูล หมายถึง การดำเนินการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศโดยการจัดให้มีห้อง หรือส่วนที่จัดไว้สำหรับเป็นศูนย์กลางข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา การใช้ระบบคอมพิวเตอร์ในการจัดเก็บข้อมูล มีครุภัณฑ์ หรือวัสดุจำเป็นต่อการจัดเก็บข้อมูลอย่างเพียงพอ มีการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศเฉพาะที่จำเป็น โดยมีกระบวนการค้นหาข้อมูลสารสนเทศที่มีความสำคัญและจำเป็นต้องจัดเก็บ มีการจัดระบบการค้นหาข้อมูลสารสนเทศให้ง่ายและสะดวกต่อการเรียกใช้ มีการจัดทำแผนภูมิแสดงสารสนเทศที่สำคัญๆ เช่น แผนภูมิแสดงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนประจำปีการศึกษา รวมทั้งมีการสรุปข้อมูลสารสนเทศที่สำคัญประจำปี และเผยแพร่ให้หน่วยงานอื่นได้รับรู้

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1 งานวิจัยในประเทศ

จักรฤกษ์ สุวรรณโท (2538: 107-112) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องปัญหาการจัดระบบสารสนเทศในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดมหาสารคาม พบว่า

1. การจัดระบบข้อมูลสารสนเทศในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม รวมทุกด้านมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการประมวลผลข้อมูล ด้านการวิเคราะห์และด้านการจัดเก็บข้อมูล มีปัญหาอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการนำข้อมูลไปใช้ การตรวจสอบข้อมูล มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

2. การจัดระบบข้อมูลสารสนเทศในปัญหาประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก มีปัญหารวมทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยโรงเรียนขนาดกลาง มีปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่กับขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่กับขนาดเล็ก มีปัญหาไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

2.1 ด้านการตรวจสอบข้อมูลและด้านการนำข้อมูลไปใช้ โรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก มีปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยโรงเรียนขนาดใหญ่กับขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดกลางกับขนาดเล็กมีระดับปัญหาไม่แตกต่างกัน แยกด้านการนำข้อมูลไปใช้ โรงเรียนขนาดกลางมีระดับปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่กับขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่กับขนาดเล็ก มีระดับปัญหาไม่แตกต่างกัน

ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล โรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก มีระดับแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลาง มีระดับปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่กับขนาดกลาง มีระดับปัญหาไม่แตกต่างกัน

2.2 ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล ด้านการประมวลผลข้อมูล และด้านการจัดเก็บข้อมูล โรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก มีระดับปัญหาไม่แตกต่างกัน

สมบุญ พิมพาภรณ์ (2538: 103-105) ได้ทำการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและอุปสรรคในการจัดระบบสารสนเทศของสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดกรมสามัญศึกษา พบว่าสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดส่วนใหญ่จัดระบบสารสนเทศโดยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้ระบบแฟ้มเอกสารซึ่งมีกลุ่มงานนโยบายและแผนงานรับผิดชอบ มีการประมวลผลข้อมูลด้วยมือและคอมพิวเตอร์ การนำเสนอข้อมูลในรูปแบบเอกสารบรรยาย

สมัย สลักศิลป์ (2538: 94-98) ได้ทำการวิจัยเรื่องการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการเรียนการสอน ของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการเรียนการสอนของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด และเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติระหว่างประธานกลุ่มโรงเรียน หัวหน้าศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน และครูวิชาการประจำศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการดำเนินงาน การจัดระบบสารสนเทศเพื่อการเรียนการสอนของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง พิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การกำกับ ติดตาม ประเมินผล และการรายงานความก้าวหน้ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านอื่น มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในส่วนของประธานกลุ่มโรงเรียน พบว่า มีสภาพการดำเนินงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การกำกับ ติดตาม ประเมินผล และการรายงานความก้าวหน้ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนข้ออื่นมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาในส่วนของหัวหน้าศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน พบว่า สภาพการดำเนินงานโดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การกำหนดระยะเวลาการดำเนินงาน โดยรวมการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การกำหนดระยะเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุด การรายงานความก้าวหน้า และการกำกับ ติดตาม ประเมินผล มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนข้ออื่นๆมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก พิจารณาในส่วนของครูวิชาการประจำศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน พบว่า มีสภาพการดำเนินงาน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก นอกนั้นมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ

2. การจัดระบบสารสนเทศเพื่อการเรียนการสอน ของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ดใน 9 ขั้นตอน โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การแบ่งประเภทข้อมูล การจัดลำดับข้อมูล การคำนวณข้อมูล การสรุปข้อมูล การจัดเก็บข้อมูล การรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล การเรียกใช้บริการ และการเผยแพร่ข้อมูล เมื่อพิจารณาในส่วนของประธานกลุ่มโรงเรียน หัวหน้าศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนและครูวิชาการประจำศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน พบว่า ทั้งโดยรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

3. การเปรียบเทียบระดับปฏิบัติ การจัดระบบสารสนเทศเพื่อการเรียนการสอนของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ประธานกลุ่มโรงเรียน หัวหน้าศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนและครูวิชาการประจำศูนย์ฯ มีระดับการปฏิบัติงาน การจัดระบบสารสนเทศเพื่อการเรียนการสอน โดยรวมทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล การสรุปข้อมูล การแบ่งประเภทข้อมูล การจัดเก็บข้อมูล และการเผยแพร่ข้อมูล มีระดับการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นมีระดับการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน

จักรกฤษณ์ จันทรขันธ์ (2540: 142 – 144) ทำการศึกษาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษาของสำนักงาน การประถมศึกษาอำเภอและกิ่งอำเภอ เขตการศึกษา 5 พบว่า การจัดระบบสารสนเทศของสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอและกิ่งอำเภอ ส่วนใหญ่จะเป็นการรวบรวมข้อมูล การเก็บรักษาข้อมูลและการทำข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน มากกว่าการประมวลผลข้อมูล โดยมอบให้แต่ละงานเป็นผู้รวบรวม ข้อมูลตามลักษณะงาน การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้ระบบเอกสารมากกว่าคอมพิวเตอร์ การประเมินผลข้อมูลทำตามที่เจ้าหน้าที่เห็นว่าเหมาะสม โดยเจ้าหน้าที่และเครื่องคอมพิวเตอร์ ข้อมูลและสารสนเทศมีความเชื่อถือได้ตรงตามความต้องการ วัตถุประสงค์เพื่อรายงานให้สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนำไปใช้ประโยชน์ การเก็บรักษาข้อมูลและสารสนเทศ มอบหมายให้เจ้าหน้าที่รับผิดชอบโดยออกเป็นคำสั่งแต่งตั้ง ควรพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศให้มีความเชื่อมโยงระหว่างโรงเรียน สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอและกิ่งอำเภอ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ปัญหาและอุปสรรคในการจัดระบบสารสนเทศ คือ การขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ บุคลากรมีภารกิจมากเกินไป ขาดแนวทางในการปฏิบัติงาน ขาดการจัดระบบที่ดี ทำให้มีปัญหาในการค้นหา ข้อมูลไม่เป็นปัจจุบัน ไม่มีความต่อเนื่อง ขาดวัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีในการวิเคราะห์ข้อมูล

สุริยา ทับน้อย. (2540: 41 - 53) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานการจัดระบบสารสนเทศของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษา และเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารที่มีต่อการปฏิบัติงานการจัดระบบสารสนเทศของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี ใน 5 ด้านจำแนกตามประสบการณ์ และขนาดโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี จำนวน 186 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้บริหารที่มีต่อระดับการปฏิบัติงานการจัดระบบสารสนเทศจำนวน 40 ข้อ เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า สร้างโดยผู้วิจัย สถิติที่ใช้คือ ร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที (t-test) และค่าเอฟ (F-test) ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารมีความคิดเห็นต่อระดับการปฏิบัติงานการจัดระบบสารสนเทศ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านก็อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล ด้านการนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ ด้านการจัดกระทำข้อมูล ด้านการตรวจสอบข้อมูล และด้านการจัดเก็บข้อมูล ผู้บริหารที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า 10 ปี และตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไปมีความ

คิดเห็นต่อระดับการปฏิบัติงานการจัดระบบสารสนเทศอยู่ในระดับปานกลาง ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นต่อระดับการปฏิบัติงานการจัดระบบสารสนเทศ อยู่ในระดับปานกลาง ผู้บริหารที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า 10 ปี กับผู้บริหารที่มีประสบการณ์ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นต่อระดับการปฏิบัติงานการจัดระบบสารสนเทศไม่แตกต่างกัน ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นต่อระดับการปฏิบัติงานการจัดระบบสารสนเทศไม่แตกต่างกัน

กิตติพงษ์ รัตนเคียร (2541: 113-115) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดระบบสารสนเทศของโรงเรียนประถมศึกษาใต้เด่น สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดระบบสารสนเทศของโรงเรียนประถมศึกษาใต้เด่น สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ ปีการศึกษา 2539 ตามกระบวนการจัดระบบสารสนเทศ 6 ขั้นตอน ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการจัดระบบสารสนเทศของโรงเรียนประถมศึกษาใต้เด่น สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมของทั้ง 3 ขนาดไม่สามารถดำเนินการได้ทุกขั้นตอน โดยเฉพาะขั้นตอนการจัดหน่วยข้อมูลหรือคลังข้อมูลไว้เป็นการเฉพาะและขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล ทั้งนี้เพราะมีข้อมูลจำกัดเรื่องอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ และขีดความสามารถของบุคลากร เมื่อพิจารณาจำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนประถมศึกษาใต้เด่นขนาดใหญ่มีสภาพการจัดระบบสารสนเทศได้ดีกว่าโรงเรียนประถมศึกษาใต้เด่นขนาดกลางและขนาดเล็ก ทั้งในรูปของกระบวนการจัดและผลการจัดระบบสารสนเทศ ทั้งโดยภาพรวมของโรงเรียนและของงานทั้ง 6 งาน และเมื่อพิจารณาจำแนกตามลักษณะของงานทั้ง 6 งานพบว่า งานวิชาการ สามารถจัดระบบสารสนเทศได้ดีที่สุด ทั้งนี้เพราะโรงเรียนประถมศึกษาใต้เด่นมักแต่งตั้งบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถมารับผิดชอบงานวิชาการเป็นหลัก

2. ปัญหาในการจัดระบบสารสนเทศของโรงเรียนประถมศึกษาใต้เด่น สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมทุกขนาดอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ขั้นตอนการจัดหน่วยข้อมูลหรือคลังข้อมูล ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล ขั้นตอนประมวลผลข้อมูล ขั้นตอนนำข้อมูลไปใช้ ขั้นตอนตรวจสอบข้อมูลและขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล เมื่อพิจารณาตามสภาพของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ผู้รับผิดชอบข้อมูลสารสนเทศโรงเรียนเห็นว่า โรงเรียนประถมศึกษาใต้เด่นมีปัญหาในการจัดระบบสารสนเทศโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นขั้นตอนการจัดหน่วยข้อมูลหรือคลังข้อมูล มีปัญหาในระดับมาก ส่วนผู้บริหารโรงเรียนเห็นว่า โรงเรียนประถมศึกษาใต้เด่นมีปัญหาในการจัดระบบสารสนเทศโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นขั้นตอนการจัดหน่วยข้อมูลหรือคลังข้อมูล มีปัญหาในระดับมาก ส่วนผู้บริหารโรงเรียนเห็นว่า โรงเรียนมีปัญหาในการจัดระบบสารสนเทศโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามขนาดของโรงเรียนพบว่า โรงเรียนประถมศึกษาใต้เด่นขนาดใหญ่ มีปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุดที่ขั้นตอนการจัดหน่วยข้อมูลหรือคลังข้อมูลและโรงเรียนประถมศึกษาใต้เด่นขนาดกลางมีปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุดที่ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลและโรงเรียนประถมศึกษาใต้เด่นขนาดเล็ก มีปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุดที่ขั้นตอนการจัดหน่วยข้อมูล

หรือคลังข้อมูลและขั้นการวิเคราะห์ข้อมูลเรียงตามลำดับ เมื่อพิจารณาตามลักษณะงานของโรงเรียนพบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางยกเว้นขั้นการจัดหน่วยข้อมูลหรือคลังข้อมูล และขั้นการวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิชาการ งานบุคลากร งานอาคารสถานที่ และงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีปัญหาอยู่ในระดับมาก

ดำรง จันทรเี่ยม (2542: 117-122) ศึกษาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารของสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข พบว่า หน่วยงานในส่วนกลางและวิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกส่วนใหญ่ ดำเนินงานด้านข้อมูลตามกระบวนการจัดระบบสารสนเทศ 5 ขั้นตอน อยู่ในระดับมาก 2 ขั้นตอน คือ การเตรียมการดำเนินการเกี่ยวกับข้อมูลและการเก็บรวบรวมข้อมูล ส่วนการเก็บรักษาและจำแนกข้อมูล การประมวลผลข้อมูลและการนำเสนอข้อมูลอยู่ในระดับน้อย ปัญหาที่พบมาก ได้แก่ การขาดแคลนผู้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับระบบสารสนเทศ และบุคลากรที่ทำงานระบบสารสนเทศมีภารกิจอื่นที่จะต้องรับผิดชอบและขาดแนวปฏิบัติในการจัดระบบเก็บรักษาข้อมูล ข้อมูลสารสนเทศที่ต้องการใช้กระจายอยู่หลายแหล่ง แนวทางการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารของสถาบันพระบรมราชชนกพบว่า ควรกำหนดนโยบายการพัฒนาการจัดระบบ ให้อยู่ในแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศของสถาบันพระบรมราชชนกให้ชัดเจนอย่างต่อเนื่อง และควรจัดให้มีหน่วยงานกลางในสถาบันพระบรมราชชนก เพื่อทำหน้าที่ประสานงานการจัดระบบสารสนเทศและจัดเครือข่ายสารสนเทศเพื่อการบริหาร

เกรียงไกร จันทโรทัย (2542: 72-82) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบสารสนเทศของสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ ในเขตการศึกษา 6 พบว่า สภาพการดำเนินงานระบบสารสนเทศ ด้านบุคลากรที่รับผิดชอบระบบสารสนเทศของสำนักงานศึกษาธิการอำเภอส่วนใหญ่ มีความรู้ในการดำเนินงานระบบสารสนเทศจากการศึกษาด้วยตนเอง มีความชำนาญในการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ในระดับปานกลาง มีความต้องการฝึกอบรมการใช้คอมพิวเตอร์สูงมาก โดยต้องการความรู้ในการประมวลผลข้อมูลและมีการนำเสนอข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์มากที่สุด การพัฒนาความรู้ความสามารถด้านระบบสารสนเทศที่มีมากที่สุด คือ การเข้าร่วมประชุมอบรมสัมมนากับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

วัลลภ ภูจอมจิตร (2542: 111-119) ได้ทำการวิจัยเรื่องการจัดระบบสารสนเทศทางการศึกษาเกี่ยวกับงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดระบบสารสนเทศทางการศึกษาเกี่ยวกับงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา และเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานการจัดระบบสารสนเทศทางการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพทั่วไปของการจัดระบบสารสนเทศทางการศึกษาเกี่ยวกับงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ผู้ทำงานการจัดระบบสารสนเทศทางการศึกษาเกี่ยวกับงานวิชาการส่วนใหญ่ คือ ครูวิชาการ งบประมาณก็นำมาใช้จ่ายส่วนใหญ่ได้จากงบประมาณประจำปี อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ สำหรับใช้ในการปฏิบัติงานส่วนมากใช้ปายสถิติ สถานที่ในการเก็บรักษาข้อมูลยังใช้ห้องรวมกับงานอื่นๆ การจัดกระทำข้อมูล

และสารสนเทศเกี่ยวกับงานวิชาการส่วนมากจะเป็นเรื่องการจัดทำผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแยกเป็นรายชั้น รายกลุ่มประสบการณ์และรายวิชา

2. ระดับการปฏิบัติการจัดระบบสารสนเทศทางการศึกษาเกี่ยวกับงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ถ้าเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย โดยจำแนกเป็นตำแหน่งหน้าที่และขนาดโรงเรียน จะได้ดังต่อไปนี้ ลำดับที่หนึ่ง คือ ตำแหน่งครูวิชาการและอยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่ ลำดับที่สอง คือ ตำแหน่งผู้บริหารและอยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่ ลำดับที่สาม คือ ตำแหน่งครูวิชาการและอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก

3. การวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการปฏิบัติการจัดระบบสารสนเทศทางการศึกษาเกี่ยวกับงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า โดยรวมจำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ไม่แตกต่างกันและไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งหน้าที่กับขนาดโรงเรียน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยจำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ พบว่ามีระดับการปฏิบัติไม่แตกต่างกันทุกด้าน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยจำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า มีระดับการปฏิบัติไม่แตกต่างกันเพียงหนึ่งด้าน คือ ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนด้านอื่นๆ มีระดับการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้าน

4. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งหน้าที่กับขนาดโรงเรียน มีระดับการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สองด้าน คือ การประมวลผลข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล สำหรับด้านอื่นๆ มีระดับการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน

สมชาติ พิศณุ (2542: 98-105) ได้ทำการวิจัยเรื่องปัญหาและแนวทางในการแก้ปัญหาของการจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางในการแก้ปัญหาของการจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษาพบว่า การจัดระบบสารสนเทศโดยทั่วไป ซึ่งรวมทั้งการจัดระบบสารสนเทศทางการศึกษาของหน่วยงานจะประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญๆ คือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล การประมวลผลข้อมูลในการดำเนินการดังกล่าวจะแตกต่างกันไปบ้าง ซึ่งขึ้นอยู่กับลักษณะและความต้องการของหน่วยงานแต่ละหน่วยงาน ที่ต้องนำมาพิจารณาในการออกแบบระบบการดำเนินงานให้เหมาะสม นอกจากนั้น ส่วนมากในการดำเนินงานข้อมูลและสารสนเทศยังพบปัญหาคือ ขาดบุคลากรที่รับผิดชอบโดยตรงและเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความสามารถในงานด้านนี้ยังไม่เพียงพอ รูปแบบที่จะดำเนินการยังไม่แน่นอน ขาดเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ทันสมัย ขาดงบประมาณในการสนับสนุนการดำเนินงาน

นาวัน หนองใหญ่ (2548: 119-125) ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศโรงเรียนเอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศโรงเรียนเอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี จำแนกตามเพศและวุฒิทางการศึกษาด้านคอมพิวเตอร์ และเพื่อหาแนวทางการ

พัฒนาการจัดระบบสารสนเทศของโรงเรียนเอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดชลบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ครูที่รับผิดชอบงานข้อมูลสารสนเทศโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานการบริหารคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำนวน 63 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. การจัดระบบสารสนเทศของโรงเรียนเอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดชลบุรี มีปัญหาทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง

2. ปัญหาการจัดระบบสารสนเทศของโรงเรียนเอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี จำแนกตามเพศ และวุฒิการศึกษา แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3. แนวทางการพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศของโรงเรียนเอกชนระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี ได้แก่ ควรจัดอบรมบุคลากรที่ปฏิบัติงานสารสนเทศในโรงเรียนให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูล ควรดำเนินการจัดอบรมบุคลากรที่มีหน้าที่ตรวจสอบข้อมูลของโรงเรียนให้มีความรู้ความเข้าใจวัตถุประสงค์และวิธีการตรวจสอบข้อมูลให้ชัดเจน ควรพัฒนาบุคลากรที่มีหน้าที่ประมวลผลให้มีความรู้ความสามารถ ในการประมวลผลข้อมูล ควรจัดให้มีศูนย์ปฏิบัติงานกลางทำหน้าที่ให้บริการด้านข้อมูลตามความต้องการของผู้ใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ควรจัดหาเครื่องมือที่ทันสมัยเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล และควรจัดอบรมให้ความรู้และเทคนิควิธีแก่ผู้มีหน้าที่การเผยแพร่ข้อมูล

สัจจะ ธรรมวิสุทธิ. (2549: บทคัดย่อ) ทำการศึกษาสภาพและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการบริหารงานระบบสารสนเทศโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดกระบี่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานระบบสารสนเทศของโรงเรียน เอกชน ในจังหวัดกระบี่ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านบุคลากรกับ การบริหารงานระบบสารสนเทศโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดกระบี่ และเพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะในการบริหารงานระบบสารสนเทศโรงเรียนเอกชนในจังหวัดกระบี่ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่บุคลากรของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดกระบี่ ปีการศึกษา 2548 จำนวน 138 คนประกอบด้วยบุคลากร 3 ฝ่าย คือ ผู้บริหารโรงเรียนเอกชน จำนวน 23 คน หัวหน้าฝ่ายงานทั้ง 4 ด้านจำนวน 92 คน และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานระบบสารสนเทศจำนวน 23 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง จำนวน 51 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ค่าสัมประสิทธิ์ การถดถอยพหุคูณ และการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการบริหารงานระบบสารสนเทศโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดกระบี่ พบว่า 1) โรงเรียนเอกชนมีเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานระบบสารสนเทศ จำนวน 1 - 2 คน คิดเป็นร้อยละ 60.87 มีคอมพิวเตอร์ใช้ในการปฏิบัติงานทุกโรงเรียน แต่ใช้ได้อย่างสะดวกมีเพียง ร้อยละ 66.67 มีบุคลากรคอมพิวเตอร์ในการดูแลและพัฒนาสารสนเทศโดยตรง จำนวน 1 - 2 คน คิดเป็นร้อยละ 62.33 บุคลากรจบการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 79.17 และ จบสาขาคอมพิวเตอร์ คิดเป็นร้อยละ 68.75 มีความรู้ความสามารถด้านคอมพิวเตอร์ใน การปฏิบัติงานระบบสารสนเทศ

คิดเป็นร้อยละ 68.84 ผู้บริหารมีการติดตามดูการปฏิบัติงานระบบสารสนเทศด้วยตนเอง คิดเป็นร้อยละ 78.26 และจัดสรรงบประมาณสนับสนุนในการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ส่วนการสนับสนุนในเรื่องการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานระบบสารสนเทศ การจัดจ้างบุคลากรในการดูแลพัฒนาระบบ และการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรด้านสารสนเทศปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 2) สภาพการใช้ระบบสารสนเทศโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดกระบี่ โรงเรียนใช้ เทคโนโลยีเชื่อมโยงเครือข่ายภายในคิดเป็นร้อยละ 52.90 และเชื่อมโยงเครือข่ายภายนอกคิดเป็นร้อยละ 86.84 มีการใช้โปรแกรมเฉพาะในการดำเนินงานระบบสารสนเทศเป็นระยะเวลานาน 1 - 2 ปี คิด เป็นร้อยละ 63.77 และโปรแกรมเฉพาะที่ใช้มากที่สุดคือ โปรแกรม Word คิดเป็น ร้อยละ 97.00 รองลงมา โปรแกรมเงินอุดหนุน SP 47 คิดเป็นร้อยละ 92.00 และใช้โปรแกรม Excel คิดเป็นร้อยละ 89.86 ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจในงานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและนำมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา ด้านการวางแผนงานในอนาคต ใช้ในการจัดทำรายงานเสนอหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ใช้ในการประชาสัมพันธ์ในระดับมาก ส่วนการใช้ข้อมูลสารสนเทศมาประกอบการตัดสินใจ และการควบคุมการปฏิบัติงาน มีระดับ ปานกลาง 3) สภาพการบริหารงานระบบสารสนเทศใน 4 ฝ่ายงาน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากค่าเฉลี่ยสาม อันดับแรก ได้แก่ การบริหารงานระบบสารสนเทศฝ่ายงานบุคคล การบริหารงานระบบสารสนเทศฝ่ายงบประมาณ การบริหารงานระบบสารสนเทศฝ่ายวิชาการ มีค่าเฉลี่ยรายด้านเท่ากับ 3.6715, 3.532, 3.5137 ยกเว้นการบริหารงานระบบสารสนเทศ ฝ่ายบริหารทั่วไป มีระดับการปฏิบัติ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด เท่ากับ 3.3261

2. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการบริหารงานระบบสารสนเทศโรงเรียนเอกชนในจังหวัดกระบี่ เรียงตามลำดับความสำคัญได้ดังนี้ ประสิทธิภาพและการฝึกอบรมด้านคอมพิวเตอร์ของบุคลากร (X2) การสนับสนุนงานระบบสารสนเทศของผู้บริหาร (X4) การใช้ระบบสารสนเทศของผู้บริหาร (X3) และอายุการทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน 3 - 4 ปี (X93) สร้างเป็นสมการพยากรณ์ได้ดังนี้ สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ $y = 1.088 + .404X2 + .161X4 + .158X3 - .112 X93$ สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน $y z = .503 X2 + .203 X4 + .190 X3 - .104 X93$

3. ข้อเสนอแนะในการบริหารงานระบบสารสนเทศโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดกระบี่ ควรเพิ่มงบประมาณในการจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ ทั้งด้านซอฟต์แวร์และฮาร์ดแวร์ให้เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน วางงบประมาณในการซ่อมแซมบำรุงรักษาเครื่องคอมพิวเตอร์และสื่อเทคโนโลยีอื่น ๆ ควรสนับสนุนงบประมาณในการส่งบุคลากรเข้ารับการอบรมให้มีความรู้เกี่ยวกับงานเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนางานระบบสารสนเทศในโรงเรียน และจัดหาบุคลากรเพิ่มในการปฏิบัติงานด้านระบบสารสนเทศให้เพียงพอ ผู้บริหารควรใช้ข้อมูลสารสนเทศด้านการผลิตสื่อการเรียนการสอน และ นำข้อมูลจำนวนนักเรียนข้อมูลผลการปฏิบัติงานของบุคลากร มาประกอบการตัดสินใจ โรงเรียนเอกชน ในจังหวัดกระบี่ ควรจัดสถานที่หรือห้องปฏิบัติงานระบบสารสนเทศให้เป็นสัดส่วน ควรจัด งบประมาณในการจ้างที่ปรึกษาด้านคอมพิวเตอร์ให้มีในโรงเรียนหรือจัดเจ้าหน้าที่ดูแลงานระบบสารสนเทศโดยเฉพาะ ควรมี การแบ่งงานให้ชัดเจน เพื่อให้สามารถเก็บข้อมูลได้

ตามระยะเวลาที่กำหนด และกำหนดฐานข้อมูลในการจัดเก็บให้สอดคล้องกับงานแต่ละฝ่าย บุคลากรควรให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

นฤมล กลั่นสมจิตต์ (2549: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากฎเก็ด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และข้อเสนอแนะในการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากฎเก็ด ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้รับผิดชอบระบบงานสารสนเทศ และผู้ใช้งานระบบสารสนเทศ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากฎเก็ด 64 แห่ง จำนวน 192 คน ผลการศึกษา พบว่า

สภาพการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนยังไม่มีระบบเครือข่ายถึงร้อยละ 28.13 และมีเพียงร้อยละ 12.50 ที่มีเครือข่ายเพื่อการบริหาร การปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพการจัดระบบสารสนเทศด้านทรัพยากร ภาพรวมและทุกรายประเด็นมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับประเด็นจากมากไปหาน้อย คือ การจัดการบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ และงบประมาณ เมื่อวิเคราะห์ในประเด็นย่อย พบว่า ความเพียงพอของบุคลากรผู้รับผิดชอบการจัดทำข้อมูลสารสนเทศอยู่ในระดับน้อย สภาพการจัดระบบสารสนเทศด้านกระบวนการ ในภาพรวมและทุกรายประเด็นมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับประเด็นจากมากไปหาน้อย คือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรักษาข้อมูล การประมวลผลข้อมูล และการนำเสนอข้อมูล สภาพการจัดระบบสารสนเทศด้านระบบฐานข้อมูลและสารสนเทศ ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ข้อมูลนักเรียน ข้อมูลครู และบุคลากร และข้อมูลการเงินและงบประมาณ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนข้อมูลอาคารสถานที่ อยู่ในระดับปานกลาง สภาพการจัดระบบสารสนเทศด้านการประชาสัมพันธ์และการให้บริการข้อมูลสารสนเทศ ในภาพรวมและทุกรายประเด็นมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ พบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่มีการเชื่อมโยงเครือข่ายเพื่อการเรียนการสอน แต่บุคลากรยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบเครือข่าย ทำให้การใช้งานได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ ผู้บริหารได้ให้การสนับสนุนในการจัดระบบสารสนเทศ แต่มีข้อจำกัดทั้งด้านงบประมาณและบุคลากร โดยสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการจัดระบบสารสนเทศ มีบุคลากรที่รับผิดชอบที่มีความรู้ความสามารถในการจัดระบบสารสนเทศ สามารถใช้งานและแก้ปัญหาเครื่องคอมพิวเตอร์ในเบื้องต้นได้ ส่งผลให้ระบบฐานข้อมูลของสถานศึกษาเป็นปัจจุบัน ในขณะที่สถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จค่อนข้างน้อยขาดบุคลากรที่มีความรู้เฉพาะด้านวัสดุครุภัณฑ์ที่มีอยู่ด้อยคุณภาพ

แนวทางในการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านทรัพยากรการจัดระบบสารสนเทศ สถานศึกษาควรจัดตั้งศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศของสถานศึกษา แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อรับผิดชอบงานด้านสารสนเทศ สร้างความเข้าใจให้แก่คณะครู พัฒนาศักยภาพบุคลากร ด้านกระบวนการจัดระบบสารสนเทศ ผู้บริหารและคณะครูร่วมกันกำหนด

นโยบายและแผนการดำเนินงาน กำหนดวิธีการจัดเก็บและสร้างเครื่องมือ จัดเก็บและตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ประมวลผลข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศก่อนนำไปใช้และร่วมกันประเมินผลด้านระบบข้อมูลและสารสนเทศ สถานศึกษาควรมีระบบที่สามารถปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบันและครบถ้วนสมบูรณ์ ด้านการประชาสัมพันธ์และการให้บริการข้อมูลสารสนเทศ สถานศึกษาควรมีการดำเนินการนำเสนอสารสนเทศหลายรูปแบบ มีการจัดนิทรรศการ ป้ายนิเทศ นำเสนอข้อมูลที่เป็นปัจจุบันและมีความต่อเนื่อง มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการนำเสนอสารสนเทศ

ชฎาภรณ์ สงวนแก้ว (2549: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนต้นแบบการพัฒนาการใช้ไอซีทีเพื่อการเรียนรู้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนต้นแบบการพัฒนาการใช้ไอซีทีเพื่อการเรียนรู้ 4 ด้าน คือ การวางแผน การจัดองค์การ การนำและการควบคุม และเพื่อเปรียบเทียบระดับการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนต้นแบบการพัฒนาการใช้ไอซีทีเพื่อการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนต้นแบบการพัฒนาการใช้ไอซีทีเพื่อการเรียนรู้ ปีการศึกษา 2549 ที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เป็นพี่เลี้ยง 4 โรงเรียน คือ โรงเรียนวัดโสมนัส โรงเรียนอนุราชประสิทธิ์ โรงเรียนประถมฐานบิน กำแพงแสน และโรงเรียนไพฑูริย์ศึกษา จำนวน 181 คน ผลการวิจัยพบว่า ระดับการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนต้นแบบการพัฒนาการใช้ไอซีทีเพื่อการเรียนรู้ โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน คือ การวางแผน การนำ การจัดองค์การและการควบคุม ตามลำดับ และการเปรียบเทียบระดับการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนต้นแบบการพัฒนาการใช้ไอซีทีเพื่อการเรียนรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ 0.05 การที่ทั้งผู้บริหารและครูเห็นพ้องกันในภาพรวมของการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เนื่องจากการบริหารจัดการยุคใหม่เน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วม แต่อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้บริหารและครูจะมีมุมมองที่แตกต่างกันโดยที่ผู้บริหารมีแนวโน้มเห็นด้วยกับการบริหารมากกว่าครู

3.2 งานวิจัยต่างประเทศ

บลัสเทิน (ชาตรี ดีทองหลาง. 2542: 41-42 ; อ้างอิงจาก Blaustein. 1984: 1517 – A) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร ในหน่วยงานรัฐบาลกลาง มีจุดมุ่งหมายเพื่อหาวิธีการออกแบบและนำระบบสารสนเทศที่เป็นอัตโนมัติไปใช้ในภาครัฐบาล โดยมีการวิเคราะห์ภาระหน้าที่สำคัญๆ ความซับซ้อนของงาน ตลอดจนปัญหาต่างๆ ที่คาดว่าผู้จัดการระบบสารสนเทศจะต้องเผชิญวิธีการที่ใช้ระบบการออกแบบ ก็คือ การศึกษาสำรวจทฤษฎีการตัดสินใจแบบต่างๆ และความสัมพันธ์ของทฤษฎีเหล่านั้น เพื่อจะปรับไปใช้ให้กับการทำงานของระบบสารสนเทศ การกำหนดเป้าหมายของการวิจัย ได้อาศัยข้อมูลจากการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมทางเทคโนโลยี การเมือง องค์กร และการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

แลงคาสเตอร์ (ชาตรี ดีทองหลาง. 2542: 42 ; อ้างอิงจาก Lancaster. 1989: 2627 – A) ได้ทำการศึกษาหน้าที่และผลของไมโครคอมพิวเตอร์ในการศึกษานวัตกรรมชั้นนำในโรงเรียนมัธยมศึกษาท้องถิ่น พบว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาได้นำไมโครคอมพิวเตอร์มาช่วยในการบริหารงานการควบคุมงานต่าง ๆ โดยอาศัยโปรแกรมสำเร็จรูปที่พัฒนาขึ้นเองในแต่ละเขตบริหารการศึกษา

แคสซิดี (สุริยา นทีศิริกุล. 2542: 44 ; อ้างอิงจาก Cassidy. 1991: 2936 – A.) ศึกษาเกี่ยวกับข้อมูลเพื่อการตัดสินใจในการพัฒนาระบบการศึกษา วิเคราะห์ระบบการบริหารทางการศึกษา โดยการใช้คอมพิวเตอร์ที่จะส่งผลให้ข้อมูลทั้งหมดได้เป็นประโยชน์และถึงมือผู้บริหารผู้เกี่ยวข้องทุกระดับ ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาระบบคอมพิวเตอร์เพื่อใช้ในการบริหารจัดการข้อมูลนั้นต้องกำหนดเกณฑ์เพื่อการประเมิน และการออกแบบระบบ บริหารการจัดการข้อมูลการศึกษาจึงจะสามารถพัฒนาระบบการศึกษาได้

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า ระบบการจัดการข้อมูลสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษานั้น ต้องครอบคลุมมาตรฐาน และตัวชี้วัดมาตรฐานคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วยมาตรฐานคุณภาพด้านผลผลิต ด้านผู้บริหาร และด้านปัจจัย และควรมีการศึกษาว่าในแต่ละมาตรฐานที่ใช้ในการประเมินคุณภาพภายนอกนั้น โรงเรียนมีข้อมูลอะไรบ้าง เก็บข้อมูลจากแหล่งไหน ด้วยเครื่องมืออะไร มีการดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างไร และจัดเก็บในระบบอย่างไร อันจะเป็นประโยชน์ในการที่จะพัฒนาระบบการจัดการข้อมูลสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ให้บรรลุผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจึงศึกษาระบบการจัดการข้อมูลสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา โดยศึกษาเฉพาะมาตรฐานด้านผู้บริหาร ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ใน 5 ด้าน ได้แก่ ประเภทของข้อมูลที่ต้องการ แหล่งของข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการจัดเก็บข้อมูล เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องกับการใช้ข้อมูลสารสนเทศในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ในการพัฒนาระบบการจัดการข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับประเภทของข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและการจัดเก็บข้อมูล ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาระบบการจัดการข้อมูลสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานด้านผู้บริหาร ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูล
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 11 คน รองผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 11 คน และครูฝ่ายธุรการ จำนวน 11 คน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ปีการศึกษา 2549 จำนวน 11 โรงเรียน มีจำนวนผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 33 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ประกอบด้วย 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพของผู้ให้ข้อมูล มีลักษณะเป็นแบบเติมคำในช่องว่างและแบบสำรวจรายการ (Check list) เพื่อให้ได้ข้อมูล โรงเรียนที่ปฏิบัติงาน และตำแหน่งงาน

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์ระบบการจัดการข้อมูลสารสนเทศ เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา ลักษณะของแบบสัมภาษณ์เป็นแบบกึ่งโครงสร้างเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับประเภทของข้อมูล แหล่งของข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการจัดเก็บข้อมูลตามมาตรฐานด้านผู้บริหาร 5 มาตรฐาน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือเพื่อศึกษาระบบการจัดการข้อมูลสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา ตามมาตรฐานด้านผู้บริหาร ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ในครั้งนี้ได้ดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์เป็นขั้นตอนตามลำดับ ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพ การศึกษาและระบบการจัดการข้อมูลสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา
 2. เขียนนิยามปฏิบัติการจากการศึกษาในข้อ 1
 3. สร้างข้อคำถามแบบกึ่งโครงสร้างเพื่อศึกษาระบบการจัดการข้อมูลสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานด้านผู้บริหาร
 4. นำข้อคำถามของแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์เพื่อ ตรวจสอบและแก้ไขตามข้อเสนอแนะ
 5. นำข้อคำถามที่ผ่านการตรวจสอบ และแก้ไขตามข้อเสนอแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษา สารนิพนธ์แล้ว มาดำเนินการหาคุณภาพของเครื่องมือโดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบ ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามที่ได้นิยามไว้ในแต่ละตอน และเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of Item-Objective Congruence) ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป และดำเนินการแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ
- รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยปรากฏในภาคผนวก ข
6. นำข้อคำถามที่แก้ไขปรับปรุงมาจัดพิมพ์เป็นฉบับแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่ม ตัวอย่างผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหารสถานศึกษา และครูฝ่ายธุรการในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 จำนวน 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดดอนตลุง และ โรงเรียนวัดเกาะลอย จำนวน 6 คน จากนั้นจึงนำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไขเพื่อนำไปใช้จริง
 7. จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามขั้นตอนตามลำดับ ดังนี้

1. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ แจ้งไปยังสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา ราชบุรี เขต 2 เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในโรงเรียนที่ ศึกษา
2. ผู้วิจัยนำหนังสืออนุญาตจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2 ไปถึง ผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัดที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหารสถานศึกษา และครูฝ่ายธุรการ
3. ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์มาดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลด้วยตนเอง โดยอธิบายให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตอบข้อซักถามในกรณีที่ไม่เข้าใจเพื่อให้ตอบการ สัมภาษณ์ได้ตรงตามข้อเท็จจริง
4. ผู้วิจัยบันทึกผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลแต่ละคนลงในแบบสัมภาษณ์ ได้แบบสัมภาษณ์ที่มีความครบถ้วน สมบูรณ์ จำนวน 33 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป มีขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และการหาค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอเป็นตารางประกอบการพรรณนา
2. วิเคราะห์ระบบการจัดการข้อมูลสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และการหาค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอเป็นตารางประกอบการพรรณนา

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาระบบการจัดการข้อมูลสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา ตามมาตรฐานด้านผู้บริหาร ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ในครั้งนี้ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลระบบการจัดการข้อมูลสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพ การศึกษาตามมาตรฐานด้านผู้บริหาร ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหารสถานศึกษา และ ครูฝ่ายธุรการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี การวิเคราะห์ ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล รายละเอียดปรากฏดังตาราง 1 ดังนี้

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามโรงเรียน

โรงเรียน	ผู้บริหาร สถานศึกษา	รองผู้บริหาร สถานศึกษา	ครูฝ่ายธุรการ	รวม
วัดตีบอน	1	1	1	3
อนุบาลโพธาราม	1	1	1	3
วัดพระศรีอารย์	1	1	1	3
วัดบ้านหม้อ	1	1	1	3
วัดมณีโชติ	1	1	1	3
บ้านหนองกวาง	1	1	1	3
บ้านหนองไยบัว	1	1	1	3
วัดนางแก้ว	1	1	1	3
วัดแก้วฟ้า	1	1	1	3
วัดখনอน	1	1	1	3
วัดสมณะ	1	1	1	3
รวม	11	11	11	33

จากตาราง 1 แสดงว่ากลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้มีทั้งสิ้น 33 คน ในแต่ละโรงเรียนมีผู้ให้ 3 คน โดยอยู่ในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหารสถานศึกษา และครูปฏิบัติหน้าที่ฝ่ายธุรการ จำนวนเท่ากันคือ ตำแหน่งละ 11 คน

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลระบบการจัดการข้อมูลสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา ตามมาตรฐานด้านผู้บริหาร ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระบบการจัดการข้อมูลสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพ การศึกษาตามมาตรฐานด้านผู้บริหาร ใน 5 ด้าน รายละเอียดปรากฏดังตาราง 2 - 26 ดังนี้

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละ ของประเภท / รายการข้อมูลที่โรงเรียนได้กำหนด ตามมาตรฐานด้าน
ผู้บริหารมาตรฐานที่ 10 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ

ประเภทของข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ	ลำดับ
1. ผู้บริหารประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี โดยยึดหลักธรรมาภิบาลและ มุ่งประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ	28	84.84	1
2. ผู้บริหารมีความรอบรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน	19	57.57	2
3. การปฏิบัติตนของผู้บริหารเป็นไปตามเป้าหมายและมาตรฐาน ที่กำหนดไว้	17	51.51	3
4. ผู้บริหารสามารถแสดงทิศทางการพัฒนาการศึกษา	13	39.39	4
5. ผู้บริหารมีความรอบรู้เกี่ยวกับการวัดและประเมินผล	10	30.30	5
6. ผู้บริหารอุทิศเวลาให้กับการทำงาน	8	24.24	6
7. ผู้บริหารมีวิธีการกระตุ้นให้ทุกคนร่วมกันพัฒนาคุณภาพการศึกษา ได้อย่างต่อเนื่อง	5	15.15	7
8. ผู้บริหารสร้างความตระหนักให้บุคลากรในโรงเรียนมีความพยายาม ในการปฏิบัติงานที่ดี	4	12.12	8
9. ผู้บริหารมีการริเริ่มแนวทางในการบริหารที่ท้าทายกับการ เปลี่ยนแปลงและความเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษา	3	9.09	9
10. มีการประเมินผลและปรับปรุงการบริหารงานอย่างต่อเนื่อง	3	9.09	9

จากตาราง 2 แสดงว่าโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ได้กำหนดประเภทของข้อมูลตามมาตรฐานด้านผู้บริหารมาตรฐานที่ 10 ลำดับ 1 คือ ผู้บริหารประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี โดยยึดหลักธรรมาภิบาลและมุ่งประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ (ร้อยละ 84.84) ลำดับ 2 คือ ผู้บริหารมีความรอบรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน (ร้อยละ 57.57) และลำดับ 3 คือ การปฏิบัติตนของผู้บริหารเป็นไปตามเป้าหมายและมาตรฐานที่กำหนดไว้ (ร้อยละ 51.51)

ตาราง 3 จำนวนและร้อยละของแหล่งของข้อมูลที่โรงเรียนสามารถตรวจสอบได้ ตามมาตรฐาน
ด้านผู้บริหารมาตรฐานที่ 10 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ

แหล่งของข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ	ลำดับ
1. การรายงานผลการประเมินตนเอง (SAR) ประจำปีของสถานศึกษา	27	81.81	1
2. แผนปฏิบัติงานประจำปีของสถานศึกษา	21	63.63	2
3. รายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานการประกันคุณภาพประจำปี ของสถานศึกษา	17	51.51	3
4. แผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา	16	48.48	4
5. คู่มือการบริหารสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล	6	18.18	5
6. ผลการประเมินความพึงพอใจในการบริหารงานและพัฒนาผู้เรียน	6	18.18	5
7. ธรรมนูญโรงเรียน พ.ศ. 2548 - 2550	3	9.09	6
8. เพิ่มคุณภาพของสถานศึกษาประจำปี	3	9.09	6
9. สมุดบันทึกการประชุมของฝ่ายงานวิชาการ	2	6.06	7
10. รายงานการประเมินคุณภาพภายนอกของ สมศ.	2	6.06	7

จากตาราง 3 แสดงว่าโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี
ได้ระบุแหล่งของข้อมูลที่สามารถตรวจสอบได้ตามมาตรฐานด้านผู้บริหารมาตรฐานที่ 10 ลำดับ 1
คือ การรายงานผลการประเมินตนเอง (SAR) ประจำปีของสถานศึกษา (ร้อยละ 81.81) ลำดับ 2 คือ
แผนปฏิบัติงานประจำปีของสถานศึกษา (ร้อยละ 63.63) และลำดับ 3 คือ รายงานความก้าวหน้า
การดำเนินงานการประกันคุณภาพประจำปีของสถานศึกษา (ร้อยละ 51.51)

ตาราง 4 จำนวนและร้อยละ ของวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามมาตรฐานด้าน
ผู้บริหารมาตรฐานที่ 10 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ

การเก็บรวบรวมข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ	ลำดับ
1. การสัมภาษณ์ ผู้ที่เกี่ยวข้อง	29	87.87	1
2. การรวบรวมข้อมูลตามมาตรฐานด้านผู้บริหาร	15	45.45	2
3. การใช้แบบสอบถาม ความพึงพอใจของคณะครู นักเรียน และผู้ปกครอง	8	24.24	3
4. การบันทึกข้อมูล / หลักฐานที่มีอยู่เดิม	5	15.15	4
5. สำนวนเอกสารที่บ่งชี้ถึงความสำเร็จแต่ละหัวข้อ	4	12.12	5
6. การใช้แบบสำรวจ	2	6.06	6
7. สรุปผลการประเมินผลงาน โครงการ	1	3.03	7
8. การสังเกตตามสภาพจริง	1	3.03	7
9. คู่มือการวางระบบควบคุมภายในของสถานศึกษา	1	3.03	7

จากตาราง 4 แสดงว่าโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ได้ใช้วิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามมาตรฐานด้านผู้บริหารมาตรฐานที่ 10 ลำดับ 1 คือ การสัมภาษณ์ ผู้ที่เกี่ยวข้อง (ร้อยละ 87.87) ลำดับ 2 คือ การรวบรวมข้อมูลตามมาตรฐานด้านผู้บริหาร (ร้อยละ 45.45) และลำดับ 3 คือ การใช้แบบสอบถาม ความพึงพอใจของคณะครู นักเรียน และผู้ปกครอง (ร้อยละ 24.24)

ตาราง 5 จำนวนและร้อยละ ของวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ตามมาตรฐานด้านผู้บริหารมาตรฐานที่ 10
ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ

การวิเคราะห์ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ	ลำดับ
1. คำร้อยละ	27	81.81	1
2. การวิเคราะห์เนื้อหา	20	60.60	2
3. ค่าเฉลี่ย	13	39.39	3

จากตาราง 5 แสดงว่าโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ได้ใช้วิธีการในการวิเคราะห์ข้อมูลตามมาตรฐานด้านผู้บริหารมาตรฐานที่ 10 ลำดับ 1 คือ การหาค่าร้อยละ (ร้อยละ 81.81) ลำดับ 2 คือ การวิเคราะห์เนื้อหา (ร้อยละ 60.60) และลำดับ 3 คือ การใช้ค่าสถิติ (ร้อยละ 39.39)

ตาราง 6 จำนวนและร้อยละ ของวิธีการจัดเก็บข้อมูล ตามมาตรฐานด้านผู้บริหารมาตรฐานที่ 10 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ

การจัดเก็บข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ	ลำดับ
1. เพิ่มมาตรฐานของสถานศึกษา	30	90.90	1
2. พิมพ์ด้วย Microsoft เก็บเป็นข้อมูลสารสนเทศไว้ในฮาร์ดดิสก์	23	69.69	2
3. เก็บไว้ใน CD, Flash Drive	10	30.30	3
4. พิมพ์สะสมงาน, แฟ้มงาน	4	12.12	4
5. สำเนาเอกสาร	1	3.03	5

จากตาราง 6 แสดงว่าโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ได้ใช้วิธีการจัดเก็บข้อมูลตามมาตรฐานด้านผู้บริหารมาตรฐานที่ 10 ลำดับ 1 คือ เพิ่มมาตรฐานของสถานศึกษา (ร้อยละ 90.90) ลำดับ 2 คือ พิมพ์ด้วย Microsoft เก็บเป็นข้อมูลสารสนเทศไว้ในฮาร์ดดิสก์ (ร้อยละ 69.69) และลำดับ 3 คือ เก็บไว้ใน CD, Flash Drive (ร้อยละ 30.30)

ตาราง 7 จำนวนและร้อยละ ของประเภทของข้อมูลที่โรงเรียนได้กำหนด ตามมาตรฐานด้าน
ผู้บริหารมาตรฐานที่ 11 สถานศึกษามีการจัดองค์กรโครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็น
ระบบครบวงจร ให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา

ประเภทของข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ	ลำดับ
1. สถานศึกษามีโครงสร้างการบริหารงาน การวางระบบและระเบียบ รองรับในการบริหาร	29	87.87	1
2. สถานศึกษามีแผนกลยุทธ์ ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ และมีการจัดทำ แผนปฏิบัติการประจำปี	26	78.78	2
3. สถานศึกษามีการวางระบบ กลไก ที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพ การศึกษา	13	39.39	3
4. มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และมีการแบ่งฝ่ายใน การปฏิบัติงาน	9	27.27	4
5. มีการจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษา	9	27.27	4
6. ผู้บริหาร ครู ชุมชน นักเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการดำเนินงานกิจกรรมของสถานศึกษา	8	24.24	5
7. มีการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษา	6	18.18	6
8. มีการร่วมมือกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาคุณภาพ การศึกษา	5	15.15	7
9. สถานศึกษาสามารถนำข้อมูลและผลการประเมินมาใช้ประกอบการ ตัดสินใจและติดตามงานได้	4	12.12	8
10. มีการนำผลการประเมินไปเผยแพร่ต่อสาธารณะชน	3	9.09	9

จากตาราง 7 แสดงว่าโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ได้กำหนดประเภทของข้อมูลตามมาตรฐานด้านผู้บริหารมาตรฐานที่ 11 ลำดับ 1 คือ สถานศึกษามีโครงสร้างการบริหารงาน การวางระบบและระเบียบรองรับในการบริหาร (ร้อยละ 87.87) ลำดับ 2 คือ สถานศึกษามีแผนกลยุทธ์ ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ และมีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี (ร้อยละ 78.78) และลำดับ 3 คือ สถานศึกษามีการวางระบบ กลไก ที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (ร้อยละ 39.39)

ตาราง 8 จำนวนและร้อยละของแหล่งของข้อมูลที่โรงเรียนสามารถตรวจสอบได้ ตามมาตรฐาน
ด้านผู้บริหารมาตรฐานที่ 11 สถานศึกษามีการจัดองค์กรโครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็น
ระบบครบวงจร ให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา

แหล่งของข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ	ลำดับ
1. แผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา ประจำปี 2548 – 2550	26	78.78	1
2. คู่มือการวางระบบควบคุมภายในประจำปีของสถานศึกษา	17	51.51	2
3. รายงานผลการประเมินตนเองประจำปี	17	51.51	2
4. แผนภูมิโครงสร้างการบริหาร	12	36.36	3
5. รายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ประจำปี	11	33.33	4
6. สมุดบันทึกการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา	8	24.24	5
7. แผนปฏิบัติการประจำปี	8	24.24	5
8. หลักสูตรสถานศึกษา, หลักสูตรท้องถิ่น	7	21.21	6
9. แฟ้มคุณภาพสถานศึกษา	5	15.15	7
10. คำสั่งการมอบหมายงาน	3	9.09	8

จากตาราง 8 แสดงว่าโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี
ได้ระบุแหล่งของข้อมูลที่สามารถตรวจสอบได้ตามมาตรฐานด้านผู้บริหารมาตรฐานที่ 11 ลำดับ 1
คือ แผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา ประจำปี 2548 – 2550 (ร้อยละ 78.78) ลำดับ 2 คือ คู่มือการวาง
ระบบควบคุมภายในประจำปีของสถานศึกษา และการรายงานผลการประเมินตนเองประจำปี
(ร้อยละ 51.51) และลำดับ 3 คือ แผนภูมิโครงสร้างการบริหาร (ร้อยละ 36.36)

ตาราง 9 จำนวนและร้อยละของวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามมาตรฐานด้านผู้บริหาร
มาตรฐานที่ 11 สถานศึกษามีการจัดองค์กรโครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบ
ครบวงจร ให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ	ลำดับ
1. การสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง	31	93.93	1
2. การเก็บรวบรวมข้อมูลตามมาตรฐานด้านผู้บริหาร	9	27.27	2
3. การสอบถาม	6	18.18	3
4. สังเกตตามสภาพจริง	5	15.15	4
5. การสำเนาเอกสารจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	4	12.12	5
6. การบันทึกข้อมูล	2	6.06	6
7. แบบสำรวจ	2	6.06	6

จากตาราง 9 แสดงว่าโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี
ได้ระบุวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลตามมาตรฐานด้านผู้บริหารมาตรฐานที่ 11 ลำดับ 1 คือ การ
สัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง (ร้อยละ 78.78) ลำดับ 2 คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลตามมาตรฐานด้าน
ผู้บริหาร(ร้อยละ 51.51) และลำดับ 3 คือ การสอบถาม (ร้อยละ 36.36)

ตาราง 10 จำนวนและร้อยละของวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ตามมาตรฐานด้านผู้บริหารมาตรฐานที่ 11
สถานศึกษามีการจัดองค์กรโครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบครบวงจร ให้บรรลุ
เป้าหมายการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ	ลำดับ
1. ค่าร้อยละ	25	75.75	1
2. การวิเคราะห์เนื้อหา	24	72.72	2
3. ค่าเฉลี่ย	5	15.15	3

จากตาราง 10 แสดงว่าโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี
ได้ระบุวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลตามมาตรฐานด้านผู้บริหารมาตรฐานที่ 11 ลำดับ 1 คือ หาค่าร้อยละ
(ร้อยละ 75.75) ลำดับ 2 คือ การวิเคราะห์เนื้อหา (ร้อยละ 72.72) และลำดับ 3 คือ การหาค่าสถิติ
(ร้อยละ 15.15)

ตาราง 11 จำนวนและร้อยละของการจัดเก็บข้อมูล ตามมาตรฐานด้านผู้บริหารมาตรฐานที่ 11
สถานศึกษามีการจัดองค์กรโครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบครบวงจร ให้บรรลุ
เป้าหมายการศึกษา

การจัดเก็บข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ	ลำดับ
1. เพิ่มมาตรฐานของสถานศึกษา	29	87.87	1
2. พิมพ์ด้วย Microsoft Word และเก็บข้อมูลในฮาร์ดดิสก์	28	84.84	2
3. CD , Flash Drive	4	12.12	3
4. เพิ่มสะสมงาน	4	12.12	3
5. สำเนาเอกสาร	1	3.03	4

จากตาราง 11 แสดงว่าโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี
ได้ระบุวิธีการจัดเก็บข้อมูลตามมาตรฐานด้านผู้บริหารมาตรฐานที่ 11 ลำดับ 1 คือ เพิ่มมาตรฐาน
ของสถานศึกษา (ร้อยละ 87.87) ลำดับ 2 คือ พิมพ์ด้วย Microsoft Word และเก็บข้อมูลใน
ฮาร์ดดิสก์ (ร้อยละ 84.84) และลำดับ 3 คือ จัดเก็บไว้ใน CD , Flash Drive (ร้อยละ 12.12)

ตาราง 12 จำนวนและร้อยละ ของประเภทของข้อมูลที่โรงเรียนได้กำหนด ตามมาตรฐาน
ด้านผู้บริหารมาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียน
เป็นสำคัญ

ประเภทของข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ	ลำดับ
1. สถานศึกษามีการจัดและพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอย่างเป็นระบบและทั่วถึง	21	63.63	1
2. สถานศึกษามีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน	17	51.51	2
3. สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้	14	42.42	3
4. สถานศึกษา มีอาคารสถานที่ที่เหมาะสม	13	39.39	4
5. สถานศึกษามีการส่งเสริมสุขภาพอนามัยของผู้เรียน ผู้เรียนมีความปลอดภัย	9	27.27	5
6. สถานศึกษามีการบริการเทคโนโลยีสารสนเทศที่เอื้อต่อการเรียนรู้	9	27.27	6
7. สถานศึกษามีการส่งเสริม และพัฒนานวัตกรรมจัดการการเรียนรู้	7	21.21	7

ตาราง 12 (ต่อ)

ประเภทของข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ	ลำดับ
8. สถานศึกษามีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทต่อการจัดการศึกษา	6	18.18	8
9. สถานศึกษามีการพัฒนาสื่อ อุปกรณ์ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้	5	15.15	9
10. สถานศึกษามีแหล่งการเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานที่	5	15.15	9

จากตาราง 12 แสดงว่าโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ได้กำหนดประเภทของข้อมูลตามมาตรฐานด้านผู้บริหารมาตรฐานที่ 12 ลำดับ 1 คือ สถานศึกษามีการจัดและพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอย่างเป็นระบบและทั่วถึง (ร้อยละ 63.63) ลำดับ 2 คือ สถานศึกษามีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน (ร้อยละ 51.51) และลำดับ 3 คือ สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (ร้อยละ 42.42)

ตาราง 13 จำนวนและร้อยละ ของแหล่งของข้อมูลที่โรงเรียนสามารถตรวจสอบได้ ตามมาตรฐานด้านผู้บริหารมาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

แหล่งของข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ	ลำดับ
1. แผนงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	23	69.69	1
2. สมุดบันทึกการประชุมฝ่ายบริหารงานวิชาการ	17	51.51	2
3. สมุดบันทึกการนิเทศการศึกษาของโรงเรียน	14	42.42	3
4. สมุดบันทึกกิจกรรมของฝ่ายงานวิชาการ	12	36.36	4
5. แผนงานส่งเสริมสุขภาพอนามัยนักเรียน	11	33.33	5
6. สมุดบันทึกการประชุมของฝ่ายงานบริหารทั่วไป	9	27.27	6
7. สมุดบันทึกการใช้ห้องพิเศษของแต่ละห้อง	6	18.18	7
8. บันทึกแผนการสอนของแต่ละช่วงชั้น	4	12.12	8
9. เอกสารโครงการอบรมต่างๆ	3	9.09	9
10. เอกสารของงานธุรการประจำชั้น	3	9.09	9

จากตาราง 13 แสดงว่าโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ได้ระบุแหล่งของข้อมูลที่โรงเรียนสามารถตรวจสอบได้ ตามมาตรฐานด้านผู้บริหารมาตรฐานที่ 12 ลำดับ 1 คือ แผนงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (ร้อยละ 69.69) ลำดับ 2 คือ สมุดบันทึก

การประชุมฝ่ายบริหารงานวิชาการ (ร้อยละ 51.51) และลำดับ 3 คือ สมุดบันทึกการนิเทศการศึกษาของโรงเรียน (ร้อยละ 42.42)

ตาราง 14 จำนวนและร้อยละ ของวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามมาตรฐานด้านผู้บริหาร มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การเก็บรวบรวมข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ	ลำดับ
1. การสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง	28	84.84	1
2. การบันทึกข้อมูล	14	42.42	2
3. การสังเกตตามสภาพจริง	4	12.12	3
4. แฟ้มเอกสารข้อมูล	4	12.12	3
5. แบบสอบถามผู้เรียน	3	9.09	4
6. แฟ้มสะสมงาน	2	6.06	5
7. รายงานสรุปกิจกรรม โครงการต่างๆ	2	6.06	5

จากตาราง 14 แสดงว่าโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ได้ระบุวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามมาตรฐานด้านผู้บริหารมาตรฐานที่ 12 ลำดับ 1 คือ การสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง (ร้อยละ 84.84) ลำดับ 2 คือ การบันทึกข้อมูล (ร้อยละ 42.42) และลำดับ 3 คือ การสังเกตตามสภาพจริง และแฟ้มเอกสารข้อมูล (ร้อยละ 12.12)

ตาราง 15 จำนวนและร้อยละ ของวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ตามมาตรฐานด้านผู้บริหารมาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การวิเคราะห์ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ	ลำดับ
1. ค่าร้อยละ	27	81.81	1
2. การวิเคราะห์เนื้อหา	18	54.54	2
3. ค่าเฉลี่ย	10	30.30	3
4. การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ การวิเคราะห์ประเด็น ปัญหาสำคัญ	1	3.03	4

จากตาราง 15 แสดงว่าโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ได้ระบุวิธีการในการวิเคราะห์ข้อมูล ตามมาตรฐานด้านผู้บริหารมาตรฐานที่ 12 ลำดับ 1 คือ การหาค่าร้อยละ (ร้อยละ 81.81) ลำดับ 2 คือ การวิเคราะห์เนื้อหา (ร้อยละ 54.54) และลำดับ 3 คือ การใช้ค่าสถิติ (ร้อยละ 30.30)

ตาราง 16 จำนวนและร้อยละ ของวิธีการจัดเก็บข้อมูล ตามมาตรฐานด้านผู้บริหารมาตรฐานที่ 12
สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การจัดเก็บข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ	ลำดับ
1. แฟ้มงาน, แฟ้มเอกสาร	29	87.87	1
2. เครื่องคอมพิวเตอร์	28	84.84	2
4. สำเนาเอกสาร	3	9.09	3
3. CD , Flash Drive	1	3.03	4
5. ภาพถ่ายกิจกรรมต่างๆ	1	3.03	4

จากตาราง 16 แสดงว่าโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ได้ระบุวิธีการในการจัดเก็บข้อมูล ตามมาตรฐานด้านผู้บริหารมาตรฐานที่ 12 ลำดับ 1 คือเก็บไว้ในแฟ้มงาน, แฟ้มเอกสาร (ร้อยละ 87.87) ลำดับ 2 คือ เครื่องคอมพิวเตอร์ (ร้อยละ 84.84) และลำดับ 3 คือ สำเนาเอกสาร (ร้อยละ 9.09)

ตาราง 17 จำนวนและร้อยละของประเภทของข้อมูลที่โรงเรียนได้กำหนด ตามมาตรฐานด้าน
ผู้บริหารมาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียน
การสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้

ประเภทของข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ	ลำดับ
1. สถานศึกษามีสื่อธรรมชาติ สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ และสื่อภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้	27	81.81	1
2. สถานศึกษามีสาระการเรียนรู้ที่สามารถบูรณาการการเรียนรู้ใน ระดับสากล ระดับชาติ, ระดับท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมกับมาตรฐาน	23	69.69	2
3. สถานศึกษามีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือเชื่อมโยงการเรียนการสอน จากแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่น	14	42.42	3
4. สถานศึกษามีการประเมินผลการใช้หลักสูตรโดยการมีส่วนร่วม ของทุกฝ่าย	9	27.27	4
5. สถานศึกษามีการปรับปรุงสาระการเรียนรู้ให้ทันสมัยและเหมาะสม กับบริบทของท้องถิ่น	5	15.15	5
6. สถานศึกษามีหลักสูตรที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง	5	15.15	5
7. สถานศึกษามีหลักสูตรที่ครอบคลุมความต้องการของผู้เรียนและ ชุมชน	5	15.15	5
8. มีการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม	3	9.09	6

จากตาราง 17 แสดงว่าโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ได้กำหนดประเภทของข้อมูลตามมาตรฐานด้านผู้บริหารมาตรฐานที่ 13 ลำดับ 1 คือสถานศึกษามีสื่อธรรมชาติ สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ และสื่อภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้ (ร้อยละ 81.81) ลำดับ 2 คือ สถานศึกษามีสาระการเรียนรู้ที่สามารถบูรณาการการเรียนรู้ในระดับสากล ระดับชาติ, ระดับท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมกับมาตรฐาน (ร้อยละ 69.69) และลำดับ 3 คือ สถานศึกษามีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือเชื่อมโยงการเรียนการสอนจากแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่น (ร้อยละ 42.42)

ตาราง 18 จำนวนและร้อยละของแหล่งของข้อมูลที่โรงเรียนสามารถตรวจสอบได้ตามมาตรฐาน
ด้านผู้บริหารมาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการ
เรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้

แหล่งของข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ	ลำดับ
1. หลักสูตรสถานศึกษา / หลักสูตรท้องถิ่น	28	84.84	1
2. สมุดบันทึกการประชุมของฝ่ายบริหารงานวิชาการ	19	57.57	2
3. สมุดบันทึกการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา	14	42.42	3
4. สมุดบันทึกสื่อ, อุปกรณ์ต่าง ๆ	14	42.42	3
5. หลักสูตรแกนกลาง	12	36.36	4
6. สมุดบันทึกการจัดกิจกรรมของฝ่ายงานบริหารงานวิชาการ	8	24.24	5
7. สมุดบันทึกการประชุมครู และบุคลากรทางการศึกษาของ สถานศึกษา	7	21.21	6
8. สมุดบันทึกการประชุมของแต่ละช่วงชั้น	5	15.15	7

จากตาราง 18 แสดงว่าโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี
ได้รับแหล่งของข้อมูลที่สามารถตรวจสอบได้ตามมาตรฐานด้านผู้บริหารมาตรฐานที่ 13 ลำดับ 1
คือหลักสูตรสถานศึกษา / หลักสูตรท้องถิ่น (ร้อยละ 84.84) ลำดับ 2 คือสมุดบันทึกการประชุมของ
ฝ่ายบริหารงานวิชาการ (ร้อยละ 57.57) และลำดับ 3 คือ สมุดบันทึกการประชุมคณะกรรมการ
สถานศึกษา (ร้อยละ 42.42)

ตาราง 19 จำนวนและร้อยละ ของวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามมาตรฐานด้านผู้บริหาร
มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอน
ที่เอื้อต่อการเรียนรู้

การเก็บรวบรวมข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ	ลำดับ
1. การสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องตามมาตรฐานด้านผู้บริหารในแต่ละ มาตรฐาน	30	90.90	1
2. การบันทึกข้อมูล	8	24.24	2
3. แบบสอบถาม	6	18.18	3
4. แฟ้มสะสมงาน, แฟ้มงาน	5	15.15	4
5. การสรุปผลการดำเนินงานของโรงเรียน	2	6.06	5

จากตาราง 19 แสดงว่าโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี
ได้ใช้วิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามมาตรฐานด้านผู้บริหารมาตรฐานที่ 13 ลำดับ 1 คือการ
สัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องตามมาตรฐานด้านผู้บริหารในแต่ละมาตรฐาน (ร้อยละ 90.90) ลำดับ 2 คือ
การบันทึกข้อมูล (ร้อยละ 24.24) และลำดับ 3 คือ การใช้แบบสอบถาม (ร้อยละ 18.18)

ตาราง 20 จำนวนและร้อยละ ของวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลตามมาตรฐานด้านผู้บริหารมาตรฐานที่ 13
สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการ
เรียนรู้

การวิเคราะห์ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ	ลำดับ
1. ค่าร้อยละของความสำเร็จของผลการปฏิบัติงานตามโครงการ	27	81.81	1
2. การวิเคราะห์เนื้อหา	16	48.48	2
3. ค่าสถิติ	11	33.33	3

จากตาราง 20 แสดงว่าโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี
ได้ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลตามมาตรฐานด้านผู้บริหารมาตรฐานที่ 13 ลำดับ 1 คือค่าร้อยละของ
ความสำเร็จของผลการปฏิบัติงานตามโครงการ (ร้อยละ 81.81) ลำดับ 2 คือการวิเคราะห์เนื้อหา
(ร้อยละ 48.48) และลำดับ 3 คือ การใช้ค่าสถิติ เช่น ค่าเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ
นักเรียน (ร้อยละ 33.33)

ตาราง 21 จำนวนและร้อยละ ของวิธีการจัดเก็บข้อมูลตามมาตรฐานด้านผู้บริหารมาตรฐานที่ 13
สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการ
เรียนรู้

การจัดเก็บข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ	ลำดับ
1. แฟ้มงาน	28	84.84	1
2. ฮาร์ดดิสก์คอมพิวเตอร์	26	78.78	2
3. CD , Flash Drive	6	18.18	3
4. สำเนาเอกสาร	4	12.12	4

จากตาราง 21 แสดงว่าโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี
ได้ใช้วิธีการจัดเก็บข้อมูลตามมาตรฐานด้านผู้บริหารมาตรฐานที่ 13 ลำดับ 1 คือจัดเก็บไว้ในแฟ้มงาน
(ร้อยละ 84.84) ลำดับ 2 จัดเก็บไว้ในฮาร์ดดิสก์คอมพิวเตอร์ (ร้อยละ 78.78) และลำดับ 3 จัดเก็บ
ไว้ใน CD, Flash Drive (ร้อยละ 18.18)

ตาราง 22 จำนวนและร้อยละ ของประเภทของข้อมูลที่โรงเรียนได้กำหนด ตามมาตรฐานด้าน
ผู้บริหารมาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการ
พัฒนาการศึกษา

ประเภทของข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ	ลำดับ
1. การจัดทำแผนงานส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน	26	78.78	1
2. กิจกรรมประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับบุคลากรในสังกัด และชุมชนเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาร่วมกัน	23	69.69	2
3. สถานศึกษามีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน พร้อมทั้งจัดทำระเบียบรองรับ	15	45.45	3
4. ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสถานศึกษา โดยสถานศึกษาเป็น ศูนย์กลางในการประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ ในชุมชน	14	42.42	4
5. กิจกรรมในการให้บริการชุมชน และมีส่วนร่วมใน กิจกรรมของชุมชนอย่างต่อเนื่อง	11	33.33	5
6. การนำข้อมูลผลการประเมินมาใช้ในการตัดสินใจปรับปรุงระบบงาน การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน	9	27.27	6
7. การจัดทำวิธีการประเมินระบบและกลไก	7	21.21	7

จากตาราง 22 แสดงว่าโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ได้กำหนดประเภทของข้อมูลตามมาตรฐานด้านผู้บริหารมาตรฐานที่ 14 ลำดับ 1 คือสถานศึกษามี การจัดทำแผนงานส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน (ร้อยละ 78.78) ลำดับ 2 สถานศึกษามีกิจกรรมประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับบุคลากรในสังกัด และชุมชนเห็น ความสำคัญของการจัดการศึกษาร่วมกัน (ร้อยละ 69.69) และลำดับ 3 สถานศึกษามีการแต่งตั้ง ผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน พร้อมทั้งจัดทำระเบียบรองรับ (ร้อยละ 45.45)

ตาราง 23 จำนวนและร้อยละ ของแหล่งของข้อมูลที่โรงเรียนสามารถตรวจสอบได้ ตามมาตรฐาน
ด้านผู้บริหารมาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการ
พัฒนาการศึกษา

แหล่งของข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ	ลำดับ
1. เพิ่มงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	24	72.72	1
2. สมุดบันทึกการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา	21	63.63	2
3. สมุดบันทึกการทำกิจกรรมวันสำคัญของสถานศึกษา	16	48.48	3
4. สมุดคำสั่งโรงเรียน	13	39.39	4
5. สมุดบันทึกการเยี่ยมบ้านนักเรียน / ผู้ปกครอง	12	36.36	5
6. สมุดบันทึกกิจกรรมของฝ่ายงานบริหารทั่วไป	10	30.30	6
7. สมุดบันทึกการประชุมครูและผู้ปกครอง	7	21.21	7
8. แผนงาน โครงการ เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน กับชุมชน	5	15.15	8
9. โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	5	15.15	8
10. เพิ่มสะสมงานกิจกรรมสัมพันธ์ชุมชน	4	12.12	9

จากตาราง 23 แสดงว่าโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี
ได้ระบุแหล่งของข้อมูลที่สามารถตรวจสอบได้ตามมาตรฐานด้านผู้บริหารมาตรฐานที่ 14 ลำดับ 1
คือ เพิ่มงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน (ร้อยละ 72.72) ลำดับ 2 สมุดบันทึกการ
ประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา (ร้อยละ 63.63) และลำดับ 3 สมุดบันทึกการทำกิจกรรมวัน
สำคัญของสถานศึกษา (ร้อยละ 48.48)

ตาราง 24 จำนวนและร้อยละ ของวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามมาตรฐานด้านผู้บริหาร
มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนา
การศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ	ลำดับ
1. การสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น หัวหน้างานที่รับผิดชอบ	30	90.90	1
2. การบันทึกข้อมูล	13	39.39	2
3. การใช้แบบสอบถาม	6	18.18	3
4. สำนวนเอกสารสรุปผลการดำเนินงาน	5	15.15	4
5. การสังเกต	4	12.12	5
6. ภาพถ่าย	3	9.09	6

จากตาราง 24 แสดงว่าโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ได้ใช้วิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามมาตรฐานด้านผู้บริหารมาตรฐานที่ 14 ลำดับ 1 คือ การสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น หัวหน้างานที่รับผิดชอบ (ร้อยละ 90.90) ลำดับ 2 คือ การบันทึกข้อมูล (ร้อยละ 39.39) และลำดับ 3 คือ การใช้แบบสอบถาม (ร้อยละ 18.18)

ตาราง 25 จำนวนและร้อยละ ของวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ตามมาตรฐานด้านผู้บริหารมาตรฐานที่ 14
สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ	ลำดับ
1. ค่าร้อยละในการประเมินความสำเร็จของงาน	25	75.75	1
2. การวิเคราะห์เนื้อหา	18	54.54	2
3. ค่าเฉลี่ย	10	30.30	3

จากตาราง 25 แสดงว่าโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ได้ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลตามมาตรฐานด้านผู้บริหารมาตรฐานที่ 14 ลำดับ 1 คือ การหาค่าร้อยละในการประเมินความสำเร็จของงาน (ร้อยละ 75.75) ลำดับ 2 คือ การวิเคราะห์เนื้อหา (ร้อยละ 54.54) และลำดับ 3 คือ การใช้ค่าสถิติ (ร้อยละ 30.30)

ตาราง 26 จำนวนและร้อยละ ของวิธีการจัดเก็บข้อมูล ตามมาตรฐานด้านผู้บริหารมาตรฐานที่ 14
สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

การจัดเก็บข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ	ลำดับ
1. คอมพิวเตอร์	30	90.90	1
2. แฟ้มงาน, แฟ้มเอกสาร	19	57.57	2
3. รูปภาพการจัดกิจกรรม	4	12.12	3

จากตาราง 26 แสดงว่าโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ได้ใช้วิธีการจัดเก็บข้อมูลตามมาตรฐานด้านผู้บริหารมาตรฐานที่ 14 ลำดับ 1 คือ จัดเก็บในเครื่องคอมพิวเตอร์ (ร้อยละ 90.90) ลำดับ 2 คือ จัดเก็บในแฟ้มงาน, แฟ้มเอกสาร (ร้อยละ 57.57) และ ลำดับ 3 คือ การจัดเก็บโดยใช้รูปภาพการจัดกิจกรรม (ร้อยละ 12.12)

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาระบบการจัดการข้อมูลสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา ตามมาตรฐานด้านผู้บริหาร ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ในครั้งนี้ สรุปได้ดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษาระบบการจัดการข้อมูลสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานด้านผู้บริหาร 5 ด้าน ได้แก่ ประเภทของข้อมูล แหล่งของข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการจัดเก็บข้อมูล ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 11 คน รองผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 11 คน และครูฝ่ายธุรการจำนวน 11 คน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ปีการศึกษา 2549 จำนวน 11 โรงเรียน มีจำนวนผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 33 คน ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง ก่อนการสัมภาษณ์ได้อธิบายให้ผู้ให้ข้อมูลหลักทราบถึงวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และดำเนินการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ทำการบันทึกและตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสัมภาษณ์หลังจากการสัมภาษณ์สิ้นสุดลง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างที่ผู้วิจัยดำเนินการสร้างขึ้นเองประกอบด้วย 2 ตอน ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์สถานภาพของผู้ให้ข้อมูล มีลักษณะเป็นแบบเติมคำในช่องว่างและแบบสำรวจรายการ (Check list) เพื่อให้ได้ข้อมูล โรงเรียนที่ปฏิบัติงานและตำแหน่งงาน ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์ระบบการจัดการข้อมูลสารสนเทศ เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา ลักษณะของแบบสัมภาษณ์เป็นแบบกึ่งโครงสร้างเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับประเภทของข้อมูล แหล่งของข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการจัดเก็บข้อมูลตามมาตรฐานด้านผู้บริหาร 5 มาตรฐาน

ผู้วิจัยได้นำข้อคำถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์เพื่อตรวจสอบความตรงของเนื้อหาภาษาที่ใช้ นำข้อคำถามที่ผ่านการตรวจสอบและแก้ไขตามข้อเสนอแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษาสาร

นิพนธ์ มาดำเนินการหาคุณภาพของเครื่องมือโดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามที่ได้นิยามไว้ในแต่ละตอน และเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of Item Objective Congruence) ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป และดำเนินการแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นจึงนำข้อคำถามที่แก้ไขปรับปรุงแล้วมาจัดพิมพ์เป็นฉบับแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารโรงเรียน รองผู้บริหารโรงเรียน และครูฝ่ายธุรการในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 จำนวน 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดดอนตลุง และโรงเรียนวัดเกาะลอย จำนวน 6 คน นำข้อคำถามมาปรับปรุงแก้ไขจากนั้นจึงนำไปใช้จริง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลหลัก และทำการวิเคราะห์เนื้อหาข้อมูลระบบการจัดการข้อมูลสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานด้านผู้บริหาร ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ที่ได้จากการสัมภาษณ์ หาคำร้อยละ และนำเสนอเป็นตารางประกอบการพรรณนา

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลระบบการจัดการข้อมูลสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานด้านผู้บริหาร ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี สรุปได้ดังนี้

1. ประเภทของข้อมูล

โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ได้กำหนดประเภทของข้อมูลตามมาตรฐานด้านผู้บริหารเรียงตามลำดับ ดังนี้

มาตรฐานที่ 10 ผู้บริหารประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีโดยยึดหลักธรรมาภิบาลและมุ่งประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้บริหารมีความรอบรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน การปฏิบัติตนของผู้บริหารเป็นไปตามเป้าหมายและมาตรฐานที่กำหนดไว้

มาตรฐานที่ 11 โรงเรียนมีโครงสร้างการบริหารงาน การวางระบบและระเบียบรองรับในการบริหาร โรงเรียนมีแผนกลยุทธ์ ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ และมีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี โรงเรียนมีการวางระบบ กลไก ที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

มาตรฐานที่ 12 โรงเรียนมีการจัดและพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอย่างเป็นระบบ และทั่วถึง โรงเรียนมีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน โรงเรียนมีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 13 โรงเรียนมีสื่อธรรมชาติ สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ และสื่อภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้ โรงเรียนมีสาระการเรียนรู้ที่สามารถบูรณาการการเรียนรู้ในระดับ

สากล ระดับชาติ, ระดับท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมกับมาตรฐาน และโรงเรียนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือเชื่อมโยงการเรียนการสอนจากแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่น

มาตรฐานที่ 14 โรงเรียนมีการจัดทำแผนงานส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับ ชุมชน โรงเรียนมีกิจกรรมประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับบุคลากรในสังกัด และชุมชน เห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาร่วมกัน และโรงเรียนมีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการ ดำเนินงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน พร้อมทั้งจัดทำระเบียบรองรับ

2. แหล่งของข้อมูล

โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ได้กำหนดแหล่งของ ข้อมูลตามมาตรฐานด้านผู้บริหารเรียงตามลำดับ ดังนี้

มาตรฐานที่ 10 แหล่งข้อมูลที่โรงเรียนสามารถตรวจสอบได้เรียงตามลำดับคือ การรายงาน ผลการประเมินตนเอง (SAR) ประจำปีของโรงเรียน แผนปฏิบัติงานประจำปีของโรงเรียน และ รายงานความก้าวหน้าการดำเนินการประกันคุณภาพประจำปีของโรงเรียน

มาตรฐานที่ 11 แผนกลยุทธ์ของโรงเรียน ประจำปี 2548 – 2550 คู่มือการวางระบบ ควบคุมภายในประจำปีของโรงเรียน, การรายงานผลการประเมินตนเองประจำปี และแผนภูมิ โครงสร้างการบริหาร

มาตรฐานที่ 12 แฟ้มงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สมุดบันทึกการประชุมฝ่าย บริหารงานวิชาการ และสมุดบันทึกการนิเทศการศึกษาของโรงเรียน

มาตรฐานที่ 13 หลักสูตรโรงเรียน / หลักสูตรท้องถิ่น สมุดบันทึกการประชุมของฝ่าย บริหารงานวิชาการ และสมุดบันทึกการประชุมคณะกรรมการโรงเรียน

มาตรฐานที่ 14 แฟ้มงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สมุดบันทึกการประชุม คณะกรรมการโรงเรียน และสมุดบันทึกการทำกิจกรรมวันสำคัญของโรงเรียน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ได้กำหนดวิธีการเก็บ รวบรวมข้อมูลตามมาตรฐานด้านผู้บริหารเรียงตามลำดับ ดังนี้

มาตรฐานที่ 10 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเรียงตามลำดับคือ การสัมภาษณ์ ผู้ที่เกี่ยวข้อง การรวบรวมข้อมูลตามมาตรฐานด้านผู้บริหาร และการใช้แบบสอบถามความพึงพอใจของคณะครู นักเรียน และผู้ปกครอง

มาตรฐานที่ 11 การสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง การเก็บรวบรวมข้อมูลตามมาตรฐานด้าน ผู้บริหาร และการสอบถาม

มาตรฐานที่ 12 การสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง การบันทึกข้อมูล และการสังเกตตาม สภาพจริง , แฟ้มเอกสารข้อมูล

มาตรฐานที่ 13 การสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องตามมาตรฐานด้านผู้บริหารในแต่ละมาตรฐาน การบันทึกข้อมูล และการใช้แบบสอบถาม

มาตรฐานที่ 14 การสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น หัวหน้างานที่รับผิดชอบ การบันทึกข้อมูล และการใช้แบบสอบถาม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ได้กำหนดวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลตามมาตรฐานด้านผู้บริหารเรียงตามลำดับ ดังนี้

มาตรฐานที่ 10 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเรียงตามลำดับ คือ การหาค่าร้อยละ การวิเคราะห์เนื้อหา และการใช้ค่าสถิติ

มาตรฐานที่ 11 หาค่าร้อยละ การวิเคราะห์เนื้อหา และการหาค่าสถิติ

มาตรฐานที่ 12 การหาค่าร้อยละ การวิเคราะห์เนื้อหา และการใช้ค่าสถิติ

มาตรฐานที่ 13 ค่าร้อยละของความสำเร็จของผลการปฏิบัติงานตามโครงการ การวิเคราะห์เนื้อหา และการใช้ค่าสถิติ เช่น ค่าเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

มาตรฐานที่ 14 การหาค่าร้อยละในการประเมินความสำเร็จของงาน การวิเคราะห์เนื้อหา และการใช้ค่าสถิติ

5. การจัดเก็บข้อมูล

โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ได้กำหนดวิธีการจัดเก็บข้อมูลตามมาตรฐานด้านผู้บริหารเรียงตามลำดับ ดังนี้

มาตรฐานที่ 10 วิธีการจัดเก็บข้อมูลเรียงตามลำดับ แฟ้มมาตรฐานของโรงเรียน พิมพ์ด้วย Microsoft และเก็บเป็นข้อมูลสารสนเทศไว้ในฮาร์ดดิสก์ และเก็บไว้ใน CD, Flash Drive

มาตรฐานที่ 11 แฟ้มมาตรฐานของโรงเรียน พิมพ์ด้วย Microsoft Word และเก็บข้อมูลในฮาร์ดดิสก์ จัดเก็บไว้ใน CD, Flash Drive

มาตรฐานที่ 12 เก็บไว้ในแฟ้มงาน, แฟ้มเอกสาร เก็บไว้ในเครื่องคอมพิวเตอร์ และสำเนาเอกสาร

มาตรฐานที่ 13 จัดเก็บไว้ในแฟ้มงาน จัดเก็บไว้ในฮาร์ดดิสก์คอมพิวเตอร์ และจัดเก็บไว้ใน CD, Flash Drive

มาตรฐานที่ 14 จัดเก็บในเครื่องคอมพิวเตอร์ จัดเก็บในแฟ้มงาน, แฟ้มเอกสาร และการจัดเก็บโดยใช้รูปภาพการจัดกิจกรรม

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาระบบการจัดการข้อมูลสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา ตามมาตรฐานด้านผู้บริหาร ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ในครั้งนี้ มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

ประเภทของข้อมูล

จากการศึกษา พบว่าประเภทของข้อมูลที่โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรีได้กำหนดเพื่อใช้เป็นจุดเน้นในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา เป็นไปตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) กล่าวคือ ประเภทของข้อมูลที่ผู้บริหารโรงเรียน รองผู้บริหารโรงเรียน และครูฝ่ายธุรการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาได้กำหนดเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษามากที่สุด คือ ผู้บริหารประพัตตินเป็นแบบอย่างที่ดีโดยยึดหลักธรรมาภิบาลและมุ่งประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนมีโครงสร้างการบริหารงาน มีการวางระบบและระเบียบรองรับในการบริหาร โรงเรียนมีการจัดและพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอย่างเป็นระบบและทั่วถึง โรงเรียนมีสื่อธรรมชาติ สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ และสื่อภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้ และโรงเรียนมีการจัดทำแผนงานส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน

ในประเด็นที่ได้กำหนดว่า ผู้บริหารประพัตตินเป็นแบบอย่างที่ดีโดยยึดหลักธรรมาภิบาลและมุ่งประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ แสดงถึงการให้ความสำคัญกับความประพัตติของผู้บริหารโรงเรียน ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทในการส่งเสริม สนับสนุน ควบคุม กำกับ ติดตาม ประเมิน แก้ไข พัฒนา และปรับปรุงการดำเนินงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ในระบบโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับนโยบาย เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาตามบทบาทหน้าที่ รวมทั้งยังมีบทบาทในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงของการบริหารจัดการในโรงเรียน (สุชาติ การสมบัติ. 2544: 23 - 24) ภาวะผู้นำและความสามารถในการบริหารจัดการของผู้บริหารจึงมีความสำคัญต่อการประกันคุณภาพการศึกษา ทิศทางและนโยบายที่ชัดเจนของผู้บริหารเป็นปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็ง สามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดผล ประเมินผล รวมทั้งสามารถพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่น ได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546: 35-39)

ในประเด็นที่โรงเรียนมีการจัดโครงสร้างการบริหารงาน มีการวางระบบและระเบียบรองรับในการบริหาร เนื่องจากโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ได้กำหนดโครงสร้างการบริหารงานตามภารกิจงานของโรงเรียน 4 งาน คือ งานบริหารงบประมาณ งานบริหารทั่วไป งานบริหารงานบุคคล และงานบริหารวิชาการ โดยในแต่ละงานนั้นได้กำหนดบุคคลที่รับผิดชอบและบทบาทหน้าที่ไว้อย่างชัดเจน นอกจากนั้น ยังมีการกำหนดแผนกลยุทธ์ ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ และการวางแผนปฏิบัติการประจำปีซึ่งเป็นประโยชน์ในการที่จะผู้บริหารโรงเรียนจะรวบรวม จัดลำดับความสำคัญของปัญหา และการดำเนินการแก้ไขปัญหาโดยเริ่มจากการปฏิบัติงานที่เป็นโครงการเร่งด่วนก่อน การกำหนดข้อมูลที่ต้องการใช้ให้ชัดเจนจึงมีประโยชน์มาก ดังที่ เดือนเพ็ญ ชัยภักดี (2539: 21-22) ได้กล่าวว่าการกำหนดข้อมูลที่ต้องการนำมาใช้ประโยชน์ในการวางแผนและการบริหาร เป็นการดำเนินงานขั้นแรกที่มีความสำคัญมาก เพราะเป็นขั้นตอนที่

จะทำให้ได้ข้อมูลครอบคลุมทุกเรื่องและประเด็นที่จำเป็นต้องใช้และตรงตามความต้องการ ดังนั้น การที่จะเลือกใช้ข้อมูลลักษณะใดขึ้นอยู่กับความต้องการจำเป็น ถ้าเป็นข้อมูลที่จะนำมาใช้ประกอบการบริหารหรือการตัดสินใจหากให้ผู้รู้หรือผู้เชี่ยวชาญช่วยกำหนดอาจไม่ตรงตามความต้องการของผู้ใช้ ในกรณีนี้ผู้ใช้จึงควรเป็นผู้กำหนดข้อมูลที่จะเก็บเอง

โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี มีการจัดและพัฒนา ระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอย่างเป็นระบบและทั่วถึง แสดงถึงการให้ความสำคัญกับการ ดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้งนี้เนื่องจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน (2547: 2) ได้มีนโยบายให้สถานศึกษาทุกแห่งจัดให้มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และกำหนดมาตรการสนับสนุนส่งเสริมศักยภาพนักเรียน เน้นกิจกรรมส่งเสริม พัฒนา ป้องกัน แก้ไขปัญหา และการคุ้มครองสิทธิเด็ก โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มุ่งเน้นให้สถานศึกษาบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ ตามแนวทางดำเนินงานคือ กำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์การดำเนินงานตามระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน สร้างความตระหนักให้ครูทุกคนและบุคลากร ที่เกี่ยวข้องเห็นคุณค่าและความ จำเป็นของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน กำหนดโครงสร้างการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนให้เหมาะสมกับสถานศึกษา แต่งตั้งคณะกรรมการในการดำเนินงานตามความเหมาะสม ประชุมคณะกรรมการและกำหนดเกณฑ์จำแนกกลุ่มนักเรียนส่งเสริมให้ครูทุกคนและบุคคลที่ เกี่ยวข้องได้รับความรู้เพิ่มเติมมีทักษะเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง จึงเป็น เหตุผลที่แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นที่โรงเรียนต้องดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน การวิจัยครั้งนี้จึงพบว่าโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี กำหนด ข้อมูลเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นจุดเน้นสำคัญที่โรงเรียนต้องดำเนินการเพื่อการ ประกันคุณภาพการศึกษา

โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ให้ความสำคัญกับ การมีสื่อธรรมชาติ สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ และสื่อภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เหมาะสมและเอื้อต่อการ เรียนรู้ ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนได้ดำเนินการเกี่ยวกับการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ที่มีความสำคัญ ต่อการพัฒนาผู้เรียนในทุกๆ ด้าน หลักสูตรสถานศึกษาจึงเป็นหลักสูตรที่เกิดจากการที่สถานศึกษา นำสภาพต่างๆที่เป็นปัญหา จุดเด่น เอกลักษณ์ของชุมชน สังคม ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญา ท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมประเทศชาติ โดยโรงเรียนได้ให้ความสำคัญกับการมีสื่อธรรมชาติ สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ และสื่อภูมิปัญญา ท้องถิ่นที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้ และได้สอดแทรกอยู่ในสาระการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระ โดยได้ จัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนบนพื้นฐานของหลักสูตรแกนกลางและเพิ่มเติมสาระและมาตรฐาน การเรียนรู้ หรือรายวิชาได้ตามความถนัด ความสนใจของผู้เรียนโดยความร่วมมือของทุกคนใน โรงเรียนและชุมชน มีการกำหนดวิสัยทัศน์และแผนพัฒนาคุณภาพ เพื่อนำไปสู่การออกแบบ หลักสูตรสถานศึกษาให้มีคุณภาพ (วัฒนาพร ระเบียบทุกซ์. 2545: 3) โดยหลักสูตรสถานศึกษาจะ ชี้แนะให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู อาจารย์ ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาให้สามารถจัด

มวลประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองในด้านความรู้ทักษะ คุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ จนบรรลุผลตามจุดหมายของการจัดการศึกษา ในการวิจัยครั้งนี้ จึงพบว่าโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี กำหนดข้อมูลเกี่ยวกับการมีสื่อ ธรรมชาติ สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ และสื่อภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้ เป็น จุดเน้นสำคัญที่โรงเรียนต้องดำเนินการเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา

โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี มีการจัดทำแผนงาน ส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ซึ่งได้กำหนดให้มีการกระจายอำนาจ ไปสู่ท้องถิ่นและสถานศึกษา เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (สัมฤทธิ์ กางเพ็ง. 2545: 8 - 13) ดังนั้นการที่โรงเรียนจะดำเนินการเพื่อการประกันคุณภาพให้สำเร็จอย่างมี ประสิทธิภาพ ปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญคือ โรงเรียนต้องสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนเป็นอย่างดี โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งนับว่าเป็นการจัดการศึกษาที่เหมาะสม และ สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนภายใต้แนวคิดในการร่วมคิดร่วมทำและร่วมติดตาม (ทรงสิทธิ์ ยืนชีวิต. 2543: 25-26) จากเหตุผลดังกล่าว การวิจัยครั้งนี้จึงพบว่าโรงเรียนขยายโอกาสทาง การศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี กำหนดข้อมูลเกี่ยวกับการจัดทำแผนงานส่งเสริม ความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน เป็นจุดเน้นสำคัญที่โรงเรียนต้องดำเนินการเพื่อการ ประกันคุณภาพการศึกษา

แหล่งของข้อมูล

จากการศึกษา พบว่า แหล่งของข้อมูลที่โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอ โพธาราม จังหวัดราชบุรีใช้ในการตรวจสอบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ส่วนใหญ่ จัดเป็นข้อมูลสารสนเทศที่โรงเรียนได้จัดทำขึ้นเอง ได้แก่ การรายงานผลการประเมินตนเอง (SAR) ประจำปีของโรงเรียน, แผนกลยุทธ์ของโรงเรียน, แผนงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน, หลักสูตรสถานศึกษา / หลักสูตรท้องถิ่น, แผนงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เป็นต้น ซึ่งแหล่งของข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นแหล่งปฐมภูมิจึงเป็นข้อมูลที่ต้องการ แม่นยำ และ เป็นแหล่งข้อมูลภายในระบบการศึกษาด้านกระบวนการซึ่งจะให้ข้อเท็จจริงต่าง ๆ ของโรงเรียนทำให้ ทราบว่าโรงเรียนมีกลวิธีในการดำเนินงานอย่างไรบ้าง

อย่างไรก็ตาม ข้อมูลและสารสนเทศที่โรงเรียนใช้ในการวางแผนในเรื่องต่าง ๆ นั้น มาจาก แหล่งข้อมูลภายในโรงเรียนและแหล่งข้อมูลภายนอกโรงเรียนประกอบกันซึ่งมีอยู่มากมาย โรงเรียน จึงจำเป็นต้องพิจารณาเลือกให้เหมาะสมกับการใช้งานว่าจะใช้เพื่อการวางแผน การตัดสินใจ หรือ การรายงาน ซึ่งการกำหนดแหล่งข้อมูลที่เหมาะสมเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ เพราะนอกจากจะช่วย ประหยัดเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว ยังทำให้ได้ข้อมูลที่ตรงตามความเป็นจริงเชื่อถือได้ ทั้งนี้ เนื่องจากข้อมูลบางรายการอาจมีแหล่งข้อมูลได้มากกว่า 1 แหล่งจึงควรพิจารณาว่าควรเก็บข้อมูล

จากแหล่งใด จึงจะได้ข้อมูลที่ถูกต้อง แม่นยำ รวดเร็ว และไม่สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายในการจัดทำ เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล (เดือนเพ็ญ ชัยภักดี. 2539: 21-22)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

จากการศึกษา พบว่าโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ได้ใช้วิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามมาตรฐานด้านผู้บริหาร โดยการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง เป็นส่วนใหญ่ เช่น สัมภาษณ์หัวหน้างานที่รับผิดชอบเพื่อให้ทราบว่าผู้บริหารแสดงทิศทางของการ พัฒนาการศึกษายังไงบ้าง หรือ สัมภาษณ์ครูและบุคลากรในโรงเรียนเพื่อให้ทราบว่าผู้บริหารมี วิธีการกระตุ้นให้ทุกคนร่วมกันพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างไร

นอกจากนั้นจากการศึกษายังพบว่าโรงเรียนเก็บรวบรวมข้อมูลตามมาตรฐานด้านผู้บริหาร จากร่องรอยที่มีอยู่ และการใช้แบบสอบถาม เนื่องจากการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการดังกล่าวมีความเหมาะสมกับประเภท และลักษณะของข้อมูลตามมาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้ของสำนักงาน รับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) กล่าวคือ โรงเรียนได้ใช้แบบสอบถาม เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ ปรึกษา หรือเก็บรวบรวมข้อมูลจากแฟ้มสะสมงานของครูซึ่งเป็นข้อมูลที่บ่งบอกถึงประสิทธิผลการ บริหารงานของผู้บริหาร

การที่โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี เลือกใช้ เครื่องมือดังกล่าวในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น เนื่องจาก ลักษณะของข้อมูลเป็นเครื่องกำหนดว่าควร จะใช้เครื่องมือแบบใด ดังที่ เดือนเพ็ญ ชัยภักดี (2539: 21-22) ได้กล่าวถึงสิ่งที่ควรคำนึงในการ จัดทำเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ควรออกแบบเครื่องมือให้ง่ายและสะดวกต่อการกรอกข้อมูล การนำมาวิเคราะห์และประมวลผล รวมทั้งถ้อยคำที่ใช้ควรกะทัดรัด ชัดเจน เข้าใจง่าย และสามารถ สื่อความหมายให้ผู้อ่านเข้าใจได้ตรงกัน ดังนั้นการศึกษาค้นคว้าจึงพบว่า โรงเรียนขยายโอกาสทาง การศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ได้จัดทำเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล อย่างหลากหลายเพื่อให้เหมาะสมกับประเภทและลักษณะของข้อมูลที่ต้องการมากที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษา พบว่าโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ได้ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลตามมาตรฐานด้านผู้บริหาร โดยการหาค่าร้อยละของความสำเร็จของผล การปฏิบัติงานตามโครงการ เช่น การหาค่าร้อยละของจำนวนนักเรียนที่ได้รับภูมิคุ้มกันโรค ได้รับการตรวจสุขภาพฟัน และโรคในช่องปาก หรือการหาค่าร้อยละของจำนวนนักเรียนที่มีความรู้ความ เข้าใจในพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อโรคเอดส์ นอกจากนี้จากการศึกษายังพบว่าโรงเรียนวิเคราะห์ข้อมูล ตามมาตรฐานด้านผู้บริหารจากการวิเคราะห์เนื้อหา และการใช้ค่าสถิติ เนื่องจากการวิเคราะห์ ดังกล่าวมีความเหมาะสมกับประเภท และลักษณะของข้อมูลตามมาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้ของ สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) กล่าวคือ โรงเรียนได้ใช้

ค่าเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หรือ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการบริหารจัดการของผู้บริหาร

การที่จะเลือกใช้วิธีการวิเคราะห์ได้อย่างใดอย่างหนึ่งนั้นประเภทของข้อมูลจะเป็นตัวบ่งชี้ถึงวิธีการที่เหมาะสมที่จะใช้ในการวิเคราะห์ สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2537: 16-26) ที่ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับประเภทของข้อมูลที่มีลักษณะเป็นปรนัย มีความชัดเจนในตัวเองว่าการวิเคราะห์ไม่ว่าจะวิเคราะห์โดยใคร หรืออย่างไร ผลก็จะออกมาเหมือนๆ กัน ได้แก่พวกข้อมูลที่เป็นกฎระเบียบ มีเหตุผลในเชิงวิทยาศาสตร์ แสดงเป็นสถิติ เป็นตัวเลขคณิต เช่น อัตราการเกณฑ์เด็กได้ 90% ใครวิเคราะห์ก็จะตอบได้ตรงกันว่ายังไม่สามารถเกณฑ์ได้อีก 10% เป็นต้น ส่วนข้อมูลสารสนเทศที่มีลักษณะเป็นอัตนัย ได้แก่พวกภาษาสัญลักษณ์ที่ใช้แทนความคิด เช่น การที่ผู้บริหารประพัตติตนเป็นแบบอย่างที่ดี โดยยึดหลักธรรมาภิบาลและมุ่งประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ หรือ สามารถของผู้บริหารในการแสดงทิศทางเพื่อพัฒนาการศึกษา เป็นต้น ซึ่งผลในการวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศประเภทนี้จะได้ออกมาไม่ชัดเจนเหมือนประเภทที่ 1 ดังนั้น การวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศเหล่านี้มีวิธีที่ดีที่สุดคือ ทำโดยคณะบุคคล ใช้ดุลยพินิจของคนส่วนใหญ่ในการพิจารณาตัดสินใจ

การจัดเก็บข้อมูล

จากการศึกษา พบว่าโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ได้ใช้วิธีการจัดเก็บข้อมูลตามมาตรฐานด้านผู้บริหาร โดยจัดเก็บในแฟ้มมาตรฐานของสถานศึกษามากที่สุด รองลงมาคือการจัดเก็บในคอมพิวเตอร์, CD และ Flash Drive จำแนกตามงานที่รับผิดชอบ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหารสถานศึกษา และครูฝ่ายธุรการระบุว่าเป็นวิธีการที่ใช้ข้อมูลสะดวกต่อการค้นหามากที่สุด สอดคล้องกับแนวคิดของกรมวิชาการ (2545: 22-31) ที่ว่าการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศให้สะดวกต่อการค้นหานั้น การจัดเก็บอาจจัดเก็บเป็นแฟ้มเอกสารหรือแฟ้มอิเล็กทรอนิกส์ตามศักยภาพของสถานศึกษา แต่ต้องคำนึงถึงระบบของการค้นหาให้สะดวกต่อการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำสารสนเทศไปใช้ประโยชน์ในงานต่างๆ เนื่องจากข้อมูลและสารสนเทศจะชี้ให้เห็นถึงสภาพจุดเด่นและจุดด้อยขององค์กร ซึ่งจะช่วยให้เห็นแนวทางของการพัฒนาองค์กรได้เป็นอย่างดี หากข้อมูลและสารสนเทศที่มีอยู่ไม่ถูกต้อง ไม่สมบูรณ์ ไม่เป็นปัจจุบัน และไม่สะดวกต่อการใช้แล้ว การวางแผนพัฒนาองค์กรก็จะไม่ถูกทาง ดังนั้นจึงต้องพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศให้ถูกต้อง ครบคลุมและเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2544: 8)

ผลการวิจัยสอดคล้องกับการศึกษาของจักรกฤษณ์ จันทรันตติ (2540: 142 – 144) ที่ได้ศึกษาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษาของสำนักงาน การประถมศึกษาอำเภอและกิ่งอำเภอ เขตการศึกษา 5 พบว่า การจัดระบบสารสนเทศของสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอและกิ่งอำเภอ ส่วนใหญ่จะเป็นการรวบรวมข้อมูล การเก็บรักษาข้อมูลและการทำข้อมูลให้เป็น

ปัจจุบัน มากกว่าการประมวลผลข้อมูล โดยมอบให้แต่ละงานเป็นผู้รวบรวมข้อมูลตามลักษณะงาน การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้ระบบเอกสารมากกว่าคอมพิวเตอร์ โดยทำการจัดเก็บข้อมูลทำตามที่เจ้าหน้าที่เห็นว่าเหมาะสมโดยเจ้าหน้าที่เป็นผู้จัดเก็บและใช้เครื่องคอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือในการจัดเก็บเพื่อให้ข้อมูลและสารสนเทศมีความเชื่อถือได้ตรงตามความต้องการ โดยวัตถุประสงค์ของการจัดเก็บข้อมูลเพื่อรายงานให้สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนำไปใช้ประโยชน์ สำหรับการเก็บรักษาข้อมูลและสารสนเทศ ได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่รับผิดชอบโดยออกเป็นคำสั่งแต่งตั้งและพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศให้มีความเชื่อมโยงระหว่างโรงเรียน สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอและกิ่งอำเภอ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาระบบการจัดการข้อมูลสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา ตามมาตรฐานด้านผู้บริหาร ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี มีประเด็นที่ควรนำมาเป็นข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. จากการศึกษา พบว่า ประเภทของข้อมูลที่สถานศึกษาจัดเก็บครอบคลุมข้อมูลสารสนเทศตามมาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา (สมศ.) แต่ยังมีประเภทของข้อมูลที่โรงเรียนมีการจัดเก็บน้อย ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับ ผู้บริหารมีการริเริ่มแนวทางในการบริหารที่ทำหายกับการเปลี่ยนแปลงและความเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษา ผู้บริหารมีการประเมินผลและปรับปรุงการบริหารงานอย่างต่อเนื่อง สถานศึกษาสามารถนำข้อมูลและผลการประเมินมาใช้ประกอบการตัดสินใจและติดตามงานได้ การนำผลการประเมินไปเผยแพร่ต่อสาธารณชน เป็นต้น

ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องกับการใช้ข้อมูลสารสนเทศในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี จึงควรพัฒนากำหนดคุณลักษณะของข้อมูลสารสนเทศดังกล่าวให้เป็นรูปธรรมชัดเจนยิ่งขึ้น สามารถทำการรวบรวมข้อมูลได้สะดวก

2. จากการศึกษา พบว่า แหล่งของข้อมูลที่โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ใช้ในการตรวจสอบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ส่วนใหญ่จัดเป็นข้อมูลปฐมภูมิที่โรงเรียนได้จัดทำขึ้นเอง ได้แก่ รายงานผลการประเมินตนเอง (SAR) ประจำปีของโรงเรียน, แผนกลยุทธ์ของโรงเรียน, แผนงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน, หลักสูตรสถานศึกษา / หลักสูตรท้องถิ่น และแผนงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ซึ่งพบว่า แหล่งข้อมูลที่โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ระบุมาทั้งหมดมีความคล้ายคลึงกัน และยังไม่ครอบคลุมแหล่งข้อมูลทั้งหมด เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับการที่ผู้บริหารประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี โดยยึดหลักธรรมาภิบาลและมุ่งประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ ไม่มีการระบุถึงแหล่งข้อมูลที่จะได้มาซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวของผู้บริหาร หรือข้อมูลเกี่ยวกับ

ผู้บริหารมีความรอบรู้เกี่ยวกับการวัดและประเมินผล ไม่มีการระบุแหล่งของข้อมูลที่สามารถตรวจสอบความรอบรู้เกี่ยวกับการวัดและประเมินผลของผู้บริหารได้

ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องกับการใช้ข้อมูลสารสนเทศในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี จึงควรกำหนดแหล่งข้อมูลที่สามารถตรวจสอบข้อมูลดังกล่าวได้ให้มีความชัดเจนและเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ได้กำหนดประเภทของข้อมูลเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาค่อนข้างครอบคลุมประเด็นสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา แต่ที่ยังเป็นปัญหาก็คือโรงเรียนยังกำหนดแหล่งของข้อมูลที่สามารถตรวจสอบได้ ไม่ครอบคลุมประเภทของข้อมูลที่ได้กำหนด จึงควรมีการศึกษาความสอดคล้องกันระหว่างแหล่งของข้อมูลกับประเภทของข้อมูลในเชิงลึก โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยทำการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องประกอบการศึกษาในสภาพจริงเพื่อให้เข้าใจถึงแหล่งของข้อมูลได้ชัดเจนมากขึ้น

2. การศึกษาตัวแปรตัวที่คาดว่าจะส่งผลต่อระบบการจัดการข้อมูลสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา เช่น ความรู้ความเข้าใจของครู เจตคติของครู หรือการศึกษาของครูว่าส่งผลต่อระบบการจัดการข้อมูลสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาหรือไม่ เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับนำไปปรับปรุงด้านนโยบาย และการบริหารเพื่อส่งเสริมให้โรงเรียนมีระบบการจัดการข้อมูลสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมล ภูประเสริฐ. (2544). การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: เมริทิฟส์ จำกัด.
- กรมวิชาการ. (2539). การประกันคุณภาพของสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: ศุภสมาคมคณาจารย์.
- (2539). แนวทางการประเมินตนเองของโรงเรียน. กรุงเทพฯ: ศุภสมาคมคณาจารย์.
- (2541). คู่มือพัฒนาโรงเรียนด้านการเรียนรู้ เอกสารพัฒนากระบวนการเรียนรู้
อันดับที่ 4 โครงการปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ศุภสมาคมคณาจารย์.
- (2543). แนวทางการนำมาตรฐานหลักสูตรไปสู่การออกแบบการจัดการเรียนรู้และ
การวัดประเมินตามสภาพจริง. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ศุภสมาคม.
- (2545). การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
แนวทางการจัดทำระบบสารสนเทศสถานศึกษา โครงการประกันคุณภาพการศึกษา.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ศุภสมาคมคณาจารย์.
- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (2540). การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ: กระทรวง.
- กรมสามัญศึกษา. (2538). การจัดระบบสารสนเทศของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญ
ศึกษา. กรุงเทพฯ: คอมพิวเตอร์ไมโครซิสเต็ม.
- (2542). การประกันคุณภาพการศึกษา. (เอกสารประกอบการประชุมสัมมนา).
กรุงเทพฯ: ศุภสมาคมคณาจารย์. ถ่ายเอกสาร.
- (2542). การประกันคุณภาพการศึกษา กรมสามัญศึกษา เล่ม 1 ระบบการประกัน
คุณภาพการศึกษาและมาตรฐานและตัวชี้วัดมาตรฐานคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัด
กรมสามัญศึกษา. กรุงเทพฯ: ศุภสมาคมคณาจารย์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล.
กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- เกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา. (2539, มกราคม-มีนาคม). นวัตกรรมกระบวนการเรียนรู้. วารสาร
สารพัฒนาหลักสูตร. 15(124): 2-20.
- (2541, กันยายน). "การประกันคุณภาพการศึกษา," การปฏิรูปการศึกษา. 1(1): 16-18.
- กิตติพงษ์ รัตนเศียร. (2541). การจัดระบบสารสนเทศของโรงเรียนประถมศึกษาดีเด่น สังกัด
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา).
มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- เกรียงไกร จันทโรทัย. (2542). การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบสารสนเทศของ
สำนักงานศึกษาธิการอำเภอ ในเขตการศึกษา 6. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหาร
การศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- เกรียงศักดิ์ พราวศรี และคณะ. (2544). การจัดระบบสารสนเทศในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ: บริษัท บัคพอยท์ จำกัด.
- เกียรติศักดิ์ ทันจันทร์. (2543). การศึกษาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). กำแพงเพชร: บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏกำแพงเพชร. ถ่ายเอกสาร.
- จักรกฤษณ์ จันทน์ขันดี. (2540). การจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารของสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอและกิ่งอำเภอ ในเขตการศึกษา 5. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- จักรกฤษณ์ สุวรรโท. (2538). ปัญหาการจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- จรีพร รุณภัย. (2540). การศึกษาสภาพปัญหาการปฏิบัติงานของศูนย์ข้อมูลสถิติของสำนักงานศึกษาธิการอำเภอเขตการศึกษา 6. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.
- ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2539). การพัฒนาหลักสูตร: หลักการและแนวปฏิบัติ ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อัสสัมชัญ.
- ชฎาภรณ์ สงวนแก้ว. (2549). การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนต้นแบบการพัฒนาการใช้ไอซีทีเพื่อการเรียนรู้. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม. ถ่ายเอกสาร.
- ชาติรี ดีทองกลาง. (2542). การศึกษาปัญหาการจัดเก็บข้อมูลของสำนักงานศึกษาธิการอำเภอเขตการศึกษา 6. ปริญญาโท กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชโลมใจ ภิงคารวัฒน์ และสุพล หวังดี. (2531). ระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองสารการพิมพ์.
- ชุมพล ศฤงคารศิริ. (2537). ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ ป. สัมพันธ์พาณิชย์.
- ดำรง จันทรเอี่ยม. (2542). ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารของสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- เดือนเพ็ญ ชัยภักดี. (2539). การจัดระบบสารสนเทศของสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ: ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.

- ทรงสิทธิ์ ยืนชีวิต. (2543). การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมตามบทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียนสังกัดการประถมศึกษา จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (บริหารการศึกษา). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- ธีระ รุญเจริญ. (2546). การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ: บริษัทแอล.ที.เพรส จำกัด.
- ธีระพงษ์ ศรีโพธิ์. (2546). การพัฒนาแบบจำลองการนิเทศปฏิบัติการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นโรงเรียนเป็นรากฐาน. นครปฐม: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม.
- นงเยาว์ อุทุมพร. (2547). การพัฒนาระบบการส่งเสริมการประเมินสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษา. วิทยานิพนธ์ ค.จ. (การวัดและประเมินผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- นฤมล กลั่นสมจิตต์. (2549). การศึกษาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากว๊าน. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). กว๊าน: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกว๊าน. ถ่ายเอกสาร.
- นิตยา เกตุกลิ่น. (2545). การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นาวัน หนองใหญ่. (2548). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศโรงเรียนเอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (บริหารการศึกษา). ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.
- บัณฑิต กองกุล. (2540). การใช้สารสนเทศในการบริหารงานของสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- บุญเลี้ยง ทุมทอง. (2544, กันยายน). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษรไทย.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2545). การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- วัลลภ ภูจอมจิตร. (2542). การจัดระบบสารสนเทศทางการศึกษาเกี่ยวกับงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- วีระ สุภากิจ. (2539). ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ: จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติในโรงเรียน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สุวิริยาสัน.

- ศักดิ์ชัย บุญสนอง. (2537). ปัญหาการปฏิบัติงานของศูนย์ข้อมูลสถิติและวางแผนในสำนักงาน
ศึกษาธิการอำเภอเขตการศึกษา 7-8. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา).
พิษณุโลก: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.
- สงบ ลักษณะ. (2540). การประกันคุณภาพการศึกษา. (เอกสารประกอบการสัมมนา).
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- สนอง เครือมาก. (2539). คู่มือสอบคู่มือปฏิบัติการ. นครสวรรค์: เรียนดี.
- สมชาติ พิศณุ. (2542). ปัญหาและแนวทางในการแก้ปัญหาของการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศ
ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์
กศ.ม. (การบริหารการศึกษา) มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
ถ่ายเอกสาร.
- สมบุญ พิมพ์ภรณ์. (2438). การจัดระบบสารสนเทศของสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดกรม
สามัญศึกษา. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- สมศักดิ์ สินธุเวชชัย. (2542, กรกฎาคม). “คุณภาพในความหมายของการศึกษา,” วารสาร
ปฏิรูปการศึกษา. 1(21): 16-31.
- สมหวัง พิริยานุวัฒน์. (2545, กรกฎาคม). “ไขปัญหาประกันคุณภาพการศึกษา,” จุลสาร
ประชาคมประกันคุณภาพการศึกษา. 2(12): 3.
- สมัย สลักศิลป์. (2538). การจัดระบบสารสนเทศเพื่อการเรียนการสอน ของศูนย์วิชาการกลุ่ม
โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหาร
การศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- สัตตะ ธรรมวิสุทธิ. (2549). การศึกษาสภาพและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการบริหารงานระบบ
สารสนเทศโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดกระบี่. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา).
ภูเก็ต: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต. ถ่ายเอกสาร.
- สัมฤทธิ์ ทางเพ็ง. (2545, เมษายน). รูปแบบการมีส่วนร่วมในสถานศึกษา. วารสารวิชาการ.
5(4): 8-13.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2537). ระบบสารสนเทศและแนวปฏิบัติใน
การจัดระบบสารสนเทศระดับโรงเรียน. กรุงเทพฯ: กองนโยบายแผน สำนักงาน
คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.
- (2539). รายงานการวิจัยการประเมินมาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา ปีการศึกษา 2538.
กรุงเทพฯ: กองวิชาการ.
- (2542). การประกันคุณภาพการศึกษา เล่ม 1. กรุงเทพฯ: อรุณสกลาดพร้าว.
- (2541). การประกันคุณภาพการศึกษา เล่มที่ 1. แนวทางการประกันคุณภาพการศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อรัณ
สกลาดพร้าว.

- (2545). ชุดเสริมประสบการณ์ การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เล่ม 1 แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). แนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา: เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- (2543). แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา: เพื่อพร้อมกับการประเมินภายนอก. กรุงเทพฯ: บริษัท พิมพ์ดี จำกัด.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2546, มิถุนายน). "ก้าวทันเรื่อง การประกันคุณภาพการศึกษา," จุลสารประชาคมประกันคุณภาพการศึกษา. 3(6): 2-3.
- สำเร็จ อ่อนสัมพันธ์. (2541). การจัดระบบสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา ให้สอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษาในช่วงปี พ.ศ.2538-2537. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.
- สุชาติ การสมบัติ. (2544). การศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างองค์ประกอบในโมเดล กระบวนการปฏิรูปโรงเรียนโดยใช้การบริหารฐานโรงเรียน: การวิเคราะห์และสังเคราะห์ รายงานของโรงเรียนในโครงการโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน. วิทยานิพนธ์ คม. (วิจัยการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สุพล วังสินธุ์. (2545,กรกฎาคม). การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้. วารสารวิชาการ. 5(7): 12-17.
- สุพัฒน์ พรหมวัง. (2542). การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร. รายงาน การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- สุรียา ทับน้อย. (2540). การปฏิบัติงานการจัดระบบสารสนเทศของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การบริหาร การศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุรียา นทีศิริกุล. (2542). สภาพและปัญหาการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอโพธารอง จังหวัดร้อยเอ็ด. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- สุวิทย์ พลสาย. (2537). ปัญหาการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศของสำนักงานการประถมศึกษา
จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ปรินูญานินพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา).
มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- โสภณ โสมดี และ อกันตริ โสตะจินดา. (2545, มกราคม). วารสารวิชาการ. การจัดกระบวนการ
การเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 5(1): 14-18.
- อดิศักดิ์ มุ่งชู. (2540). องค์ประกอบของสารสนเทศโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญ
ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนศรีบัวบานวิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม. ปรินูญานินพนธ์
กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- Blausten, Erice Barry. (1984, November). Managing Management Information System
(MIS) Development in Federal Government. *Dissertation Abstracts International*. 45
(11): 1517 – A.
- Cassidy, Thomas James, Jr. (1991, March) Data for Decisions in Developing
Education System: Analysis of a Computer – Based Education Management
Information System in the Arab Republic of Egypt. *Dissertation Abstracts
International*. 51(9): 2936 – A .
- Cheng, Y. and C. Tam, (1997, May). “W.M. Wmulti – Models of Quality in Education,”
Quality Assurance in Education. 5(1): 22-31.
- Lancaster, D.F. (1989, March). “The Respons to – and Effects of Microcomputer in
Local Authority Secondary School,” *Dissertation Abstracts International*. 49 (3):
2627 – A.
- Miller, R.L. (1993, June). “A Total Quality Management.” *In A Systematic Approach to
Faculty Education*. A paper presented at the International Workshop. 23-25.
- Murdick, R.G. and J.E. Ross. (1978). *Introduction to Management Information System*.
New Jersey: Prentice-Hall, Inc.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์ เพื่อการวิจัย

เรื่อง การศึกษาระบบการจัดการข้อมูลสารสนเทศ เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา
ตามมาตรฐานผู้บริหาร ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอโพธาราม
จังหวัดราชบุรี

ข้อสังเกต

แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 สถานภาพผู้ให้ข้อมูล

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์ระบบการจัดการข้อมูลสารสนเทศ เพื่อการประกัน
คุณภาพการศึกษา ตามมาตรฐานด้านผู้บริหาร ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอ
โพธาราม จังหวัดราชบุรี

ตอนที่ 1 สถานภาพผู้ให้ข้อมูล

- 1.1 ปฏิบัติหน้าที่ อยู่ในโรงเรียน.....อำเภอโพธาราม
- 1.2 ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง
 - ☐ 1.2.1 ผู้บริหารสถานศึกษา
 - ☐ 1.2.2 รองผู้บริหารสถานศึกษา
 - ☐ 1.2.3 ครู ปฏิบัติหน้าที่ฝ่ายงานธุรการฯ
- 1.3 สถานที่สัมภาษณ์.....
- 1.4 สัมภาษณ์ วันที่.....เดือน.....พ.ศ.
- 1.5 ผู้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 การศึกษาระบบการจัดการข้อมูลสารสนเทศ เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา
ตามมาตรฐานด้านผู้บริหารของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา
(องค์การมหาชน)

ข้อสังเกต

1. ข้อมูลเกี่ยวกับระบบการจัดการข้อมูลสารสนเทศ เพื่อการประกันคุณภาพ
การศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)
มาตรฐานด้านผู้บริหารมี 5 มาตรฐาน

2. แบบสัมภาษณ์ กำหนดคำถามถึงระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการประกัน คุณภาพ
การศึกษา ตามมาตรฐานผู้บริหาร และตัวบ่งชี้ เกี่ยวกับ ประเภท / รายการข้อมูล แหล่งของ
ข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล

มาตรฐานที่ 10 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการบริหารจัดการ

1. ประเภท/รายการข้อมูล มีการกำหนดรายการข้อมูลอย่างไร ข้อมูลที่กำหนดมีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

2. แหล่งข้อมูล ข้อมูลที่กำหนดในข้อ 1 หาได้จากใคร หรือเอกสารใดบ้าง ส่วนไหนของเอกสาร

.....

.....

.....

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการอะไรในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามมาตรฐาน

.....

.....

.....

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ทำอย่างไร เช่น ใช้ค่าสถิติ วิเคราะห์เนื้อหาหรือประเด็น

.....

.....

.....

5. การจัดเก็บข้อมูล จัดเก็บอย่างไรที่เรียกใช้ได้รวดเร็ว เช่น พิมพ์ด้วย Word เก็บไว้ในฮาร์ดดิสก์

.....

.....

.....

มาตรฐานที่ 11 สถานศึกษามีการจัดองค์กรโครงสร้าง และการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา

1. ประเภท/รายการข้อมูล มีการกำหนดรายการข้อมูลอย่างไร ข้อมูลที่กำหนดมีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

2. แหล่งข้อมูล ข้อมูลที่กำหนดในข้อ 1 หาได้จากใคร หรือเอกสารใดบ้าง ส่วนไหนของเอกสาร

.....

.....

.....

.....

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการอะไรในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามมาตรฐาน

.....

.....

.....

.....

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ทำอย่างไร เช่น ใช้ค่าสถิติ วิเคราะห์เนื้อหาหรือประเด็น

.....

.....

.....

.....

5. การจัดเก็บข้อมูล จัดเก็บอย่างไรที่เรียกใช้ได้รวดเร็ว เช่น พิมพ์ด้วย Word เก็บไว้ในฮาร์ดดิสก์

.....

.....

.....

.....

มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

1. ประเภท/รายการข้อมูล มีการกำหนดรายการข้อมูลอย่างไร ข้อมูลที่กำหนดมีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

2. แหล่งข้อมูล ข้อมูลที่กำหนดในข้อ 1 หาได้จากใคร หรือเอกสารใดบ้าง ส่วนไหนของเอกสาร

.....

.....

.....

.....

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการอะไรในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามมาตรฐาน

.....

.....

.....

.....

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ทำอย่างไร เช่น ใช้ค่าสถิติ วิเคราะห์เนื้อหาหรือประเด็น

.....

.....

.....

.....

5. การจัดเก็บข้อมูล จัดเก็บอย่างไรที่เรียกใช้ได้รวดเร็ว เช่น พิมพ์ด้วย Word เก็บไว้ในฮาร์ดดิสก์

.....

.....

.....

.....

มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีหลักสูตร ที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่นมีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้

1. ประเภท/รายการข้อมูล มีการกำหนดรายการข้อมูลอย่างไร ข้อมูลที่กำหนดมีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

2. แหล่งข้อมูล ข้อมูลที่กำหนดในข้อ 1 หาได้จากใคร หรือเอกสารใดบ้าง ส่วนไหนของเอกสาร

.....

.....

.....

.....

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการอะไรในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามมาตรฐาน

.....

.....

.....

.....

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ทำอย่างไร เช่น ใช้ค่าสถิติ วิเคราะห์เนื้อหาหรือประเด็น

.....

.....

.....

.....

5. การจัดเก็บข้อมูล จัดเก็บอย่างไรที่เรียกใช้ได้รวดเร็ว เช่น พิมพ์ด้วย Word เก็บไว้ในฮาร์ดดิสก์

.....

.....

.....

.....

**มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับชุมชนในการ
พัฒนาการศึกษา**

1. ประเภท/รายการข้อมูล มีการกำหนดรายการข้อมูลอย่างไร ข้อมูลที่กำหนดมีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

2. แหล่งข้อมูล ข้อมูลที่กำหนดในข้อ 1 หาได้จากใคร หรือเอกสารใดบ้าง ส่วนไหนของเอกสาร

.....

.....

.....

.....

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการอะไรในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามมาตรฐาน

.....

.....

.....

.....

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ทำอย่างไร เช่น ใช้ค่าสถิติ วิเคราะห์เนื้อหาหรือประเด็น

.....

.....

.....

.....

5. การจัดเก็บข้อมูล จัดเก็บอย่างไรที่เรียกใช้ได้รวดเร็ว เช่น พิมพ์ด้วย Word เก็บไว้ในฮาร์ดดิสก์

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ	อาจารย์ประจำภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. อาจารย์ ดร.มารศรี สุธานี	กรรมการบริหารหลักสูตร
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. อาจารย์ ดร.ธวัช เสี่ยงลือชา	ครูชำนาญการ อันดับ คศ. 2
วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีราชบุรี
อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี
4. อาจารย์มนัส คล่องแคล่ว	ผู้อำนวยการโรงเรียน เขียวชาญ อันดับ คศ.4
โรงเรียนชุมชนวัดหนองปลาหมอ
อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี
5. อาจารย์ ดร.บุญทรง สังข์ทอง	ข้าราชการบำนาญ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2
อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นายเมธี จิตต์ภักดี
วัน เดือน ปีเกิด	6 พฤษภาคม 2498
สถานที่เกิด	อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	32/1 หมู่ 2 ตำบลธรรมเสน อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี 70120
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน	รองผู้อำนวยการโรงเรียนวัดแก้วฟ้า ชำนาญการพิเศษ อันดับ คศ. 3
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนวัดวัดแก้วฟ้า อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี 70120 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2511	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนมัธยมสนามชัย “สุตกิจวิทยา” อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี 70120
พ.ศ. 2514	ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา วิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี 70124
พ.ศ. 2520	ประกาศนียบัตรครูพิเศษมัธยม (ศึกษาด้วยตนเอง สอบชุดวิชาครู) จากกระทรวงศึกษาธิการ
พ.ศ. 2526	ครุศาสตรบัณฑิต ค.บ. (พลศึกษา) วิทยาลัยครูกาญจนบุรี อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี
พ.ศ. 2551	การศึกษามหาบัณฑิต กศ.ม. (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ